

**ЈАВНА НАУЧНОИСТРАЖИВАЧКА УСТАНОВА
ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ И ЕКОЛОГИЈУ
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
БАЊА ЛУКА**

Видовданска 43
78000 Бања Лука
Република Српска, БиХ
Тел: +387 51 218 318
Факс: +387 51 218 322
ekoinstitut@inecco.net
www.institutzei.net

**ИЗВЈЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЈЕНИ
УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПРИЈЕДОР
(2020-2040)**

-НАЦРТ ИЗВЈЕШТАЈА-

ИНВЕСТИТОР: ГРАД ПРИЈЕДОР

октобар 2023. године, Бања Лука

ПРЕДМЕТ:	ИЗВЈЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЈЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПРИЈЕДОР (2020-2040)- НАЦРТ
ИНВЕСТИТОР:	ГРАД ПРИЈЕДОР
НОСИЛАЦ ИЗРАДЕ:	ЈНУ "ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ И ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ" БАЊА ЛУКА
УЧЕСНИЦИ У ИЗРАДИ : Проф. др Предраг Илић Мр Денис Међед, дипл. инж. прех. технол. Сања Бајић, дипломирани биолог мастер еколог Ранко Вељко, мастер маш. Љиљана Ерић, дипл. инж. хем. технол. Светлана Илић, дипл.инж. пољ. за заштиту биља Силвана Рачић-Милишић, дипл.инж. пољ. Ненад Дамјановић, дипл.инж.руд. Весна Митрић, дипл.инг. техн. за заштиту животне средине	
ВД ДИРЕКТОР: Проф. др Предраг Илић	

САДРЖАЈ

СЕРТИФИКАТ ISO 9001:2008.....	7
ЛИЦЕНЦА ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	8
РЈЕШЕЊЕ О ОСНИВАЊУ ПРОЈЕКТА	9
1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ	10
1.1. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА И ОДНОСА СА ДРУГИМ ПЛАНОВИМА И ПРОГРАМИМА	12
1.1.1. КРАТАК ПРЕГЛЕД САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА	12
1.1.2. Однос плана и програма са другим плановима и програмима	26
1.2. ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА И КВАЛИТЕТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ НА ПОДРУЧЈУ НА КОЈЕ СЕ ИЗВЈЕШТАЈ ОДНОСИ	40
1.3. КАРАКТЕРИСТИКЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ОБЛАСТИМА ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ ИЗЛОЖЕНЕ ЗНАЧАЈНОМ УТИЦАЈУ.....	65
1.4. РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ ИЛИ ПРОГРАМУ И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗОСТАВЉАЊЕ ОДРЕЂЕНИХ ПИТАЊА И ПРОБЛЕМА ИЗ ПОСТУПКА ПРОЦЈЕНЕ ЗА КОЈЕ ПОСТОЈИ МОГУЋНОСТ ДА БУДУ ИЗЛОЖЕНЕ ЗНАЧАЈНОМ УТИЦАЈУ.....	72
1.5. ПРИКАЗ ПРИПРЕМЉЕНИХ ВАРИЈАНТНИХ РЈЕШЕЊА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНУ И ПРОГРАМУ, УКЉУЧУЈУЋИ ВАРИЈАНТНО РЈЕШЕЊЕ НЕРЕАЛИЗОВАЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА И НАЈПОВОЉНИЈЕ ВАРИЈАНТНО РЈЕШЕЊЕ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	75
1.6. РЕЗУЛТАТИ ПРЕТХОДНИХ КОНСУЛТАЦИЈА СА ЗАИНТЕРЕСОВАНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИЗАЦИЈАМА БИТНЕ СА СТАНОВИШТА ЦИЉЕВА И ПРОЦЈЕНЕ МОГУЋИХ УТИЦАЈА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ	75
2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА ..	75
2.1. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ.....	76
2.2. ИЗБОР ИНДИКАТОРА.....	77
3. ПРОЦЈЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЈЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	81
3.1. ПРИКАЗ ПРОЦЈЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ВАРИЈАНТНИХ РЈЕШЕЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА ПОВОЉНИХ СА СТАНОВИШТА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ СА ОПИСОМ МЈЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	82
3.2. ПОРЕЂЕЊЕ ВАРИЈАНТНИХ РЈЕШЕЊА И ПРИКАЗ РАЗЛОГА ЗА ИЗБОР НАЈПОВОЉНИЈЕГ РЈЕШЕЊА.....	85
3.3. ПРИКАЗ ПРОЦЈЕЊЕНИХ УТИЦАЈА ПЛАНА И ПРОГРАМА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ СА ОПИСОМ МЈЕРА ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	92
3.3.1. МЈЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	108
3.4. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЈЕНИ УТИЦАЈА УЗЕТИ У ОБЗИР ЧИНИОЦИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧУЈУЋИ ПОДАТКЕ О ВАЗДУХУ, ВОДИ, ЗЕМЉИШТУ, КЛИМИ, ЈОНИЗУЈУЋЕМ И НЕЈОНИЗУЈУЋЕМ ЗРАЧЕЊУ, БУЦИ И ВИБРАЦИЈАМА, БИЉНОМ И ЖИВОТИЊСКОМ СВИЈЕТУ, СТАНИШТИМА И БИОДИВЕРЗИТЕТУ, ЗАШТИЋЕНИМ ПРИРОДНИМ ДОБРИМА, СТАНОВНИШТВУ, ЗДРАВЉУ ЉУДИ, ГРАДОВИМА, ОПШТИНАМА, И ДРУГИМ НАСЕЉИМА, КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКОЈ БАШТИНИ, ИНФРАСТРУКТУРНИМ, ИНДУСТРИЈСКИМ И ДРУГИМ ОБЈЕКТИМА ИЛИ ДРУГИМ СТВОРЕНИМ ВРИЈЕДНОСТИМА	115
3.5. НАЧИН НА КОЈИ СУ ПРИ ПРОЦЈЕНИ УЗЕТЕ У ОБЗИР КАРАКТЕРИСТИКЕ УТИЦАЈА, ВЈЕРОЈАТНОЋА, ИНТЕНЗИТЕТ, СЛОЖЕНОСТ/РЕВЕРЗИБИЛНОСТ, ВРЕМЕНСКА ДИМЕНЗИЈА (ТРАЈАЊЕ, УЧЕСТАЛОСТ, ПОНАВЉАЊЕ), ПРОСТОРНА ДИМЕНЗИЈА	

(ЛОКАЦИЈА, ГЕОГРАФСКА ОБЛАСТ, БРОЈ ИЗЛОЖЕНИХ СТАНОВНИКА, ПРЕКОГРАНИЧНА ПРИРОДА УТИЦАЈА), КУМУЛАТИВНА И СИНЕРГИЈСКА ПРИРОДА УТИЦАЈА	116
4. СМЈЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЈЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ	118
5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА	119
5.1. ОПИС ЦИЉЕВА ПЛАНА И ПРОГРАМА	119
5.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРАЋЕЊЕ СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ	120
5.3. ПРАВА И ОБАВЕЗЕ НАДЛЕЖНИХ ОРГАНА	124
5.4. ПОСТУПАЊЕ У СЛУЧАЈУ ПОЈАВЕ НЕОЧЕКИВАНИХ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА	125
5.5. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ ЗАВИСНО ОД ВРСТЕ И ОБИМА ПЛАНА И ПРОГРАМА	127
6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ	128
7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА, ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА ИЗ АСПЕКТА РАЗМАТРАЈУЋИХ ВАРИЈАНТНИХ РЈЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПЛАН ИЛИ ПРОГРАМ	130
8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЈЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЈЕНИ	132
9. ДРУГИ ПОДАЦИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА СТРАТЕШКУ ПРОЦЈЕНУ	137

СПИСАК ТАБЕЛА

Табела 1. Приоритетне области дјеловања на очувању животне средине у складу са Акционим планом за животну средину БиХ (НЕАП)

Табела 2. Средње мјесечне температуре ваздуха на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година (°C)

Табела 3. Средње мјесечне температуре ваздуха на метеоролошкој станици Мраковица у периоду 2008 - 2020. година (°C)

Табела 4. Средње мјесечне количине падавина на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година (mm)

Табела 5. Средње мјесечне количине падавина на метеоролошкој станици Мраковица у периоду 2008 - 2020. година (mm)

Табела 6. Структура пољопривредног земљишта на територији града Приједор у периоду 2006 - 2018. година према CORINE LC

Табела 7: Типови тла по националној класификацији на територији града Приједор

Табела 8: Стање површина под шумом и шумским земљиштем према шумскопривредним основама на територији града Приједор

Табела 9. Општи и Посебни циљеви и индикатори вредновања значајних утицаја просторног плана на животну средину

Табела 10. Процјена утицаја варијантних рјешења на животну средину

Табела 11. Критеријуми за вредновање величине утицаја

Табела 12. Индикатори и надлежни органи за праћење стања животне средине

СПИСАК СЛИКА

Слика 1. Сателитски снимак територије града Приједор (извор: GOOGLE EARTH, 2018 - 2021. година)

Слика 2. Средње годишње температуре и количине падавина на територији града Приједор у периоду 1961 - 1990. година (извор: Климатски атлас БиХ)

Слика 3. Ружа честине вјетра у терминима 7, 14 и 21 час за метеоролошку станицу Приједор у периоду 2010 - 2020. година (извор: Републички хидрометеоролошки завод)

Слика 4: Рејонизација животне средине на територији града Приједор

СЕРТИФИКАТ ISO 9001:2008

SGS

Certificate CH05/0682

The management system of

**JNU Institut za zaštitu i ekologiju
Republike Srpske, Banja Luka**

Vidovdanska 43, BA-78000 Banja Luka, Bosnia and Herzegovina

ISO 9001 **SGS**

has been assessed and certified as meeting the requirements of

ISO 9001:2008

For the following activities

Development and production of scientific-research projects; consulting and services in the field of protection (fire, explosion, occupational, electro energetic, ecology and environment). Education in the area of occupational protection.

This certificate is valid from 21 October 2014 until 18 September 2017
and remains valid subject to satisfactory surveillance audits
Recertification audit due before 6 September 2017
Issue 4. Certified since September 2005

Authorised by

SWISS ACCREDITATION
SGS.admin.ch SCE5m 0011

SGS Société Générale de Surveillance SA Systems & Services Certification
Technoparkstrasse 1 8005 Zurich Switzerland
t +41 (0)44 445-16-80 f +41 (0)44 445-16-88 www.sgs.com

Page 1 of 1

SGS

This document is issued by the Company subject to its General Conditions of Certification Services accessible at www.sgs.com/terms_and_conditions.htm. Attention is drawn to the limitations of liability, indemnification and jurisdictional issues established therein. The authenticity of this document may be verified at <http://www.sgs.com/en/Our-Company/Certified-Client-Directories/Certified-Client-Directories.aspx>. Any unauthorized alteration, forgery or falsification of the content or appearance of this document is unlawful and offenders may be prosecuted to the fullest extent of the law.

**ЛИЦЕНЦА ЗА ОБАВЉАЊЕ ДЈЕЛАТНОСТИ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ
ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ**

**РЕПУБЛИКА СРПСКА
В Л А Д А
МИНИСТАРСТВО ЗА ПРОСТОРНО УРЕЂЕЊЕ,
ГРАЂЕВИНАРСТВО И ЕКОЛОГИЈУ**

Министар за просторно уређење, грађевинарство и екологију на основу члана 67. Закона о заштити животне средине („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 79/15 и 70/20), члана 5. Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине („Службени гласник Републике Српске“, број 28/13, 74/18 и 63/22) и Рјешења о испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине број 4-Е/03 од 29.06.2023. године, **и з д а ј е**

Л И Ц Е Н Ц У

**Јавна научноистраживачка установа „ИНСТИТУТ ЗА ЗАШТИТУ И
ЕКОЛОГИЈУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ“ Бања Лука**

Испуњава услове за обављање дјелатности из области заштите животне средине. Ова лиценца важи од 29.06.2023. године до 29.06.2027. године. Провјера испуњености услова за обављање дјелатности из области заштите животне средине вршиће се у складу са одредбама Закона о заштити животне средине и Правилника о условима за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

Број регистра: 4-Е/03

Бања Лука: 29.06.2023. године

РЈЕШЕЊЕ О ОСНИВАЊУ ПРОЈЕКТА

Назив пројекта: Нацрт извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину просторног плана Града Приједор (2020-2040)

Датум почетка реализације радног налога:
08.08.2023. године

Број предмета: 000406-23

Број радног налога: 001181-23

Контакт тел:

051/218 – 318

Факс:

051/218 - 322

e-mail :

ekoinstitut@inecco.net

Наручилац / инвеститор:

Град Приједор

Адреса наручиоца:

Трг ослобођења 1
Приједор

Контакт тел:

Тел: +387 52 245-172

e-mail :

Предметни обухват: ИЗВЈЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЈЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ГРАДА ПРИЈЕДОР (2020-2040) - НАЦРТ

Рјешење издао вд директор:

Проф. др Предраг Илић

1. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ

Стратешка процјена утицаја - **СЕА (Strategic Environmental Assessment)** је процес који локалној управи обезбјеђује приказ утицаја развојног плана на животну средину.

Стратешком процјеном утицаја на животну средину се обезбјеђује укључење аспекта заштите животне средине у израду планских, програмских, стратешких и других развојних докумената. Циљ увођења стратешке процјене је да се заштита животне средине не посматра искључиво секторски, него да се обезбиједи детаљно и цјеловито сагледавање свих развојних докумената са аспекта заштите и да се предложе рјешења и мјере којима ће заштита животне средине бити остварена на оптималан и рационалан начин

Област стратешке процјене у Европској Унији регулисана је Директивом о процјени утицаја одређених планова и програма на животну средину¹ из 2001. године док је Протокол о стратешкој процјени утицаја на животну средину Уједињених нација² усвојен 2003. године. Обавеза израде стратешке процјене утицаја секторских развојних планова и програма на животну средину уведена је у Републику Српску ступањем на снагу Закона о заштити животне средине у 2012. години ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12). Према члану 48. тог Закона стратешка процјена се врши за планове у области просторног и урбанистичког планирања, или коришћења земљишта, пољопривреде, шумарства, рибарства, ловства, енергетике, индустрије, саобраћаја, управљања отпадом, управљања водама, телекомуникација, туризма, очувања природних станишта и биљног и животињског свијета, којима се успоставља оквир за одобравање будућих развојних пројеката одређених прописима којима се уређује процјена утицаја пројеката на животну средину.

Примјеном стратешке процјене утицаја у планирању, отвара се простор за сагледавање промјена насталих у простору и уважавање потреба предметне средине. Планирање подразумијева развој, а стратегија одрживог развоја захтијева заштиту животне средине. Студијом утицаја на животну средину се није могао усмјеравати развој због њене ограничене улоге у планирању, док примјена Стратешке процјене утицаја на животну средину омогућава постављање новог система процјене уз уважавање сазнања о степену нарушености одређеног простора.

Увођењем Стратешке процјене утицаја на животну средину у процес просторног и урбанистичког планирања, она постаје незаобилазан и потенцијално веома ефикасан инструмент у систему управљања и заштите животне средине. На основу стратешке процјене утицаја на животну средину, све планом предвиђене активности биће подложне критичком разматрању са становишта утицаја на животну средину, у поступку доношења планова, након чега ће се доносити одлука да ли ће се приступити доношењу планова и програма и под којим условима – или ће се одустати од истих.

Основна начела стратешке процјене су:

1. **Начело одрживог развоја** – одрживи развој јесте усклађен систем техничко-технолошких, економских и друштвених активности у укупном развоју у коме се на принципима економичности и разумности користе природне и створене вриједности са циљем да се сачува и унаприједи квалитет животне средине за садашње и будуће генерације. Разматрањем и укључивањем битних аспеката животне средине у припрему и усвајање одређених планова и програма и утврђивањем услова за очување вриједности природних ресурса и добара, предјела, биолошке разноврсности, дивљих и биљних животињских врста и аутохтоних екосистема, односно рационалним коришћењем природних ресурса доприноси се циљевима одрживог развоја.
2. **Начело интегралности** – политика заштите животне средине која се реализује доношењем планова и програма заснива се на укључивању услова заштите животне средине, односно очувања и одрживог коришћења биолошке разноврсности у одговарајуће секторске и међусекторске планове и програме.
3. **Начело предострожности** – свака активност мора бити спроведена на начин да се спријече или смање негативни утицаји одређених планова и програма на животну средину прије њиховог усвајања, обезбједи рационално коришћење природних ресурса и сведе на минимум ризик по здравље људи, животну средину и материјална добра.
4. **Начело хијерархије и координације** – процјена утицаја планова и програма врши се на различитим хијерархијским нивоима на којима се доносе планови и програми. У поступку стратешке процјене планова и програма повећани степен транспарентности у одлучивању обезбјеђују се узајамном координацијом надлежних и заинтересованих органа у поступку давања сагласности на стратешку процјену, кроз консултације, односно обавјештавања и давања мишљења на план и програм.
5. **Начело јавности** – у циљу информисања јавности о одређеним плановима и програмима и о њиховом могућем утицају на животну средину, као и у циљу обезбјеђења пуне отворености поступка припреме и доношења или усвајања планова и програма, јавност мора, прије доношења било какве одлуке, као и послје усвајања плана и програма, имати приступ информацијама које се односе на те планове и програме или њихове измјене.

Израда Стратешке процјене утицаја на животну средину на нацрт Просторног плана града Приједор је захтјевана Одлуком о приступању изради Стратешке процјене утицаја на животну средину Просторног плана града Приједор, број 06-363-11/19, од 18.07.2023.

1.1. Кратак преглед садржаја и циљева плана и програма и односа са другим плановима и програмима

Повод за израду Стратешке процјене утицаја на животну средину је израда Просторног плана града Приједор.

1.1.1. Кратак преглед садржаја и циљева плана и програма

Садржај текстуалног дијела Просторног плана града Приједор

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА ТЕКСТУАЛНИ ДИО ПЛАНА

A. ПРИПРЕМА

I. ОРГАНИЗАЦИОНА И СТРУЧНА ПРИПРЕМА

1. Радни тим за припрему плана
2. Носилац израде плана
3. Радни тим за израду плана
4. Савјет плана
5. Примиијењена методологија
6. Подлоге за израду плана
7. Анализа природних добара од великог и изузетног значаја
8. Непокретна културно-историјска добра од великог и изузетно значаја
9. Анализа претходног документа просторног уређења који је истекао
10. Наслијеђене планске обавезе
11. Преглед информационо-документационе основе плана

B. АНАЛИЗА И ОЦЈЕНА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА:

I. ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

1. ТЕРИТОРИЈА

- 1.1. Територија и границе
- 1.2. Природни услови
- 1.3. Структура површина по намјени (биланс коришћења површина)
- 1.4. Типизација предјела
- 1.5. Остала карактеристична подручја (зоне, цјелине, подцјелине)

2. СТАНОВНИШТВО

- 2.1. Демографски развој
 - 2.2. Структуре становништва
 - 2.3. Густина насељености
- ##### **3. СИСТЕМ НАСЕЉА (МРЕЖА, ФУНКЦИЈА, ХИЈЕРАРХИЈА)**

- 1.1. Насељска структура
- 1.2. Систем центара
- 1.3. Просторне цјелине

II. РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

1. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

- 1.1. Пољопривредно земљиште
- 1.2. Шумско земљиште
- 1.3. Водно земљиште
- 1.4. Рудно земљиште (минералне сировине)

2. АНТРОПОГЕНИ РЕСУРСИ

3. ДРУГИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

3.1. Енергетски потенцијали

3.2. Ловна и риболовна подручја

III. ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

1. СТАМБЕНИ ФОНД

2. ПРИВРЕДА

2.1. Основни индикатори развоја

2.2. Привредна структура

2.3. Просторна организација привреде

3. НЕПРИВРЕДА

3.1. образовање

3.2. Здравство

3.3. Култура

3.4. Наука

3.5. Социјално старање

3.6. Спорт и рекреација

3.7. Управа

3.8. Финансије

3.9. Интелектуалне услуге

3.10. Друге друштвене дјелатности

4. ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. Саобраћајна инфраструктура

4.2. Водна инфраструктура

4.3. Енергетска инфраструктура

4.4. Телекомуникациона инфраструктура

4.5. Друга (комунална) инфраструктура

IV. ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

1. ЗАШТИЂЕНИ ПРОСТОРИ

1.1. Природне вриједности

1.2. Културно - историјска добра

2. УГРОЖЕНА ПОДРУЧЈА

V. ЖИВОТНА СРЕДИНА

1. ВОДА

2. ЗЕМЉИШТЕ

3. ВАЗДУХ

4. БУКА

5. ОТПАД

6. ОЦЈЕНА СТАЊА

VI. ОЦЈЕНА СТАЊА ОРГАНИЗАЦИЈЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПРОСТОРА

VII. ПРОБЛЕМИ РАЗВОЈА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА

G. ЦИЉЕВИ

D. ПРОГРАМ (КОНЦЕПЦИЈА ПРОСТОРНОГ УРЕЂЕЊА)

ГРАФИЧКИ ДИО ПЛАНА

А.КАРТЕ СТАЊА:

1. ИЗВОД ИЗ ИЗМЈЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ДО 2025. ГОДИНЕ
2. ТЕРИТОРИЈА, ГРАНИЦЕ И АДМИНИСТРАТИВНО - ТЕРИТОРИЈАЛНА ПОДЈЕЛА
3. ХИПСОМЕТРИЈСКА КАРТА
- 4.1 ГЕОЛОШКА КАРТА
- 4.2 ХИДРОГЕОЛОШКА КАРТА
- 4.3 ИНЖЕЊЕРСКОГЕОЛОШКА КАРТА
- 4.4 СЕИЗМОЛОШКА КАРТА
- 4.5 КАРТА ПОДЗЕМНИХ ВОДА И ЊИХОВЕ ЗАШТИТЕ
- 1.1 ПЕДОЛОШКА КАРТА
- 1.2 ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ
6. ШУМЕ И ШУМСКА ЗЕМЉИШТА
7. ВОДЕ
8. МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ
9. ГУСТИНА НАСЕЉЕНОСТИ 2013. ГОДИНЕ
10. СИСТЕМ И ФУНКЦИЈЕ НАСЕЉА И ЦЕНТАРА
11. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА
12. ХИДРОТЕХНИЧКА ИНФРАСТРУКТУРА
13. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА
14. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА
15. ПРОСТОРНА ОРГАНИЗАЦИЈА ПРИВРЕДЕ - РАЗМЈЕШТАЈ РАДНИХ МЈЕСТА 2020. ГОДИНЕ
16. ДРУШТВЕНЕ ДЈЕЛАТНОСТИ (НЕПРИВРЕДА)
17. ЗАШТИЋЕНИ ПРОСТОРИ - ПРИРОДНЕ ВРИЈЕДНОСТИ И КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКА ДОБРА
18. УГРОЖЕНОСТ ПОДРУЧЈА
19. КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА

Б.КАРТЕ ПЛАНИРАНОГ РЈЕШЕЊА:

1. ОСНОВНИ КОНЦЕПТ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Графички прилози, који су саставни дио Документационог основа плана, урађени су у размјери 1:50.000, осим извода из Измјена и допуна Просторног плана Републике Српске до 2025. године (приказан у размјери 1:1.250.000).

Циљеви Просторног плана

Град Приједор је 2019. године покренуо поступак израде Просторног плана града Приједор 2020 – 2040. година (у даљем тексту - План) у складу са Законом о уређењу простора и грађењу ("Службени гласник Републике Српске" 40/13, 106/15, 03/16 и 84/19). Одлука о приступању изради Плана донесена је на 30. редовној сједници Скупштине Града Приједора одржаној дана 22.10.2019. године ("Службени

гласник Града Приједора" 11/19). Као носилац припреме плана је одређена Градска управа - Одјелјење за просторно уређење.

Основни, општи и посебни циљеви просторног развоја

Основни циљ организације, уређења и коришћења простора града Приједор је:

Заустављање негативних трендова и постепено активирање просторних потенцијала града Приједор на принципима одрживог развоја и зелене транзиције, чиме ће се побољшати укупан животни стандард становништва, унаприједити инфраструктура и повећати инвестициона привлачност.

Општи циљеви Плана су сљедећи:

- ✚ квалитетније позиционирање градског насеља Приједор као примарног регијског центра у Републици Српској и Босни и Херцеговини, као и активнији приступ међуопштинској/међуградској сарадњи и свим врстама прекограничне сарадње (повезивање у европским оквирима);
- ✚ демографска обнова кроз пронаталитетну демографску политику и повратак дијела становништва из дијаспоре;
- ✚ већа кохезија простора, кроз развој и унапређење инфраструктурних мрежа, као и повећање доступности друштвеној инфраструктури, посебно за становнике руралних насеља;
- ✚ повећање економске конкурентности града Приједор кроз унапређење економских структура базираних на природним ресурсима (прерађивачка индустрија, рударство, пољопривреда, шумарство и туризам) и геопрометном положају (трговина и саобраћај), те стварање нових радних мјеста у енергетици и грађевинарству;
- ✚ побољшана заштита од елементарних непогода, првенствено од великих вода ријека Сане и Гомјенице;
- ✚ заштита и унапријеђење животне средине, рекултивација рудних подручја, чување и побољшање стања природног и културног наслеђа, те даље профилисање идентитета града Приједор.

Посебни циљеви Плана који из општих циљева произилазе су:

- ✚ сарадња са сусједним јединицама локалне самоуправе у РС и ФБиХ и локалним заједницама у сусједним државама (слив Саве) на заједничким развојним иницијативама у правцу стварања трансграничног региона;
- ✚ промјена демографских трендова у правцу повећања наталитета и повратка дијела становништва из иностранства;
- ✚ стварање уравнотеженије мреже насеља на чијем врху ће бити насељено мјесто Приједор као градски центар и примарни регијски центар;
- ✚ смањивање развојних разлика између центра и периферије подстицањем развојних иницијатива на руралном подручју града, првенствено у зонама локалних центара Брезичани, Буснови и Љубија;
- ✚ активирање нових лежишта жељезне руде у рудном подручју Централна рудишта;
- ✚ значајно повећање наводњаваних пољопривредних површина у централном дијелу територије града;
- ✚ изградња аутопута Бања Лука - Приједор - Нови Град- граница Хрватске и

- брзог пута Приједор - Козарска Дубица - Доња Градина;
- ✚ изградња друмске обилазнице око градског насеља;
- ✚ рехабилитација индустријске жељезничке пруге Брезичани - Љубија;
- ✚ омогућавање пловности ријеком Саном;
- ✚ изградња водоводног система "Томашичка језера" за јужни дио територије града;
- ✚ изградња постројења за пречишћавање отпадних вода за урбана подручја Приједор, Козарац, Љубија и Омарска;
- ✚ провођење структурних мјера заштите од поплава ријека Сане и Гомјенице;
- ✚ довођење гаса на територију града и изградња термоелектране - топлане на природни гас;
- ✚ повећано учешће обновљивих енергетских извора у укупној производњи енергије (сунце, подземље, биомаса, био-гас и депонијски гас);
- ✚ формирање нове производно - пословне зоне у урбаном подручју Приједор;
- ✚ активирање браунфилда велике површине;
- ✚ развој планинског туризма, излетничког туризма, сеоског и еко туризма, културног туризма, те ловног и риболовног туризма;
- ✚ побољшање просторних стандарда објеката јавних служби, прије свега у области здравства;
- ✚ формирање санитарне депоније на локацији постојеће регионалне депоније "Стара пруга - Курево" уз њено проширење;
- ✚ успостављање нових заштићених природних добара и повећање учешћа заштићених подручја изнад 10 % територије града;
- ✚ стављање под званичну заштиту евидентираних културних добара (Привремена листа националних споменика БиХ и споменици посвећени НОР-у) .

Испуњавањем циљева овог Плана, град Приједор ће 2040. године бити привредно атрактиван, инфраструктурно приступачан и еколошки очуван простор у чијој привредној структури ће доминирати индустрија и рударство, са значајним удјелом пољопривреде, трговине и саобраћаја, уз растуће секторе енергетике и грађевинарства.

Задаци Плана који из ових циљева произилазе су дефинисани по секторима:

I ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

1. ТЕРИТОРИЈА

Посебни циљеви у погледу веза са сусједним просторима територије града Приједор су:

- ✚ интензивирање свих врста веза (прије свега у области инфраструктуре, туризма и заштите животне средине) са сусједним јединицама локалне самоуправе Републике Српске (општине Козарска Дубица, Костајница, Крупа на Уни, Нови Град и Оштра Лука; градови Бања Лука и Градишка) и Федерације БиХ (општине Сански Мост и Кључ);
- ✚ трансгранична сарадња са јединицама локалне самоуправе у Сисачко - мославачкој жупанији на заједничким развојним иницијативама;
- ✚ кандидовање конкретних прекограничних пројеката у оквиру новог ИПА

прекограничног програма сарадње Хрватска-БиХ 2021-2027. година.

2. СТАНОВНИШТВО

Посебни циљеви у области становништва су сљедећи:

- ✚ пораст наталитета и постепени прелаз у позитивне вриједности природног прираштаја до краја планског периода;
- ✚ заустављање погоршања старосне структуре становништва, нарочито становништва сеоских насеља;
- ✚ смањење емиграције, нарочито из руралног дијела територије града (рурални егзодус);
- ✚ стварање услова за повратак дијела предратног становништва града (повратак из иностранства и ФБиХ);
- ✚ побољшање образовне структуре становништва;
- ✚ доношење градске популационе политике са јасно дефинисаним мјерама.

3. СИСТЕМ НАСЕЉА (МРЕЖА, ФУНКЦИЈЕ, ХИЈЕРАРХИЈА)

Посебни циљеви у области насељске структуре, система центара, урбанизације и просторних цјелина су сљедећи:

- ✚ постизање ефикасније организације простор кроз дефинисање хомогенијих просторних цјелина (зоне секундарних градских и локалних центара);
- ✚ стварање правилније физиономске структуре насељених мјеста у смислу погушћавања грађевинских рејона насељених мјеста и формирања јасних насељских центара;
- ✚ креирање хијерархијски избалансиранијег система центара на територији града који ће дјеловати као полови развоја.

II РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

1. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Као посебни циљеви који се односе на пољопривредно земљиште и пољопривреду су издвојени:

- ✚ стварање услова за дугорочно и постепено уклањање значајних оштећења земљишта, унапређење квалитета и успостављање координације између свих заинтересованих страна, те формирање механизма за финансирање потребних радова;
- ✚ израда Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији града Приједор;
- ✚ омогућавање иновативног приступа развоју цвјећарске производње;
- ✚ успостављање одрживе пословне активности на индивидуалним фармама пластеничке и стакленичке производње;
- ✚ омогућавање фармерима да прошире постојеће капацитете;
- ✚ оспособљавање произвођача за вођење модерног бизниса уважавајући ЕУ

- стандарде;
- ✚ оснаживање свијести фармера о употреби хемијских средстава у пољопривредној производњи;
- ✚ промовисање органске пољопривредне производње и ојачавање способности произвођача да отпочну одржив бизнис;
- ✚ рационално коришћење расположивог пољопривредног земљишта, очување пољопривредног земљишта I, II, III и IV бонитетне, односно катастарске класе, само за пољопривредне сврхе, тј. за производњу хране, а за задовољавање осталих потреба коришћење земљишта V - VIII бонитетне, односно катастарске класе;
- ✚ уређење и култивисање пољопривредног земљишта примјеном савремених агротехничких мјера;
- ✚ наводњавање пољопривредног земљишта у равничарском подручју;
- ✚ подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације породичних пољопривредних газдинства;
- ✚ стварање услова за опстанак, обнову и развој породичних пољопривредних газдинства на просторима који су захваћени процесима депопулације;
- ✚ повећање пољопривредне производње у свим областима које би створило услове за успјешније очување и побољшање пољопривредног земљишта;
- ✚ обнова и развој задругарства или других облика организовања на територији града Приједор.

1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Посебни циљеви који се односе на газдовање шумама су:

- ✚ управљање шумама, засновано на закону, ефикасним и ефективним стандардима одрживог газдовања;
- ✚ трајно остварење што веће продукције дрвне масе по величини и квалитету;
- ✚ трајно остварење што већег приноса, у складу са потребама, по квалитету и врстама дрвећа;
- ✚ трајна њега шума уз провођење неопходних санитарних сјеча;
- ✚ екосистемско газдовање шумама, заштита природе и биодиверзитета;
- ✚ повећање економског доприноса шумарства друштвеном и руралном развоју;
- ✚ конверзија, мелиорација и реконструкција деградираних и изданачких шума у високе шуме;
- ✚ подизање нових шума вјештачким путем, садњом шумских садница и сјетвом сјемена шумског дрвећа;
- ✚ остварење што већег учешћа вриједнијих врста дрвећа и што бољег кориштење природних услова станишта;
- ✚ мониторинг здравственог стања шума;
- ✚ рјешавање проблема узурпација;
- ✚ организовање, економски подстицај и едукација приватних шумовласника;
- ✚ уређивање дијелова шумских комплекса погодних за излетнички туризам и подршка туризму уопште;
- ✚ повећање степена коришћења споредних шумских производа;
- ✚ биолошка рекултивација деградираних земљишта створеног рударским радовима на површинским коповима и одлагалиштима јаловине;
- ✚ анимирање шире друштвене заједнице на заштити природе.

1.3. РУДНА ЗЕМЉИШТА (МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ)

Посебни циљеви у области минералних сировина и рудног земљишта су:

- ✚ активирање нових лежишта жељезне руде;
- ✚ интензивирање геолошких истраживања у перспективним подручјима и стварање услова за потпуну информисаност о свим резервама минералних сировина;
- ✚ додатна истраживања геотермалних, термоминералних, минералних и питких подземних водних ресурса;
- ✚ утврђивање и контрола граница истражних простора и експлоатационих поља;
- ✚ експлоатација минералних сировина у складу са очувањем животне средине, предјела и културно - историјског наслеђа,
- ✚ примјена технолошких система са минимумом отпада (тзв. "зелено инжењерство");
- ✚ рекултивација површина деградираних експлоатацијом минералних сировина;
- ✚ подизање висине концесионе накнаде за експлоатацију минералних сировина.

2. АНТРОПОГЕНИ РЕСУРСИ

Као посебни циљеви који се односе на антропогене ресурсе истичу се:

- ✚ стварање компактне форме и структуре насељених мјеста погушћавањем грађевинских рејона;
- ✚ спречавање бесправне изградње као неусмјерене и неконтролисане урбанизације контролом земљишта;
- ✚ обезбјеђење комуналне опремљености и минимума комуналних услуга;
- ✚ развој свих типова комуналне инфраструктуре (првенствено саобраћајне и хидротехничке инфраструктуре);
- ✚ креирање новог, другачијег амбијента, сентимента и слике насељених мјеста;
- ✚ побољшање система управљања отпадом;
- ✚ идентификација и лоцирање свих вриједних културно - историјских добара;
- ✚ развој туристички атрактивних простора са аспекта изградње инфраструктурних система, режима изградње, прилагођеним иницијалним вриједностима туристичких подручја.

3. ДРУГИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

3.1. ЕНЕРГЕТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

У области енергетских потенцијала основни циљ је повећање учешћа произведене енергије из обновљивих извора уз смањење негативних утицаја на животну средину. То се постиже кроз сљедеће посебне циљеве:

- ✚ коришћење претприступних фондова ЕУ;
- ✚ узимање учешћа у CDM (Clean Development Mechanism) пројектима;

- ✚ истраживање енергетског потенцијала обновљивих извора енергије;
- ✚ утврђивање технички искористивог потенцијала обновљивих извора енергије (посебно геотермалне енергије и биомасе);
- ✚ обезбјеђивање фондова за реализацију;
- ✚ промоција и подстицање примјене обновљивих извора енергије на локалном нивоу (посебно геотермалне енергије и биомасе);
- ✚ утврђивање базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити кориштени;
- ✚ укључивање свих интересних група (локалне управе, становништва, стручне јавности инвеститора и невладиних организација) у процесе имплементације програма обновљивих извора енергије;
- ✚ израда Студије енергетских потенцијала града Приједор.

3.2. ЛОВНА ПОДРУЧЈА

Основни циљ везан за ловна подручја на територији града Приједор је да се обезбиједи дуготрајност газдовања са аутохтоним врстама дивљачи које живе у ловишту, као и да се створе услови за насељавање врста дивљачи које су на овом простору раније живјеле. У складу са тим, потребно је нагласити и сљедеће посебне циљеве:

- ✚ реална процјена природних услова на основу којих се утврђују оптимални фондови дивљачи;
- ✚ обезбјеђење максималног годишњег прираста дивљачи;
- ✚ рационално кориштење у оквиру ког ће се годишњи прираст током године у цјелости искористити и на тај начин обезбједити трајност газдовања ловиштем.

III ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

1. СТАМБЕНИ ФОНД

Посебни циљеви у области становања су:

- ✚ завршетак процеса обнове стамбеног фонда;
- ✚ побољшање енергетске ефикасности стамбеног фонда, првенствено изван градског насеља;
- ✚ повећање учешћа стамбених јединица у вишепородичним стамбеним објектима у укупном стамбеном фонду;
- ✚ креирање нове стамбене политике.

2. ПРИВРЕДА

Имајући у виду стање и структуру привреде на територији града Приједор, циљеви привредног развоја у планском периоду би требало да буду сљедећи:

- ✚ достизање бруто домаћег производа по становнику Републике Српске;
- ✚ раст стопе запослености становништва на 23 %;
- ✚ равномјернији развој свих дијелова територије града;
- ✚ изградња аутопута и брзог пута кроз територију града;

- ✚ веће коришћење обновљивих извора енергије;
- ✚ активирање нових лежишта жељезне руде;
- ✚ истраживање и експлоатација техничког грађевинског камена, барита, минералних пигмената, глине, кварцног пијеска, питке воде;
- ✚ активирање браунфилда велике површине у привредне сврхе (индустријске зоне Љубија и Томашица);
- ✚ формирање нових радних (производно - пословних) зона;
- ✚ наводњавање пољопривредних површина у равничарском дијелу територије града;
- ✚ даљи развој воћарства и сточарске производње као предуслова снажнијег развоја прехрамбене индустрије;
- ✚ развој туризма на бази природних љепота, културне баштине и изграђених туристичко-рекреативних капацитета (планински туризам, излетнички туризам, сеоски и еко туризам, културни туризам, ловни и риболовни туризам);
- ✚ усклађивање привредног развоја града са заштитом животне средине.

3. НЕПРИВРЕДА

Посебни циљеви у области друштвених дјелатности су:

- ✚ побољшање просторног распореда објеката јавних служби ради повећања њихове доступности становништву;
- ✚ реконструкција постојећих објеката јавних служби;
- ✚ успостављање мобилних јавних служби и њихово практично функционисање;
- ✚ омогућавање приватним актерима конкурисање са програмима у сектору стандардних јавних служби и у складу са тим обезбјеђивање коришћења намјенских јавних фондова;
- ✚ усклађивање са просторним нормативима који важе за јавне службе (изградња нових објеката, проширење постојећих, као и санација и адаптација објеката који нису у функцији или су имали сличну функцију);
- ✚ подизање квалитета услуга јавних служби.

4. ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области саобраћајне инфраструктуре су:

- ✚ изградња аутопута и брзог пута кроз територију града;
- ✚ дислоцирање транзитног саобраћаја из ужег урбаног подручја Приједор;
- ✚ ремонт жељезничких пруга;
- ✚ обезбјеђење адекватних услова за пловни пут ријеке Сане;
- ✚ изградња робно - транспортног центра;
- ✚ изградња и модернизација локалних путева;
- ✚ изградња бициклистичких стаза.

4.2. ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области хидротехничке инфраструктуре су:

- ✚ обезбјеђење довољних количина питке воде за потребе становништва и индустрије;
- ✚ унапређење заштите квалитета воде, интегрално и интерсекторско планирање експлоатације водних ресурса;
- ✚ заштита простора града од плављења великим водама ријеке Сане, те унутрашњим великим водама притока ријеке Сане.

Осигурање интегралног управљања водама се односи на:

- ✚ постизање доброг стања вода и спречавање њене деградације;
- ✚ постизање одрживог коришћења вода;
- ✚ осигурање правичног приступа водама;
- ✚ подстицање друштвеног и привредног развоја;
- ✚ пружање заштите акватичним, полуакватичним и копненим екосистемима који су зависни од вода;
- ✚ организовање одбране од поплава и од других негативних утицаја које може да проузрокује вода;
- ✚ осигурања учешћа јавности у доношењу одлука које се односе на воде, укључујући и приступ јавности потпуним, тачним и правовременим информацијама о стању вода, о активностима које су предузеле особе које користе или загађују воде и о активностима које су предузели надлежни органи и институције;
- ✚ спречавање и рјешавање сукоба везаних за заштиту и коришћење вода.

4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Електроенергетска инфраструктура

Посебни циљеви у области електроенергетске инфраструктуре су сљедећи:

- ✚ приближавање главних напојних извора потрошачима;
- ✚ достизање републичког просјека потрошње електричне енергије по становнику;
- ✚ смањење губитака у дистрибутивној мрежи у правцу достизања просјека РС;
- ✚ прелаз са 6 kV на 20 kV напонски ниво;
- ✚ реконструкција и модернизација расклопних трафостаница 20 kV;
- ✚ изградња и реконструкција СН 20 kV магистралних далековаода;
- ✚ изградња резервних или директних СН водова до објеката критичне инфраструктуре;
- ✚ реконструкција и изградња СН водова и НН мреже у руралном подручју, са повећањем броја трафостаница и тенденцијом смањења просјечне дужине НН излаза за 50 %;
- ✚ реконструкција и изградња СН и НН мреже и трафостаница у новим насељима и радним зонама;
- ✚ реконструкција 20 kV кабловске мреже у ужем урбаном подручју Приједор уз изградњу више дионица кабловских водова;
- ✚ реконструкција и модернизација постојећих трафостаница, те изградња нових трафостаница 20/04 kV у ужем урбаном подручју;
- ✚ свођење надземне СН мреже у подземну мрежу, уколико постоје захтјеви за

- изградњом стамбено - пословних и осталих објеката;
- ✚ свођење надземне НН мреже у подземну у комплетном ужем урбаном подручју Приједор;
- ✚ обавезно увођење даљинског управљања, путем SCADA система у свим објектима са селективном заштитом, као и даљинског управљања СН одводима у објектима 110/x kV "Електропреноса БиХ";
- ✚ веће коришћење соларне енергије у производњи електричне енергије.

Термоенергетска инфраструктура

У области термоенергетске инфраструктуре су дефинисани сљедећи посебни циљеви:

- ✚ довођење природног гаса на територију града Приједор,
- ✚ изградња топлификационе термоелектране на природни гас (гасна когенерација);
- ✚ стварање могућности за употребу обновљивих извора енергије, на основу конкурентности цијена, поузданости снабдијевања горивом, те еколошког значаја.

4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области поштанског саобраћаја и телекомуникација су:

- ✚ одржање постојећег броја јединица поштанске мреже;
- ✚ скраћење удаљености у приступној мрежи од чворишта до корисника;
- ✚ замјена ваздушне мреже подземном до крајњег корисника;
- ✚ масовније увођење напредних мрежа за приступ;
- ✚ успостављање 50 мреже мобилне телефоније на већем дијелу територије града;
- ✚ потпуни прелазак на дигитално емитовање РТВ сигнала.

4.5. ДРУГА (КОМУНАЛНА) ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви који се односе на гробља су:

- ✚ проширење гробља са недостатком мјеста за сахрањивање, првенствено градског гробља Пашинац;
- ✚ изградња сточног гробља и/или трансфер животињских отпадака у објекте за третман животињских остатака.

IV ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

1. ЗАШТИЂЕНИ ПРОСТОРИ

1.1. ПРИРОДНЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Посебни циљеви у погледу заштите природних вриједности су:

- ✚ израда Валоризационе основе за читаву територију града;

- ✚ очување природних добара у највећој могућој мјери и задржавање свих вриједности (квалитет ваздуха и вода, биљног покривача, фауне, до глобалне заштите предјела);
- ✚ развијање информационог система у области заштите културно - историјског и природног наслеђа (глобални приступ) и успостављање ефикасног система мониторинга на нивоу града;
- ✚ едукација стручњака, управљача, власника и корисника културних добара у природно вриједним амбијенталним цјелинама у циљу постизања заштите и остваривања економске добити, односно остваривања принципа самоодрживости заштићеног подручја;
- ✚ детаљна инвентура и научна истраживања природних вриједности;
- ✚ стављање под заштиту преко 10 % територије града;
- ✚ рехабилитација деградираних природних вриједности;
- ✚ развијање еколошког туризма на основу природног наслеђа.

1.2. КУЛТУРНО - ИСТОРИЈСКА ДОБРА

Посебни циљеви у погледу културно - историјских добара су:

- ✚ израда Валоризационе основе за читаву територију града;
- ✚ предлагање и утврђивање значајних археолошких локалитета и споменика посвећених Народноослободилачком рату (НОР - у) као културних добара;
- ✚ утврђивање систематске евиденције свих културних добара (укључујући и археолошка добра);
- ✚ прикупљање података о уништеним археолошким локалитетима и отуђеном покретном археолошком материјалу;
- ✚ предлагање и провођење мјера техничке и физичке заштите већине културних добара (првенствено утврђивањем заштитних зона);
- ✚ рјешавање проблема незаконите изградње објеката унутар тврђаве у Козарцу;
- ✚ обезбјеђење мониторинга укупног културно - историјског наслеђа;
- ✚ укључивање културних добара у планове развоја (прије свега планински, културни, сеоски, еко и излетнички туризам).

2. УГРОЖЕНА ПОДРУЧЈА

Посебни циљеви у сфери заштите од елементарних непогода, техничких опасности и ратних дејстава су сљедећи:

- ✚ повећана заштита људи и материјалних добара од елементарних непогода предузимањем првенствено превентивних мјера;
- ✚ формирање додатних склоништа основне заштите на територији града.

V. ЖИВОТНА СРЕДИНА

Основни циљ заштите животне средине на територији града Приједор је смањење загађења и притисака, те уравнотежено коришћење природних ресурса усаглашено са принципима одрживог развоја и зелене транзиције (Европски зелени план).

Најбоља политика заштите животне средине заснована је на превентивним мјерама, што подразумијева благовремено спречавање негативних утицаја на животну средину, умјесто уклањања њихових посљедица. У процесу доношења одлука о изградњи привредних и инфраструктурних објеката мора се анализирати и јасно утврдити утицај њихове изградње и рада на квалитет животне средине.

Заштита и унапређење животне средине на простору града Приједор постићи ће се остваривањем већег броја посебних циљева:

- ✚ рационална организација, уређење и заштита простора усклађивањем његовог кориштења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима и створеним вриједностима;
- ✚ уравнотежен развој и унапређење трансграничне сарадње у области животне средине са сусједним јединицама локалне самоуправе;
- ✚ заштита и одрживо кориштење необновљивих ресурса (минерални ресурси);
- ✚ побољшање енергетске ефикасности, рационално кориштење обновљивих извора енергије и кориштење најбољих доступних техника (BAT – Best available Techniques);
- ✚ смањење количине отпада и његова поновна употреба;
- ✚ санација неадекватних одлагалишта отпада;
- ✚ свеобухватно каналисање и пречишћавање отпадних вода из насеља и индустријских погона у циљу заштите површинских и подземних вода од загађења;
- ✚ строго контролисано коришћење водних ресурса и заштита од загађења свих водотока на територији града;
- ✚ очување и заштита ресурса питке воде, посебно у зонама санитарне заштите изворишта јавног водоснабдијевања;
- ✚ разматрање земљишта као пуноправног ресурса;
- ✚ заштита земљишта од загађења хемијским заштитним средствима, аероседиментима и отпадом;
- ✚ спречавање процеса и санација површина захваћених ерозијом;
- ✚ стриктно поштовање и примјењивање еколошких услова и стандарда заштите животне средине при отварању, раду и по завршетку рада рударских копова;
- ✚ рекултивација рудног земљишта;
- ✚ заштита ваздуха од загађења кроз контролисање аерозагађења од саобраћаја, поштовање мезоклиматских и микроклиматских услова при избору локација за потенцијалне загађиваче и обавезну примјену адекватних система пречишћавања димних гасова у оквиру индустријских процеса;
- ✚ спречавање аерозагађења рационалном употребом енергије, те увођењем економски оправданих обновљивих извора енергије;
- ✚ заштита од буке кроз адекватно планирање саобраћајница и саобраћајних токова, контролисање саобраћајне буке примјеном правила лоцирања извора буке у односу на пријемник, смањење стварања буке, правилно пројектовање заштитних зона, спречавање ширења буке у околину;
- ✚ заштита вегетације кроз заштиту од сјече, различитих болести и елементарних непогода, као и од угрожавања пејзажних вриједности вегетације;

- ✚ заштита и одрживо кориштење природних и културно–историјских вриједности уз развој адекватних видова туризма (планински, културни, сеоски и еко, ловни и риболовни, излетнички туризам и др.);
- ✚ очување природних вриједности и заштита вегетације кроз дјелотворно управљање заштићеним подручјима;
- ✚ одржавање биодиверзитета кроз унапређење нарушених екосистема;
- ✚ одрживо управљање шумама и ревитализација угрожених шумских екосистема;
- ✚ успостављање система праћења стања квалитета и контроле свих облика загађивања животне средине;
- ✚ повећање и развијање нивоа еколошке свијести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима уз укључивање јавности у доношење одлука из области заштите животне средине;
- ✚ обезбјеђење примјене принципа предострожности за све активности које у планском периоду могу имати повећан степен еколошког ризика примјеном система процјене утицаја захвата на животну средину.

1.1.2. Однос плана и програма са другим плановима и програмима

На нивоу Републике Српске 2015. године су донесене Измјене и допуне Просторног плана Републике до 2025. године. Овај просторно - плански документ представља највиши стратешки просторно – плански документ који третира простор Српске, а у оквиру тога и територију града Приједор. Године 2014. је усвојен Просторни план подручја посебне намјене Национални парк "Козара" са планским периодом 2011 – 2031. година. Овај просторни план подручја посебне намјене је надређен градском просторном плану на подручју националног парка. Иначе, територија овог националног парка обухвата и мање дијелове подручја града Градишка и општине Козарска Дубица.

У Закону о уређењу простора и грађењу је дефинисано (члан 28) да "документ просторног уређења ужег подручја мора бити усаглашен са документом просторног уређења ширег подручја", као и да је усаглашен са стратегијама и програмима развоја, плановима инфраструктуре, плановима одбране и осталим плановима и програмима од значаја за планирање и развој простора.

ОДНОС ПЛАНА И ИЗМЈЕНА И ДОПУНА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ДО 2025. ГОДИНЕ

Измјене и допуне Просторног план Републике Српске до 2025. године представља највиши званични просторно - плански документ Републике Српске, који је усвојен на сједници Народне скупштине Републике Српске 18.02.2015. године, а објављен у Службеном гласнику Републике Српске бр. 15/15.

Концепција регијског развоја Републике Српске

У концепцији регијског развоја РС је дефинисано шест планско-статистичких регија унутар којих могу да се повремено формирају различита акциона подручја:

- ✚ Рударско-индустријско-туристичка регија-регија Приједор,
- ✚ Регија највећег града-регија Бањалука-Градишка-Мркоњић Град (агроиндустријско акционо подручје Бањалука - Градишка и акционо подручје Мркоњић Град),
- ✚ Транспортно-индустријска полицентрична регија Добој-Дервента-Брод-Шамац

- (акционо подручје Добој-Шамац-Брод и акционо подручје Добој-Дервента-Прњавор),
- ✚ Агро-индустријска регија Бијељина-Зворник (агроиндустријско акционо подручје Зворник),
 - ✚ Шумарско-индустријска регија Источно Сарајево-Вишеград (туристичко-културно акционо подручје Вишеград),
 - ✚ Енергетско-агро-туристичка регија Требиње-Фоча (туристичко-енергетско акционо подручје Фоча).

У погледу рударско - индустријско туристичке регије Приједор се наводи да *"поред демографских капацитета има развијен економски статус као и значајан систем јавног сектора, са Приједором као највећим урбаним центром, и са општинама Нови Град, Козарска Дубица, Оштра Лука, Костајница и Крупа на Уни у функционалном окружењу"*. Истакнуто је да ова регија *"има идентитет у рударској и прерађивачкој производњи (рудници у Љубији и Омарској, прехрамбена индустрија и друге индустрије у Приједору), али и сектору услуга везаном за јавни сектор у Приједору, туристичко-едукативно-научни центар дефинисан кроз туристичко подручје у сјеверном дијелу регије, хидро-систем око ријека Уне и Сане, саобраћајни значај на правцу граничних пријелаза према Хрватској, и друго. Од посебног значаја је и културно подручје које обухвата низ културно-историјских објеката и цјелина, са посебним значајем који има НП Козара"*. За разлику од осталих регија није јасно издвојено ниједно акцијско подручје, а предложена је кооперација регије Приједор са бањалучком регијом (функционално преклапање на истоку) око великих пројеката, те са регијама у Хрватској око ријеке Саве и других заједничких интереса. Као већи развојни пројекти око којих би се требала остварити интересна кооперација града Приједор и општина у окружењу наведени су:

- ✚ заштита, уређење и развој планине Козара са статусом националног парка,
- ✚ интегрално коришћење хидро-потенцијала ријека Сане и Уне,
- ✚ развој рударства и појединих грана индустрије - индустријски паркови,
- ✚ развој енергетике (гас, електропривреда, обновљиви извори енергије),
- ✚ развој пољопривреде,
- ✚ деконцентрација јавних служби,
- ✚ уређења и развоја села.

Мрежа насељених мјеста и развојне осовине

Концепцију развоја мреже насељених мјеста чине насељена мјеста сљедећег ранга:

- ✚ I ранг - највећи град и административни центар Републике - Бања Лука;
- ✚ II ранг - примарни регијски центри - Бијељина, Добој, Источно Сарајево, Приједор и Требиње;
- ✚ III ранг - секундарни регијски центри - Градишка, тројни центар Дервента - Шамац - Брод, Зворник, Мркоњић Град, Нови Град, Вишеград и Фоча;
- ✚ IV ранг - примарни локални центри (урбани центри општина);
- ✚ V ранг - секундарни локални центри (рурални центри општина).

У овом подпоглављу је на основу стања економско - социјалне развијености, инфраструктурне опреме, демографског капацитета и концентрације становништва

извршена подјела на појасеве интензивног развоја (развојне осовине) Републике Српске:

- ✚ сјеверна развојна осовина - од Бијељине ка западу, уз коридор Саве и паралелно са паневропским коридором X (пролази кроз територију града Приједор правцем исток - запад),
- ✚ источна осовина развоја - обухвата простор од Бијељине до Источног Сарајева,
- ✚ јужна осовина развоја - налази се на коридору између Вишеграда и Требиња.

На подручју регије Приједор нису издвојени посебни кракови сјеверне развојне осовине према Козарској Дубици и Санском Мосту у ФБиХ.

Из свега претходног произилази да је градско насеље Приједор као примарни регијски центар повезано снажним функционалним везама са Бањом Луком која представља највећи град и административни центар Републике, а што је условљено њеном близином и гравитационом снагом.

Планска рјешења у свим областима (природа, заштита животне средине, социјални развој, економски развој и техничка инфраструктура) усклађена су са овим концепцијским рјешењима.

Природа и предио - еколошки капацитети и допринос економском и социјалном развоју

На подручју града Приједор је планирано формирање или проширење сљедећих заштићених природних добара:

- ✚ Посебни орнитолошки резерват природе Саничани,
- ✚ Национални парк Козара - проширење,
- ✚ Парк природе ријека Гомјеница,
- ✚ Парк природе Сана Доњи ток.

Заштита и унапређење квалитета животне средине

Регионална санитарна депонија на коју ће се одлагати комунални отпад са подручја града Приједор и сусједних општина Козарска Дубица, Костајница, Крупа на Уни, Нови Град и Оштра Лука је планирана на подручју самог града Приједор. Регионални центар за третман индустријског отпада је планиран на подручју града Бихаћа, док је регионални центар за третман медицинског отпада такође планиран на подручју града Приједор.

Просторна димензија економског развоја - еколошка ограничења и социјалне потребе

Подручје града Приједор је категорисано у рударско - прерађивачки комплекс.

У табели бр. 21 - "Преглед пословних зона према захтјевима општина и њиховим стратешким развојним приоритетима", за подручје града Приједор су наведене двије пословне зоне са њиховом површином:

- ✚ индустријска зона Целпак (10.3 ha),
- ✚ Балтине баре (58 ha).

Што се тиче потенцијалне експлоатације минералних сировина, у табели број 45 -"Табеларни приказ потенцијалних пројеката у области рударства и геологије", за

подручје града Приједор су наведени сљедећи локалитети потенцијалне експлоатације са врстом минералне сировине:

- ✚ "Дреновача", "Јарчевица" и "Дебели Бријег" (технички грађевински камен),
- ✚ "Вранић" (технички грађевински камен),
- ✚ "Лисина" (технички грађевински камен),
- ✚ "Волар" (технички грађевински камен),
- ✚ "Вукића мајдан" (технички грађевински камен),
- ✚ "Бекићи" (технички грађевински камен),
- ✚ "Омарска" (жељезо),
- ✚ "Љубија" (жељезо),
- ✚ "Томашица" (жељезо),
- ✚ "Црна долина" (глина),
- ✚ "Брезичани" (технички грађевински камен).

У погледу развоја пољопривреде, већи дио обухвата плана је укључен у ратарско - сточарско подручје. Као плански приоритет у овом подручју је дефинисано *"успостављање везе између ратарске и сточарске производње"*.

Простор града Приједор је укључен у Козарско - поунско туристичко подручје (II ранг) унутар Бањалучко - приједорске туристичке зоне. Туристичка подручја II ранга (средњих туристичких потенцијала) посједују атрактивне туристичке мотиве који су релативно саобраћајно доступни и инфраструктурно опремљени за прихват туриста, са потенцијалом пораста туристичког промета уз додатна инвестициона улагања. Главни туристички итинерер у овом туристичком подручју је бањски туристички итинерер Нови Град - Приједор - Бања Лука. Репер туристичког идентитета је Национални парк Козара, а примарни видови туризма су еко-туризам и манифестациони туризам, а пратећи видови туризма су бањски, културни, планински, сеоски, градски, зимски, авантуристички, омладински и научно - едукативни туризам. Преко територије града Приједор пролази планирани бициклички коридор Нови Град - Приједор - Бања Лука - долина Врбаса - Шипово - Купрес.

Јавне службе

У области културе је планирана изградња библиотеке у Приједору, а на страници 295 се наводи и планирани спортски центар у Приједору.

Техничка инфраструктура

Планска рјешења на подручју града Приједор у области саобраћајне инфраструктуре су:

- ✚ изградња аутопута Бања Лука-Приједор-Нови Град- граница са Републиком Хрватском,
- ✚ изградња брзог пута Приједор - Козарска Дубица - Доња Градина,
- ✚ изградња обилазнице око Приједора,
- ✚ главни ремонт пруге Нови Град - Добој са реконструкцијом за припрему изградње II колосијека (уколико се техноекономским истраживањима утврди оправданост),
- ✚ обезбјеђење пловног пута ријеке Сане са реализацијом пристаништа у Приједору,
- ✚ изградња робно - транспортног центра (РТЦ) у Приједору.

У области енергетске инфраструктуре преко подручја града Приједор је планирана изградња магистралног гасовода Прњавор Мачвански - Нови Град (крак гасовода "Јужни ток" кроз сјеверни дио РС) са огранком према Козарској Дубици. У околини градског насеља Приједор поред главне мјерно - регулационе станице је планирана изградња топлификационе термоелектране на природни гас (гасна когенерација). Термоелектрана - топлана на природни гас је издвојена као један од стратешких приоритета просторног развоја РС на синтезном графичком прилогу. Такође, кроз обухват плана пролази планирани 400 kV далековод Бања Лука - Приједор - Бихаћ - Загреб, а планиране су двије трафостанице 110 kV/x Приједор 4 и Приједор 6.

Што се тиче водопривредне инфраструктуре, на подручју града Приједор су планиране регулације водотока Сана (1.8 km), Милошевица (0.9 km), Пухарска (1.9 km), Гомјеница (0.9 km) и Орловача (1.2 km). У табели бр. 41 - "Планиране површине за наводњавање на подручју Републике Српске" у обухвату плана су издвојена подручја Козарац - Омарска - Саничани - Орловача (6480 ha), Оштра Лука - Приједор (515 ha) и Приједор - Нови Град (651 ha). Позиција планиране акумулације Мљечаница на истоименом водотоку није прецизирана у графичком дијелу, тако да остаје нејасно да ли је предметна акумулација на подручју града Приједор или општине Козарска Дубица.

Развој прекограничне сарадње - просторни аспект

Као једна од подзона интензивног развоја прекограничне сарадње у овом документу издвојена је и Приједорска субзона-са доминантним видом сарадње у области заштите животне средине и туризма.

Рударско-прерађивачки и енергетски комплекс

С обзиром на распрострањеност минералних сировина, највећи потенцијал за развој рударства, енергетике и комплементарних дјелатности прерађивачке индустрије постоји на подручју Приједора и источном дијелу Републике Српске. Економски најзначајнија лежишта металних сировина налазе се у општини Приједор (лежиште жељеза) и општини Милићи (боксит).

Основна концепција развоја рударства заснива се на сљедећем:

- ✚ Минералне сировине и даље ће бити од значаја за развој Републике Српске, иако су потенцијали Републике Српске у том домену скромни;
- ✚ Расположиви потенцијали морају се користити рационално и уз највећи могући степен прераде сировина;
- ✚ Рударство ће бити развијано на одржив начин, јер је руда необновљив ресурс, те је треба чувати и за будуће генерације;
- ✚ Експлоатација руда, поготово код отворених копова, затијеваће знатно већу пажњу према природној околини и еколошким системима и насељеним мјестима;
- ✚ Велики број регистрованих појава металних, неметалних, па и енергетских сировина захтијева наставак систематских истраживања простора Републике Српске;
- ✚ Потребно је побољшати систем концесије, са наглашеним освртом на добробит јединица локалне самоуправе на чијој територији се експлоатише руда, као и Републике, чији територијални капитал представља руда.

У Републици Српској, с обзиром на перспективност и потенцијално могућу продуктивност лежишта, могуће је очекивати:

Руде гвожђа

Ако се организује финансирање и извођење систематских геолошких истраживања, могуће је, с обзиром на велику геолошку потенцијалност лежишта, удвостручити рудне резерве и, с обзиром на потребе, удвостручити производњу у наредних десет година. Економски најзначајнија лежишта гвожђа у Републици Српској везана су за љубијско подручје у општини Приједор, са локалитетима Љубија, Томашица и Омарска.

Рудно земљиште

Рудно земљиште Републике Српске ће обухватити све дијелове територије који располажу минералним сировинама и у дијелу се експлоатишу. Биће примјењене сљедеће мјере ради одрживог коришћења тог земљишта:

- ✚ на територији Републике Српске вршиће се даље истраживање свих врста минералних сировина, у складу са могућностима;
- ✚ рудна земљишта, без обзира на то да ли је ријеч о богатим или сиромашним лежиштима, штитиће се од изградње свих врста објеката супраструктуре и инфраструктуре; у случајевима када је то неопходно може се дозволити само изградња привремених објеката са јасно одређеним правима коришћења објеката и обавезом инвеститора да те објекте о свом трошку уклоне када се таква потреба појави;
- ✚ биће законски дефинисани облици и начини рационалног газдовања рудним ресурсима у рудним земљиштима;
- ✚ у зонама експлоатације рудних ресурса максимално ће бити смањивана штета која настаје као посљедица експлоатације руда (депоновање јаловине, пепела и др.);
- ✚ све зоне експлоатације руда, а нарочито зоне захваћене великим промјенама, као што су дневни копови и сл., биће подвргнуте рекултивацији, тј. обнови вегетацијског покривача;
- ✚ еколошка штета ће бити сагледана као дио трошкова производње;
- ✚ у зонама великих промјена, тј. у зонама гдје је потребно уклонити продуктивни слој земљишта ради приступа рудном тијелу, треба настојати да се по завршетку експлоатације рудног лежишта продуктивни слој земљишта поново врати на мјесто са кога је привремено уклоњен.

Приоритетне активности Просторног развоја РС:

- ✚ израда геолошке карте Републике Српске у размјери 1:50000, а приоритетно за подручја за која постоје индиције за проналажење нових минералних сировина;
- ✚ развој и имплементација геолошког информационог система;
- ✚ формирање јединствене базе података о лежиштима и појавама минералних сировина;
- ✚ формирање информационе базе података о секундарним сировинама које могу у дијелу замијенити минералне ресурсе;

- ✚ регулисање услова коришћења геолошке документације;
- ✚ дефинисање услова за добијање концесија на експлоатацију минералних сировина под повољнијим условима за Републику и јединице локалне самоуправе.

ОДНОС ПЛАНА И ИЗВОДА ИЗ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ПОДРУЧЈА ПОСЕБНЕ НАМЈЕНЕ НАЦИОНАЛНИ ПАРК "КОЗАРА"

Становништво

На подручју Националног парка "Козара" није планирано стално становништво, већ само привремено становништво кога чине запослени у угоститељским објектима, односно дневни мигранти из околних насељених мјеста.

Изграђеност и функционисање простора

У обухвату плана нису предвиђене зоне становања. Постојеће викендице су задржане, али изградња нових викендица није дозвољена.

Као најзначајније економске дјелатности које би требало унаприједити у наредном периоду су издвојени туризам (планински, бањски, дјечији и омладински, ловни, излетнички, спортско - рекреативни и културно - манифестациони), као главни носиоц развоја и пољопривреда. Идентификовано је укупно 11 планираних туристичких локалитета (Бенковац, Дуге њиве, Пашини Конаци, Стара пилана-Пиланиште, Главуша, Растичани, Грабовац, Кустайћ станови, Разбој, Ољачино кућиште и Пионирска ливада-Вучијак) у функцији излетишта са смјештајним капацитетима, излетишта са спортско-рекреативним активностима или њихове комбинације.

Јавне службе нису планиране у обухвату плана, осим спортских терена за различите врсте спортских активности у оквиру планираних излетишта.

Инфраструктура

У области саобраћајне инфраструктуре планирана је доградња и реконструкција регионалног пута Р477 Водице -Врбашка 1, те регионалног пута Р477а Водице - Козарска Дубица 2, чиме би се омогућила боља повезаност националног парка са територијом града Градишка и општине Козарска Дубица. Такође, планирана је изградња два шумска камионска пута (Мраковица - Главуша - Бешића пољана и Мраковица - Гола планина - Лисина), као и мреже пјешачких и бицикличких стаза, ширине до 3 метра. Паркирање је предвиђено у зони спомен подручја Мраковица и хотела Монумент.

Главно планско рјешење у области електроенергетске инфраструктуре је обезбјеђење двостраног средњенапонског напајања обухвата плана (првенствено туристичко - рекреативног комплекса на Мраковици). Прикључна тачка новог вода била би планирана ТС 110/20 kV у Козарцу, а траса би се накнадно дефинисала ван заштићених подручја. Што се тиче обновљивих извора енергије, планирана је њихова већа употреба чему би требало претходити значајније истраживање могућности искоришћења ових извора енергије.

Водоснабдијевања националног парка би се требало базирати на већ постојећим водозахватима и водоводима, јер су њихови капацитети довољни за опскрбу водом свих постојећих и новопланираних садржаја унутар обухвата плана. У погледу канализације планирана је изградња вишекоморних непропусних септичких јама одговарајућег капацитета, односно употреба готових типских уређаја за биолошко

пречишћавање отпадних вода, након чега би се третиране отпадне воде упуштале преко упојних бунара у околни терен.

Обезбјеђење савремених телекомуникационих сервиса и широкопојасног приступа интернету у обухвату плана представља основно планско рјешење у области телекомуникационе инфраструктуре.

Заштићени простори

Према нивоу заштите подручје националног парка је подијељено на три зоне:

- ✚ зона са режимом заштите првог степена (4.14 % површине обухвата),
- ✚ зона са режимом заштите другог степена (12.6 %),
- ✚ зона са режимом заштите трећег степена (83.26 %).

Такође, утврђене су ужа зона заштите (11.38 ha) и шира зона заштите (15.68 ha) и мјере заштите за зоне заштите спомен - комплекса Козара на Мраковици.

Животна средина

У области животне средине дефинисане су мјере заштите воде, земљишта, ваздуха и за управљањем отпада, при чему се могу вршити само дозвољене привредне активности, прије свега туризам и угоститељство, као и научноистраживачке дјелатности.

Смјернице за спровођење плана

Као приоритети у изради докумената просторног уређења наведени су:

- ✚ зонинг план подручја посебне намјене Републике Српске,
- ✚ регулациони планови за излетишта Бенковац, Дуге њиве,
- ✚ регулациони план скијалишта на Мраковици у случају нове изградње и промјене регулације,
- ✚ регулациони планови есо-lodge насеља на локалитетима Грабовац, Кустайћ - станови и Разбој,
- ✚ регулациони планови или планови парцелације кампова на локалитетима Пашини конаци, Стара пилана - Пиланиште и Главуша.

За потребе израде Извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину Просторног плана града Приједор извршено је упоређивање са сљедећим стратешким документима:

- ✚ Стратегија заштите животне средине Републике Српске,
- ✚ Стратегија заштите природе Републике Српске,
- ✚ Републичка стратегија заштите ваздуха,
- ✚ Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015-2024,
- ✚ Оквирни план развоја водопривреде Републике Српске,
- ✚ Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027,
- ✚ Републички план управљања отпадом за период 2019-2029,
- ✚ Стратегија управљања отпадом за период 2017-2026,
- ✚ Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2030. године,
- ✚ Национални акциони план заштите животне средине БиХ (НЕАП).

СТРАТЕГИЈА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ЗА ПЕРИОД 2022–2032. ГОДИНЕ

У складу са Законом о заштити животне средине, Стратегија дугорочно треба одредити и водити циљеве заштите животне средине, а на основу принципа одрживог развоја у складу са свеукупним економским, друштвеним и културним развојем Републике Српске.

Стратегија је јединствен документ који укључује стратешке циљеве и мјере за њихово остваривање. Осим што представља кључни елемент за подршку надлежним институцијама при утврђивању приоритетних активности и усмјеравању домаћих/међународних инвестиција и лакше усаглашавање правне тековине ЕУ, очекује се да ће предметни документ допринијети јачању капацитета организација и институција, те јачању свијести о животној средини.

Стратешки циљеви ове стратегије су како слиједи:

- ✚ заштита квалитета воде и обезбјеђивање расположивости водних ресурса и њихове одрживости;
- ✚ смањење количине отпада и повећање поново искористивог материјала;
- ✚ очување биолошке и пејзажне разноврсности;
- ✚ ублажавање и прилагођавање климатским промјенама и побољшање квалитета ваздуха;
- ✚ очување људског здравља, побољшање добробити и квалитета живота за све;
- ✚ одрживо управљање природним ресурсима;
- ✚ унапређење управљања животном средином.

Када је у питању усклађеност са Стратегијом заштите животне средине Републике Српске, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање очувања животне средине. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева Стратегије заштите животне средине.

СТРАТЕГИЈА ЗАШТИТЕ ПРИРОДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Стратегија заштите природе Републике Српске је израз настојања да се побуди растућа свијест о потреби очувања и заштите природе, као битног дијела животне средине Републике, претварајући је у цјеловит и дугорочан концепт развоја.

На територији Републике Српске налазе се квалитативно највредније биолошко-просторне цјелине на нивоу Босне и Херцеговине, гдје спадају: два национална парка Сутјеска и Козара, прашумски резервати Лом, Јањ и Перућица, Рамсарско подручје Бардача код Српца, те неколико парк-шума и заштићених пејзажа и бројни други вриједни објекти.

Правци приоритетног дјеловања у циљу побољшања стања у области заштите природних вриједности, препознати у овом стратешком документу, су: јачање институционалног оквира за управљање природним ресурсима, подстицање одрживог коришћења природних ресурса, смањење притисака, распоdjела прихода од коришћења и одрживо финансирање заштите природе.

Полазна и недвосмислена потреба захтијева да се стање у области заштите природе у Републици очува и унаприједи. Природна богатства и ресурси требају се ставити у функцију развоја кроз доградњу постојећег система заштите животне

средине. Убрзати се морају активности на припреми и увођењу адекватног система мониторинга природе, те креирању индикатора за праћење стања природе и животне средине, кроз успоставу мреже заштићених подручја у складу са програмом NATURA 2000. Мора се јачати институционални оквир за реализацију мјера заштите природе, као и других мјера у складу са европским стандардима. Посебно су важни изазови које постављају два кључна стратешка циља: прилагођавање концепту одрживог развоја и придруживање и приступање Босне и Херцеговине Европској унији.

Циљ ове стратегије је промовисање интегралног приступа у очувању, унапређењу и коришћењу простора Републике Српске, у складу са расположивим природним капацитетима. Задовољавајући своје потребе у простору човјек мијења карактер простора, утиче на природу, постепено је претвара у антропогенизовани простор, у већој или мањој мјери. Зато је битно релативизовати сукобе интереса у простору.

Када је у питању усклађеност са Стратегијом заштите природе Републике Српске, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање одрживе употребе природних ресурса. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева Стратегије заштите природе.

РЕПУБЛИЧКА СТРАТЕГИЈА ЗАШТИТЕ ВАЗДУХА

Републичком стратегијом заштите ваздуха утврђује се политика заштите ваздуха и управљања квалитетом ваздуха.

Основа за постављање циљева ове стратегије произилази из настојања да се у што већој мјери реализују захтјеви дефинисани домаћом законском регулативом из области заштите животне средине односно заштите ваздуха, који се односе на заштиту ваздуха.

Стратешки циљ Републике Српске, као саставног дијела БиХ, јесте да активно учествује у међународним активностима на смањењу прекограничног загађивања ваздуха и заштити глобалне климе, као и на смањењу загађености ваздуха на локалном нивоу.

Када је у питању усклађеност са Републичком стратегијом заштите ваздуха, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање заштите ваздуха. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева Републичке стратегије заштите ваздуха.

СТРАТЕГИЈА ИНТЕГРАЛНОГ УПРАВЉАЊА ВОДАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 2015-2024.

Основни циљ Стратегије управљања водама јесте остваривање јединственог, управљаног и потпуно усклађеног водног режима на подручју Републике Српске, на сваком од њена два обласна ријечна слива.

Стратешки циљеви развоја водопривреде Републике Српске проистичу из приступа планирању водне инфраструктуре са позиција ***интегралног управљања водним ресурсима***. Циљеви су примјерени и чињеници да се развој сектора вода заснива на принципима одрживости, те је као такав сасвим усклађен са очувањем животне средине и реализацијом циљева у оквиру сложених циљних структура и свих других корисника простора (насеља, привредних система, саобраћајница, енергетике, непокретних културних добара итд.).

ОКВИРНИ ПЛАН РАЗВОЈА ВОДОПРИВРЕДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Оквирни план развоја водопривреде Републике Српске је плански документ који служи као основа за доношење стратешких докумената из области водопривреде, али и за друге гранске стратешке документе. Једна од битних одредница Оквирног плана водопривредног сектора Републике Српске је сагледавање и досљедна примјена релевантних међународних принципа и смјерница из конвенција и директива којима се регулише управљање водама и заштите животне средине, без обзира на то да ли је БиХ формално спровела поступак ратификације или није. С обзиром на међузависност циљева заштите животне средине и циљева заштите и управљања водама у документима међународног права, једна од основних поставки Оквирног плана развоја водопривреде јесте управо међусекторски и интегрални приступ управљања природним ресурсима. Оквирни план, као један од основних принципа предвиђа и временски приоритет стратешког планирања у области вода - због потребе исказивања захтјева за простором неопходним за развој водне инфраструктуре и уређења вода. Ако се испоштују сви циљеви за заштиту животне средине према постојећим планским документима и Законима онда се може рећи да је Пројекат у складу са њима.

Када је у питању усклађеност са Стратегијом интегралног управљања водама Републике Српске (2015-2024.) и Оквирним планом развоја водопривреде Републике Српске, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање заштите вода и заштите од вода. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева Стратегије интегралног управљања водама Републике Српске (2015-2024.) и Оквирним планом развоја водопривреде Републике Српске.

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ПОЉОПРИВРЕДЕ И РУРАЛНИХ ПОДРУЧЈА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ 2021-2027

Стратешки план развоја пољопривреде и руралних подручја, својом структуром и предложеним мјерама треба да удовољи потребама развоја руралног простора РС, по начелима савременог програмирања развоја пољопривреде, руралних подручја и руралних заједница, те има за циљ да између осталог, обезбједи неопходни **стратешки оквир за развој сектора** пољопривреде и руралних подручја и то у економском, еколошком и социјалном смислу.

Приоритетни циљ новог стратешког оквира је да пружи рјешења за превазилажење проблема с којима се суочава сектор пољопривреде и руралног развоја, те обезбједи услове за постизање убрзанијег развоја сектора и бољег животног стандарда руралног становништва.

Када је у питању усклађеност са Стратегијом развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање заштите земљишта и унапређењем пољопривредне производње. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева Стратегије.

РЕПУБЛИЧКИ ПЛАН УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ У РЕПУБЛИЦИ СРПСКОЈ ЗА ПЕРИОД 2019-2029

Републички план управљања отпадом у Републици Српској за период 2019–2029. године је документ којим се одређује и усмјерава управљање отпадом на основу анализе постојећег стања и циљева управљања отпадом утврђених Стратегијом управљања отпадом за период 2017–2026. године.

Као предуслов успјешном спровођењу управљања отпадом на начелима управљања отпадом, потребно је успоставити информациони систем за регистровање података о управљању отпадом путем ФЗЖСЕЕ РС, те развити одрживи систем управљања отпадом на начелима управљања отпадом уз спровођење константне едукације на свим нивоима друштва и привреде.

Предуслов за одрживо управљање отпадом је постављање краткорочних и дугорочних циљева. Посебни циљеви дати су у контексту регионалног приступа и усмјерени на изградњу регионалних центара за управљање отпадом (у даљем тексту: РЦУО).

СТРАТЕГИЈА УПРАВЉАЊА ОТПАДОМ ЗА ПЕРИОД 2017-2026

Стратегија управљања отпадом представља основни документ којим се оцјењује стање управљања отпадом, одређују дугорочни циљеви управљања отпадом и обезбеђују услови за рационално и одрживо управљање отпадом на нивоу Републике Српске.

Отпад из рударства, екстрактивне индустрије и енергетике

Отпад који настаје вађењем руда и камена представља највећу ставку у укупној количини насталих врста отпада у Републици Српској (око 88,5%). Отпад из рударства и екстрактивне индустрије према Каталогу отпада класификован је у групу отпада 01, а отпад из енергетике у групу 10.

Од рудника за вађења метала значајни су рудници жељезне руде у Приједору, рудник боксита Мркоњић Град, рудник олова и цинка Сасе (Сребреница), рудник боксита у Сребреници и други. Већа јаловишта су флотацијско јаловиште рудника Сасе (Сребреница), јаловиште рудника жељезне руде Омарска и јаловиште напуштеног рудника азбеста Делића брдо (Петрово).

Процјењује се да у Републици годишње настаје око 58.000.000 тона отпадне јаловине од вађења руда и камена, те око 1.500.000 тона пепела и шљаке из термоелектрана. Јаловина из рудника одлаже се на депоније у склопу производње.

Стратегија управљање Отпадом из рударства

Управљање отпадом из рударства, се базира на успостављању технолошких процеса којима се постиже смањивање количина и опасних особина отпада, искориштавање корисног/прихватљивог отпада у другим гранама индустрије и др. Управљање наведеном врстом отпада у надлежности је Министарства индустрије, енергетике и рударства.

Основне смјернице за успостављање система управљања отпадом из рударства, јесу:

- ✚ управљање отпадом из предметног сектора организовати на начелима чистије производње и смањењу настајања отпада,
- ✚ потребно од случаја до случаја израдити студије изводљивости третмана или искориштавања отпада смјештеног на локалним депонијама отпада из рударства, у сагласности са надлежним Министарством индустрије, енергетике и рударства,
- ✚ у мјери у којој је то могуће или финансијски оправдано, користити одређене врсте отпада (нпр. пепела из термоелектрана) у грађевинарству или производњи грађевинских материјала.

Када је у питању усклађеност са Републичким планом за управљање отпадом и Стратегијом управљања отпадом за период 2017-2026, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање управљања отпадом на подручју града. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева из Републичког плана управљања отпадом и из Стратегије.

СТРАТЕГИЈА РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ ДО 2030. године

Стратегијом се развој енергетике Републике Српске усмјерава на коришћење домаћих ресурса, укључивање обновљивих извора у подмиривање потреба за енергијом, увођење и подстицање мјера енергетске ефикасности те примјену савремених енергетских технологија. Истовремено се захтијева очување животне средине и смањење штетних утицаја енергетског сектора на најмању могућу мјеру.

Када је у питању усклађеност са Стратегијом развоја енергетике Републике Српске до 2030, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира питање управљања енергијом на подручју града. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу циљева из Стратегије.

НАЦИОНАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ (НЕАП)

Документ НЕАП-а припремљен је 2003. године. Акциони план за заштиту животне средине укључио је оба ентитета БиХ и Брчко Дистрикт, дефинисао је осам приоритетних подручја за управљање животном средином, као што је приказано у слиједећој табели:

Табела 1. Приоритетне области дјеловања на очувању животне средине у складу са Акционим планом за животну средину БиХ (НЕАП)

Приоритетне области	Предложене мјере за побољшање стања животне средине
<p>1. Водни ресурси/отпадне воде</p>	<ul style="list-style-type: none"> -успостављање система управљања рјечним сливовима, - реализација пројекта дугорочног снабдијевања становништва у најугроженијим регионима БиХ укључујући и санацију губитака воде у водоводним системима, - изградња и реконструкција система за пречишћавање отпадних вода и канализационог система, - довођење система одбране од поплава на ниво потребне сигурности, - реализација пројекта кориштења воде за наводњавање у производњи електричне енергије.
<p>2. Одрживи развој руралних подручја</p>	<ul style="list-style-type: none"> -стварање предуслова за просторно уравнотежен и одржив развој руралних подручја, -успостављање система управљања пољопривредним земљиштем, - имплементација програма производње хране на биолошким принципима, - израда програма дугорочног развоја шумарства.
<p>3. Управљање животном средином</p>	<ul style="list-style-type: none"> -увођење информационих система, - увођење cjеловитог мониторинга животне средине, - израда програма интегралног планирања простора, - израда документационе основе за планирање и управљање животном средином, - израда програма за образовање и ширење информација у области животне средине.
<p>4. Заштита биолошке и пејзажне разноврсности</p>	<ul style="list-style-type: none"> -израда стратегије и националног акционог програма за уравнотежено управљање биолошким, геолошким и пејзажним разноврсношћу, - израда стратегије и националних програма заштите културног наслеђа у природном окружењу на основама еколошке коегзистенције, - израда програма за стављање под одговарајући режим заштите 15- 20% територије БиХ.
<p>5. Управљање отпадом</p>	<ul style="list-style-type: none"> -усвајање стратегија и планова управљања отпадом са оперативним програмима за њихову имплементацију. - уклањање дивљих одлагалишта и санација деградираних подручја, - санација(одређеног броја) постојећих депонија.
<p>6. Привреда - одрживи развој привреде</p>	<ul style="list-style-type: none"> -израда стратегије и успостављање система одрживог развоја привреде БиХ, - усклађивање пореског система са одрживим развојем и запошљавањем, - израда стратегије развоја енергетике, са избалансираним домаћим и страним изворима енергије, - имплементација стратегије борбе против сиромаштва, - формирање ентитетских фондова за стратешка

	<p>истраживања,</p> <ul style="list-style-type: none"> - формирање ентитетских фондова за рекултивацију простора, - реактивирање привредних субјеката који имају реалне услове за опстанак на тржишту, реорјентација истих промјеном намјене производње, - редуковање миграције на релацији село-град урбанизацијом руралних насеља и развојем производње у њима, - унапређење потенцијала за развој еко-туризма усклађеног са природним потенцијалима (бањски, планински, сеоски и сл.).
7. Јавно здравство	<ul style="list-style-type: none"> - израда регистра и катастра загађивача, одлагалишта, хемикалија, погона и постројења са опасним хемикалијама и ГМО, усклађивање законске регулативе са препорукама Здравствене организације, јачање инспекцијског надзора, формирање комитета за политику хране и исхране, - анализа контролних тачака у процесу производње, припреме и промета намирница, - успостављање система редовног информисања о здравственој исправности намирница, - оснивање регулаторних органа за јачање система надзора и превентивних мјера заштите излагања становништва зрачењу и израда плана активности у случају акцидента, - доношење законских прописа за сигурно поступање са ГМО, - израда програма еколошки прихватљивог начина рјешавања.
8. Деминирање	- усклађивање рада са организацијом БиХ МАК.

Када је у питању усклађеност са Националним акционим планом заштите животне средине БиХ односно са мјерама које су предложене за побољшање стања животне средине у наведеним областима, Просторни план града Приједор кроз своје постављене циљеве директно или индиректно третира области из документа НЕАП. Имплементацијом мјера из Просторног плана града Приједор ће се директно допринијети остварењу мјера из документа НЕАП.

1.2. Преглед постојећег стања и квалитета животне средине на подручју на које се извјештај односи

Град Приједор се налази у сјеверозападном дијелу Босне и Херцеговине и Републике Српске. Укупна површина града износи 834.07 km² или 83407.17 ha. У површини Републике Српске град Приједор учествује са значајних 3.38 %, а у површини БиХ са 1.63 %.

Територија града Приједор се састоји од 56 катастарских општина (КО): Алишићи, Бистрица, Бишћани, Божићи, Брезичани, Бришево, Буснови, Цикоте, Црна Долина, Чараково, Чејреци, Ћела, Доњи Гаревци, Доњи Волар, Драготиња Доња, Драготиња Горња, Гаћани, Горња Равска, Горњи Јеловац, Градина, Хамбарине, Јелићка, Камичани, Кевљани, Козарац, Козаруша, Криваја, Ламовита, Љескаре, Љубија, Мало Паланчиште, Марићка, Марини, Миљаковци, Миска Глава, Нишевићи,

Ништавци, Омарска, Орловци, Пејићи, Петров Гај, Приједор 1, Приједор 2, Пухарска, Ракелићи, Раковчани, Расавци, Ризвановићи, Саничани, Шурковац, Томашица, Трнопоље, Велико Паланчиште, Враголово Јутрогоста, Збјег и Зецови.

Катастарске општине се у већем дијелу поклапају са границама насељених мјеста (71) у саставу града Приједор. Ријеч је о насељеним мјестима Алишићи, Бабићи, Бистрица, Бишћани, Божићи, Брђани, Брезичани, Бришево, Буснови, Цикоте, Црна Долина, Чараково, Чејреци, Чиркин Поље, Дера, Доња Драготиња, Доња Равска, Доњи Гаревци, Доњи Орловци, Доњи Волар, Гаћани, Гомјеница, Горња Драготиња, Горња Јутрогоста, Горња Пухарска, Горња Равска, Горњи Гаревци, Горњи Јеловац, Горњи Орловци, Горњи Волар, Градина, Хамбарине, Хрнићи, Јаруге, Јелићка, Југовци, Калајево, Камичани, Кевљани, Козарац, Козаруша, Криваја, Ламовита, Љескаре, Љубија, Мало Паланчиште, Марићка, Марини, Миљаковци, Миска Глава, Нишевићи, Ништавци, Омарска, Орловача, Пејићи, Петров Гај, Петрово, Приједор, Ракелићи, Раковчани, Раљаш, Расавци, Ризвановићи, Саничани, Шурковац, Тисова, Томашица, Трнопоље, Велико Паланчиште, Зецови и Жуне.

Границе насељених мјеста нису мијењане у односу на 1991. годину. Једино је у међувремену промијењен назив насељеног мјеста Ћела у Петрово. Највеће промјене у границама насељених мјеста између 1948 – 1990. године су се десиле 1962. године када су насеља Доња Пухарска, Рашковац, Тукови и Жељезничка Колонија припојена насељу Приједор.

У административно – политичком погледу, град Приједор је подијељен на 49 мјесних заједница: Бистрица, Бишћани, Божићи, Брезичани, Буснови, Цикоте, Чараково, Чејреци, Чиркин Поље, Доња Драготиња, Доња Љубија, Доња Пухарска, Доњи Орловци, Доњи Волар, Др Младен Стојановић Паланчиште, Гомјеница, Горња Драготиња, Горња Равска, Горњи Јеловац, Горњи Орловци, Горњи Петров Гај, Градина, Хамбарине, Јутрогоста, Камичани, Кевљани, Кокин Град, Козарац, Козаруша, Ламовита, Љескаре и Калајево, Љубија, Марићка, Миска Глава, Омарска, Орловача, Петров Гај, Петрово, Приједор Центар, Приједор 2, Ракелићи, Раковчани, Расавци, Рашковац, Ризвановићи, Шурковац, Трнопоље, Тукови и Зецови.

Територија града Приједор граничи са пет јединица локалне самоуправе у Републици Српској - градови Бања Лука и Градишка, те општине Козарска Дубица, Нови Град и Оштра Лука. Са већином ових градова и општина се остварују снажне функционалне везе, првенствено са територијом града Бања Лука и урбаним подручјем насеља Бања Лука чија непосредна гравитациона зона улази у источни дио територије града Приједор (зоне центара Омарска и Ламовита), а једночасовна изохрона од центра урбаног подручја Бања Лука досеже до источног дијела урбаног подручја Приједор. Према територији града Приједор и урбаном подручју Приједор као регијском центру гравитирају и општине Костајница и Крупа на Уни, које су саставни дио регије, а не граниче директно са предметним простором. Централни дио општине Оштра Лука је најснажније повезан са територијом града Приједор и градским центром, пошто општински центар Оштра Лука има смањен број функција.

У погледу конкретне међуопштинске/међуградске сарадње општине Оштра Лука и Козарска Дубица одлажу комунални отпад на регионалној депонији "Стара пруга-Курево" на територији града Приједор, а градови Бања Лука и Приједор су укључени у изградњу регионалног система водоснабдијевања "Црно врело" (Доњи Перван - Петров Гај). Сарадња градова Градишка и Приједор је на ниском нивоу, чему је допринијела лоша саобраћајна повезаност у претходном периоду.

Прије 1992. године тадашња општина Приједор је са сусједним општинама Босанска Дубица, Босански Нови и Сански Мост формирала међуопштинску регионалну заједницу Приједор у порјечју Уне и Сане, а која је улазила у састав

подручја основне привредне коморе Бања Лука. Везе из тог периода са општином Сански Мост, која је након 1995. године већим дијелом ушла у састав територије Федерације Босне и Херцеговине и Унско - санског кантона су и даље присутне, али без конкретних пројеката сарадње у области инфраструктуре, привреде, друштвених дјелатности и заштите животне средине. Иначе, граница општине Сански Мост је удаљена око 960 m од засеока Ловрићи на подручју насељеног мјеста Бришево.

Сјеверна граница града Приједор је на најближем мјесту на подручју насељеног мјеста Горњи Јеловац (засеок Бокани) удаљена од границе сусједне Републике Хрватске око 11.1 km (Хрватска Дубица у Сисачко - мославачкој жупанији), тако да је град Приједор укључен у обухват Interreg IPA програма прекограничне сарадње Хрватска - БиХ - Црна Гора. Иначе, у обухвату овог програма се налази 112 јединица локалне самоуправе из БиХ, 11 јединица локалне самоуправе из Црне Горе, те 12 хрватских жупанија.

Природни услови

Географски положај и рељеф

Географски положај

Град Приједор као обухват плана се простире између 44° 47' 51" и 45° 05' 45" С.Г.Ш. и 16° 28' 54" и 17° 01' 25" И.Г.Д. Најјужнија тачка обухвата налази се на подручју насељеног мјеста Јелићка (долина ријеке Гомјенице испод узвишења Висибаба), док је најсјевернија тачка лоцирана на подручју насељеног мјеста Горњи Јеловац (корито водотока Мљечаница низводно од засеока Бокани). Најзападнија тачка је на подручју насељеног мјеста Доња Равска (корито водотока Валовита), а најисточнија тачка је на подручју насељеног мјеста Бистрица (шумски пут испод узвишења Брнача на планини Козара).

Градска територија има приближан облик правоугаоника. Протеже се у правцу сјевер-југ око 27.5 km (Мало Паланчиште - Буснови), а исток-запад око 41 km (Бистрица - Доња Равска).

У складу са врстом регионализације, територија града Приједор је смјештена у различите регионалне цјелине.

- ✚ Подручје висоравни Западне Босне (А. Мелик из 1949. године),
- ✚ Житородна привредна област (Т. Канаџић из 1954. године),
- ✚ Средњевисока динарска регија Босне (Р. Петровић из 1957. године),
- ✚ Макрорегија Сјеверозападна Босна, Приједорска мезорегија (С. Илешич из 1961. године),
- ✚ Западна приоритетна зона развоја БиХ, субрегија Западна Посавина са долином Уне (регионализација на зоне развоја из 1963/64. године),
- ✚ Посавина са долином Уне (регионализација на економско-географске појасеве из 1963/64. године),
- ✚ Панонска регија, субрегија Унска Крајина (Јован Ђ. Марковић из 1967. године),
- ✚ Макрорегија Босанска крајина, регија Приједор (И. Бошњковић из 1969. године),
- ✚ Сјеверна Босна са Унском Крајином (В. Рогић из 1973. године),
- ✚ Западнбосанска или Бањалучка макрорегија, Приједорска регија (К. Папић из 1977. године),
- ✚ Подручје Основне привредне коморе Бања Лука (1977. година),

- ✚ Сјеверна Босна, подручје Унска Крајина (Лексикографски завод Загреб из 1983. године).

На сјеверу се територија града Приједор граничи са општином Козарска Дубица, на сјевероистоку са градом Градишка, на истоку са градом Бања Лука, на југу са општином Оштра Лука, те на западу са општином Нови Град.

Магистрални пут М-И-108 (М4) Нови Град – Бања Лука и жељезничка пруга Нови Град–Бања Лука пролазе правцем исток–запад (долина ријеке Сане и Приједорско поље) и представљају најважније саобраћајнице на подручју града Приједор које повезују долине ријека Уне, Сане и Врбаса. Долине ријека Сане и Уне су повезане и магистралним путем М-П-501 (М15) Козарска Дубица – Приједор – граница РС/ФБиХ (Копривна).

Слика 1. Сателитски снимак територије града Приједор (извор: GOOGLE EARTH, 2018 - 2021. година)

Рељеф

На основу геотектонске рејонизације Динарида територија града Приједор припада геотектонској цјелини Унутрашњих Динарида, односно унутрашњој горњокредно - палеогеној (сјевернобосанској) флишној зони.

У геоморфолошком смислу предметни обухват се може подијелити на двије основне цјелине - низијски дио у којем доминира Приједорско поље, те брдско - планински дио кога на сјеверу чини планина Козара и побрђе Карана и Планинице, а на југу обронци Мајданске планине и Кумбаруше.

Приједорско поље се подудару са ширим долинама ријека Сане и Гомјенице које представљају ерозиону базу и дрен већег дијела територије града Приједор. Његова дужина на потезу Доња Драгоштиња - Нишевићи износи око 32 km, а његова ширина на потезу Буснови - Ламовита око 12 km. Планина Козара представља ниску хорст планину и раздваја Приједорско поље од Посавине. Њене сјеверне и сјеверозападне падине се путем водотока Моштаница, Мљечаница и Пухарска ријека

дренирају ка ријеци Уни, док се сјеверозападне падине дренирају према ријеци Сави путем водотока Црна ријека, Голубача, Тисовача, Турјак и Лубина.

Геоморфолошки развој условио је настанак различитих облика рељефа. Доминантна су два генетска типа рељефа: флувиоденудациони тип у брдско - планинском дијелу и флувиоакумулациони тип у низијском дијелу територије града Приједор. На подручју насељених мјеста Горња Јутрогашта, Горњи Волар, Миска Глава и Шурковац се појављује мерокрас, односно крашки тип рељефа, чији основни површински облик представља вртача.

Излаз ријеке Сане са територије града (Мркелина ада) у насељеном мјесту Доња Драгоћиња са надморском висином од 122 m представља најнижу тачку природног рељефа града Приједор. Међутим, најнижа тачка антропогеног рељефа се тренутно налази у оквиру рудника Омарска и према дигиталном моделу терена (ДМТ) из 2012. године је износила 98 m. Најновији подаци показују да кота дна активног површинског копа Бувач испод 60 m надморске висине, што га чини најнижом тачком Републике Српске. Највиша тачка територије града се налази на планини Козари. Ријеч је о највишем врху Лисина који има надморску висину од 977 m и лоциран је на подручју насељеног мјеста Бистрица. Просјечна надморска висина територије града Приједор 2012. године је износила 276.6 m.

У морфолошком погледу доминирају низијски и брдски рељеф. Највеће учешће има висински појас испод 200 m са 42.5 %, а затим слиједи појас 200 – 300 m са 29.5 %, тако да терени са надморском висином испод 300 m чине 72 % територије града. Значајно учешће има и висински појас 300 - 400 m са 11.2 %. Два главна заступљена генетска типа рељефа су флувиоденудациони тип у брдско – планинском дијелу и флувиоакумулациони тип у низијском дијелу територије града Приједор. У геолошком и литолошком погледу за овај простор је карактеристична литолошка разноликост (од карбонских пјешчара, кречњака и доломита до квартарних наслага). Управо карбонске насlage имају највеће распрострањење од свих картираних јединица.

Овакво разматрање терена у комбинацији са осталим морфометријским карактеристикама (нагиб и експозиција терена) пружа значајне податке о потенцијалу простора за развој и размјештај насеља, пољопривреде и туризма.

Нагиб терена

Анализом вриједности углова нагиба терена издвојено је шест категорија. Просторни распоред и заступљеност појединих категорија углова нагиба падина јасно обиљежавају поједине рељефне цјелине. Нагиби терена у великој мјери одражавају морфоструктурна обиљежја простора.

Анализа нагиба терена показује да скоро 1/3 или 31.5 % укупне површине града Приједор чине заравњени односно благо нагнути терени са нагибом до 5°. Ови терени су најповољнији за саобраћај, стамбену изградњу и развој пољопривреде. Првенствено су присутни у Приједорском пољу. Нагнути и знатно нагнути терени су највише заступљени у брдско - планинском дијелу територије града. Највећи нагиби рељефа (веома стрме падине и литице) су присутни у клисурским долинама горњих дијелова планинских водотокова на Козари.

Експозиције рељефа

Експозиција терена представља оријентисаност падина према странама свијета. Њиховом анализом може се уочити да удио неекспонираних терена (заравњен терен без оријентације) износи 23.6 %, односно да ови терени заузимају највећу површину на територији града Приједор. Топла оријентација падина (југоисток, југ и југозапад) је заступљена са 30.4 %. То значи да је значајан дио падина изложен јакој дневној

краткоталасној радијацији (посебно у топлијем дијелу године), што представља велику предност за стамбену изградњу и пољопривреду. Ове падине су веома заступљене на јужним обронцима Козаре.

Хладна оријентација падина (сјевероисток, сјевер и сјеверозапад) је заступљена са 28.7 % у укупној површини града Приједор. Ове падине примају слабију количину краткоталасне радијације и мање су погодне за стамбену изградњу и пољопривреду. Најзаступљеније су на сјеверним обронцима Козаре, те у јужном дијелу територије града (обронци Кумбаруше и Мајданске планине).

Геолошки услови

Геолошки састав и грађа терена

Територија града Приједор у геолошком и морфотектонском смислу припада приједорској депресији и њеним ободним предјелима. На сјеверном дијелу овог простора смјештена је планина Козара са својим обронцима, која представља релативно усамљен хорст и подручје релативног издизања, што се рефлектује на сеизмичку активност условљену тектонским помјерањима. Формирање хорстовских форми Козаре условило је обликовање рељефа, хидрографске мреже, развиће геодинамичких процеса итд. За јужне и југозападне дијелове територије града (приједорско нискогорје) се сматра се да су у фази издизања у односу на централну котлину.

Поменути централни дио, који представља котлину обухваћеног подручја, према хорстовским обиљежјима представља грабен односно припада простору релативне субиденције. Приједорска котлина представља терцијарни басен спуштен у олигоценској фази дуж ломова динарског правца пружања, када се у динарској, перипанонској јужној зони, ослобађају велики хоризонтални притисци који доводе до набирања, а што је пропраћено вулканском активношћу. Ова активност је имала одраза на планини Козари, а и јужно од котлине, гдје је резултирала рудним лежиштима.

У овом централном, хипсометријски нижем дијелу територије града исталожени су доминантно алувијални седименти који покривају значајну површину. Простиру се од сјеверозападног дијела и тока ријеке Сане преко централног, до југоисточног дијела пратећи ток ријеке Гомјенице и њене ријечне мреже. Дебљина ових наслага директно је условљена диференцијалним поменутих спуштањима и обликом палеорељефа. Најмање, бушењем дефинисане дебљине алувијалних седимената су свега 5 m до основне стијене доломитичног кречњака код Тополика и Средића. Просјечна дебљина наслага варира од 40 до 60 m, а највеће продубљење је око Пећана и Ограда гдје алувијалне наслага прелазе 90 m дебљине.

Територију града Приједор чине терени чији је тектонски, односно геолошки склоп веома сложен. Припадају јој различите геолошке јединице које су комплексне грађе и компликованих међусобних односа. У геолошкој грађи учествују бројне јединице различите старости.

Из карбона датирају пјешчари, кречњаци и доломити. По старости слиједи стијене тријаса - кварцни пјешчари, конгломерати и бречасте кречњаци, шкриљци, лапори и доломити, па млађи рожнаци, туфови и алтерисани пјешчари. У интрузивима се јављају спилити. Најмлађи су масивни и ријетко услојени кречњаци горњег тријаса.

Из периода јуре су бројне стијене дијабаз - рожначке формације, а затим слиједи флишеви креде и еоцена, мијешане кластичне стијене олигомиоцена, миоценски кречњаци, пјешчари и лапорци који доминирају.

Плиоценске наслага су представљене доминантно шљунковима и пијесковима, са глинама, а као најрецентније заступљене су квартарне наслага. То су флувијални,

еолски, барски, денудациони и генетски мјешовити типови седимената (ријечно - језерски, ријечно - барски, делувијално - пролувијални, алувијално - плавни и алувијални).

Млађе творевине везују се за централни дио територије града (правац сјеверозапад - југоисток), док су старије стијене заступљене по ободима ове спуштене потолине.

Тектоника

На територији града Приједор заступљени су бројни системи расједа који су у централном дијелу (прије свих спречко-козарска дислокација) замаскирани квартарним наслагама, док је на крајњем западном дијелу и доминатно дуж читаве сјеверне области терен дисециран системима расједа динарског правца и правца попречног на динарски. Ови попречни расједи паралелни су врбаској дислокацији, а јављају се као дисконтинуитети управни на паралелне правце поменуте спречко-козарске дислокације и савске дислокације даље на сјеверу.

Сеизмолошке карактеристике

Територија града Приједор се налази на јужном ободу европске плоче, у домену савремено активног геотектонског контакта између Европске плоче и Афроарапске плоче. Посљедња, услијед веће брзине кретања у правцу сјеверозапада, притискује европску плочу, услијед чега дуж њиховог примарног колизионог контакта долази до нагомилавања тектонских напона. Они се преко тектонских разломних система преносе у његово залеђе до дубине од око 200 km. За овај простор је најважнији контакт дуж приморја између јадранске масе као истакнутог дијела афричке табле и трупине Динарида као јужног обода европске табле. Територија града се налази дијелом у зони примарног утицаја компресионог контакта, а дијелом у сљедећој удаљенијој зони.

Сеизмичка угроженост од аутохтоних жаришта земљотреса је на територији града Приједор релативно велика (сеизмогени системи Козаре и Санског палеозоица 6 - 8° М5К-64). Од сеизмогених система у региону највећи утицај има бањалучки сеизмогени систем.

Према подацима са карата из Правилника о техничким мјерама и условима за грађење у сеизмичким подручјима читава територија града Приједор се налази у зони максималног очекиваног интензитета потреса 8° М5К-64 за повратни период од 500 година.

Инжењерскогеолошке карактеристике терена

Геолошка грађа (литолошки и тектонски склоп), орографска, морфолошка, хидролошка, педолошка и климатска својства, те вегетациони покривач главни су утицајни фактори који су значајни за инжењерскогеолошку рејонизацију територије града Приједор. Наведени чиниоци допринијели су да инжењерскогеолошка својства ове територије буду разноврсна и веома сложена.

Инжењерскогеолошка категоризација терена, односно заступљених стијенских маса које га изграђују, извршена је на основу њиховог литолошког састава, тектонске предиспозиције, генезе, структурно-текстурних својстава и степена распаднутости. Сходно наведеном, са инжењерскогеолошког аспекта све издвојене стијене се могу подијелити на невезане стијене, слабо везане стијене, везане стијене, слабо окамењене стијене и окамењене стијене.

Ове групе се суштински разликују по својим физичко - механичким својствима, степену дијагенезе и структурним карактеристикама.

Хидрогеолошке карактеристике терена

Тектонски склоп терена, као и литолошка разноликост стијена, које су заступљене на територији обухвата плана, указује на изузетну сложеност хидрогеолошких карактеристика терена.

Централним дијелом територије града Приједор протиче ријека Сана која представља највећи површински реципијент и сакупља све површинске воде које даље одводи у ријеку Уну. Непосредно уз ток Сане и њене највеће притоке Гомјенице, која дренира источне и централне дијелове територије града, заступљени су алувијални седименти различити по литолошком саставу и хидрогеолошкој функцији.

У алувијалним наслагама, као и у седиментима фације корита и нижим ријечним терасама заступљени су шљункови и пијескови различите гранулације који формирају збијени тј. интергрануларни тип издани. Подземне воде које егзистирају у овим наслагама су са слободним нивоом, локално могу бити под притиском уколико је повлата изграђена од непропусних глиновитих седимената. У оквиру ових седимената налазе се два главна изворишта која се користе за водоснабдијевање становништва, а то су "Тукови-Матарушко поље" и "Приједорчанка", што говори о изузетној потенцијалности ових наслага. Прихрањивање издани формиране у оквиру алувијалних седимената врши се на рачун инфилтрације падавина, док се дренирање углавном врши преко копаних или бушених бунара и дифузним истицањем у површински ток услијед активне хидрауличке везе ријека - издан подземних вода.

Збијени тип издани заступљен је и у оквиру пролувијалних и барских седимената, као и у оквиру плеистоценских пијескова, шљункова, глина и подређеније конгломерата који на предметном подручју имају велико распрострањење у оквиру неогеног седиментационог басена (Приједорско поље), али се на основу потенцијалности тј. резерви подземних вода које су ту акумулиране не могу значајније користити, јер им је водопрпусност средња до изразито слаба. Прихрањивање се такође врши на рачун инфилтрације атмосферских падавина, а дренирање преко бунара и повремених извора мале издашности.

Карстни тип издани нема значајније распрострањење на територији града Приједор. Локално се јавља у сјеверозападном дијелу гдје се налазе откривени горњомиоценски кречњаци са маринском фауном.

Карстно - пукотински тип издани заступљен је у сјеверним и сјевероисточним дијеловима обухвата плана. Седименти који су заступљени на овим теренима представљени су флишоликим наслагама, кречњацима, алевролитима, лапорцима, туфовима итд. Водопрпусност ових седимената у директној је вези са интензитетом испуцалости стијенске масе. Честе су појаве процједних извора мале издашности преко којих се издан празни, а прихрањивање се врши на рачун падавина. Издашност извора је у директној вези са количинама падавина које се излучују на том простору.

Хидрогеолошки комплекс стијена са интергрануларном и пукотинском порозношћу заступљен је у централном дијелу обухвата, у језерским седиментима који су водонепропусни на површини терена, а изграђени су од стијена које спадају и у хидрогеолошке колекторе и у хидрогеолошке изолаторе. У овом случају није могуће говорити о једном водоносном хоризонту и не постоји могућност њиховог појединачног издвајања. Издан формирана у овим наслагама у већини случајева се налази под притиском.

Пукотински тип издани заступљен је на простору Козаре, а изграђују га карбонатне и флишолике наслагае, еруптивне и метаморфне стијене, више или мање испуцале. Ови седименти одликују се пукотинском порозношћу и у њима су акумулиране мање количине подземних вода, јер скоро сва вода која падне, површински отиче у хипсометријски ниже крајеве. Крајњи јужни и југозападни дио

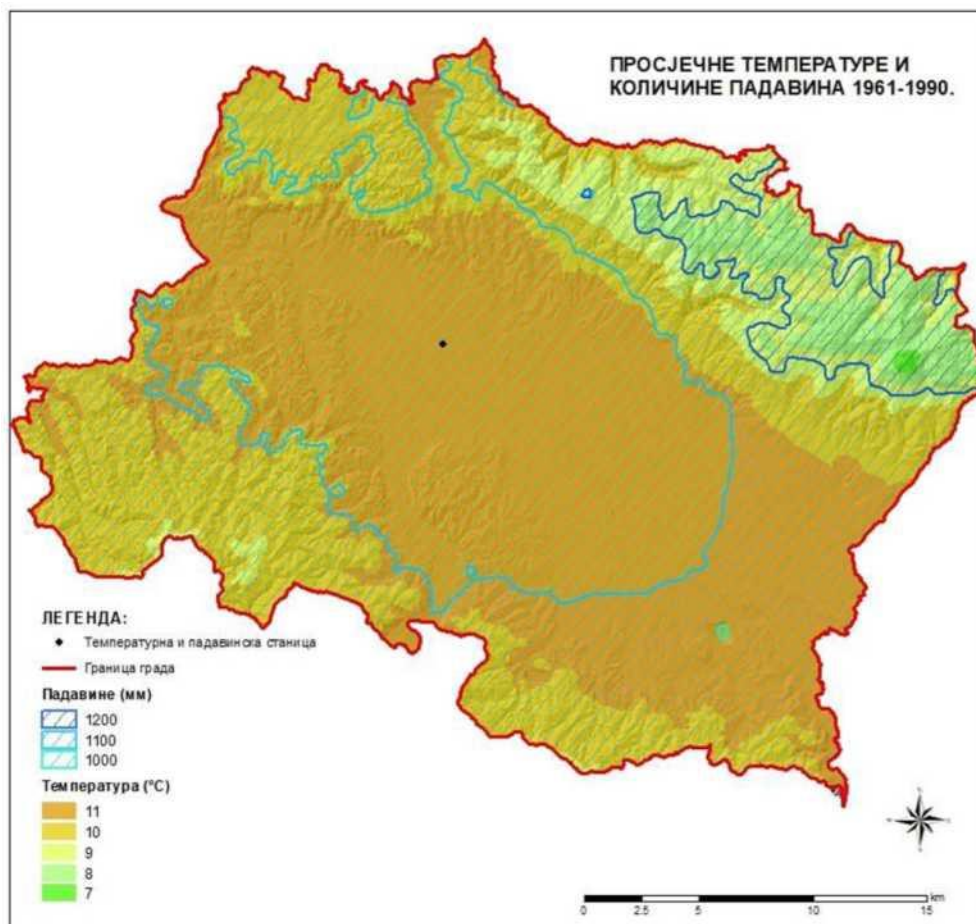
града Приједор је такође грађен од стијена које формирају пукотинску издан, веће или мање потенцијалности. У овом дијелу обухвата заступљени су најстарији карбонски седименти грађени претежно од пјешчара, алевролита, кречњака итд., потом пермотријаски и тријаски седименти представљени пјешчарима, бречастим конгломератима, кречњацима, доломитима, рожнацима и др. Заступљене су и интрузивне магматске стијене различитог састава, као и метаморфне стијене представљене серпентинитима. У овом дијелу јављају се извори мање издашности, који су у директној вези са падавинама.

На основу потенцијалности минералних и термалних вода у оквиру територија града издвојене су двије зоне - јако потенцијална и потенцијална зона минералних и термалних вода. Јако потенцијална зона издвојена је у крајњем сјеверозападном, централном и југоисточном дијелу. У тој зони већ се налазе регистроване појаве минералних и термалних вода. Потенцијална зона обухвата централни и крајњи југоисточни и југозападни дио територије града. Прецизније лоцирање и издвајање зона минералних и термалних вода у будућности захтијеваће истражна бушења и детаљна хидрогеолошка и геолошка истраживања терена.

Клима

Град Приједор се налази у средишту умјереног појаса, у подручју сјеверозападне Босне у којем је, због специфичне расподјеле поља високог и ниског атмосферског притиска, присутан утицај интензивне размјене тропских и поларних ваздушних маса и знатне циклонске активности, нарочито на Јадранском мору у зимском периоду. Стога се може рећи да су опште климатске карактеристике територије града Приједор у великој мјери условљене карактеристикама атмосферске циркулације макро размјера (посебно распоред поља високог и ниског притиска изнад Европе и Атланског океана). С друге стране, ово подручје је отворено према истоку, па је нарочито зими изложено утицају хладних ваздушних маса које продиру из сјеверног квадранта при формирању јаког Сибирског антициклона, док високи планински ланац Динарида на југу који се протеже дуж Јадранског мора, спречава значајнији утицај Медитерана на климу овог простора.

Већи дио територије града Приједор карактерише умјерено континентална клима. У сјевероисточном дијелу је присутна претпланинска умјерено континентална клима. Према Кепеновој класификацији анализирани простор припада Cfb климату, односно умјерено топлој влажној клими са топлим љетом. Генерално, љета су топла (средња мјесечна температура у јулу у низијском дијелу је изнад 22°C) и умјерено влажна, а зиме су хладне (средња мјесечна температура ваздуха у јануару у низијском дијелу је изнад 0°C). Јесен и прољеће су углавном једнаке топлине.

Слика 2: Средње годишње температуре и количине падавина на територији града Приједор у периоду 1961 - 1990. година (извор: Климатски атлас БиХ)

За анализу климатских карактеристика овог подручја коришћени су подаци са метеоролошке станице Приједор (надморска висина 135 m), која егзистира дужи временски период у југозападном дијелу градског насеља и прати велики број климатских елемената, као и метеоролошке станице Мраковица (надморска висина 772 m) која од 2008. године прати температуру и количину падавина у централном дијелу националног парка Козара.

Температура ваздуха

Према подацима из Климатског атласа БиХ за период 1961 - 1990. година највиша средња годишња температура (11°C) је присутна у Приједорском пољу и његовом контактном простору, те одвојеним долинама Пухарске ријеке, Равске и Копривнице. Са повећањем надморске висине долази до опадања средње годишње температуре, највише у сјевероисточном дијелу територије града, достижући најниже вриједности у реону планинског врха Лисина (6.7°C).

Анализа средње годишње температуре ваздуха показује да је овај климатски параметар на метеоролошкој станици Приједор порастао за 1.5 °C у периоду 1994 - 2020. година у односу на период 1954 - 1985. година. Сљедећа табела показује средње мјесечне температуре у посљедњем посматраном периоду на овој станици.

Табела 2: Средње мјесечне температуре ваздуха на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година (°C)

МЈЕСЕЦИ												ГОД. ПРОСЈЕК
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
0.8	2.9	7.3	12.3	16.8	20.8	22.5	21.9	16.5	11.7	6.8	2.1	11.9

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Минималне температуре у Приједору се јављају у јануару (средња температура 0.8°C). Најтоплији мјесец је јули, чија средња температура износи 22.5°C. Прољеће и јесен су готово равномјерно топли, при чему је јесен (средња температура 11.6 °C) нешто хладнија у односу на прољеће, са просјечном температуром од 12.1°C, а што указује на континентални утицај. Просјечна зимска температура износи 1.9°C, док је просјечна љетна температура 21.7°C.

Средња годишња температура у периоду 2008 - 2020. година на метеоролошкој станици Мраковица износи 9.9°C. Сљедећа табела показује средње мјесечне температуре ваздуха на овој станици у предметном периоду.

Табела 3: Средње мјесечне температуре ваздуха на метеоролошкој станици Мраковица у периоду 2008 - 2020. година (°C)

МЈЕСЕЦИ												ГОД. ПРОСЈЕК
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
0.3	0.9	4.6	9.8	13.1	17.3	19.6	19.7	14.8	10.3	6.6	2.0	9.9

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Иако је средња годишња температура ваздуха на Мраковици нижа за 2°C у односу на само градско насеље, примјетно је да температура свих зимских мјесеци, укључујући и јануар, изнад 0°C. Најтоплији мјесец је август са 19.7°C, док је годишње колебање температуре ваздуха мање изражено него у Приједору. Јесен је знатно топлија од прољећа, што је последица великог трошења топлотне енергије на топлења снијега у прољеће.

Падавине

Средња годишња количина падавина према подацима из Климатског атласа БиХ за период 1961-1990. година варира од 900-1000 mm у западном и централном дијелу Приједорског поља до 1100 - 1200 mm у највишем дијелу планине Козаре.

Поређење средње годишње количине падавина у периоду 1954 - 1985. година са периодом 1994-2020. година показује пад количине падавина за око 2.3 % на метеоролошкој станици Приједор. Сљедећа табела показује средње мјесечне количине падавина у посљедњем посматраном периоду на овој станици

Табела 4: Средње мјесечне количине падавина на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година (mm)

МЈЕСЕЦИ												ГОД. СУМА
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
66.8	63.3	60.4	79.9	92.8	87.5	67.1	69.5	120.8	84.5	81.6	78.8	953.1

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

У годишњој расподјели падавина у градском насељу Приједор примјетан је примарни максимум у јесен, те секундарни максимум у прољеће и рано љето, што је другачије од годишње расподјеле падавина у периоду 1954 - 1985. година када се

примарни максимум појављивао у касно прољеће и љето. Ово указује на повећање маритимног утицаја на плувиометријски режим у посљедњих 40 година у овом дијелу територије града Приједор. Најмања количина падавина се излучује током зимских мјесеци и у рано прољеће.

Средња годишња количина падавина у периоду 2008 - 2020. година на метеоролошкој станици Мраковица износи 1165.7 mm. Сљедећа табела показује средње мјесечне количине падавина на овој станици у предметном периоду.

Табела 5: Средње мјесечне количине падавина на метеоролошкој станици Мраковица у периоду 2008 - 2020. година (mm)

МЈЕСЕЦИ												ГОД. СУМА
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
73.4	78.5	93.3	89.3	148.8	122.4	83.1	72.8	132.4	107.4	83.4	80.9	1165.7

Извор: Републички хидрометеоролошки завод

Годишња расподјела падавина на Мраковици је нешто другачија у односу на градско насеље, пошто се примарни максимум појављује у прољеће и рано љето, а секундарни максимум у јесен. Примарни минимум се јавља у зимским мјесецима, слично као и Приједору.

Просјечна максимална висина сњежног покривача на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година износи свега 10 cm. Највиша је у јануару (18 cm), а најмања у новембру (2 cm). Снијег се појављује од новембра до марта, ријетко у априлу. Нажалост, подаци о снијегу се не прикупљају на метеоролошкој станици Мраковица.

Влажност ваздуха

Влажност ваздуха се често изражава релативном влажношћу. Под њом се подразумијева засићеност ваздуха воденом паром. Средња годишња релативна влажност на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година износи 77 %, што указује на умјерено влажан ваздух. Највеће средње мјесечне вриједности се јављају од октобра до јануара (преко 80 %), док је најмања релативна влажност ваздуха присутна у периоду од априла до августа и у просјеку износи 71.6 %.

Облачност

Средњи годишњи број облачних дана на метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година износи 135.4. Највећи број облачних дана је присутан у децембру и јануару, а најмање у јулу и августу. С друге стране, средњи годишњи број ведрих дана у истом периоду у Приједору износи 54.7. Највећи број ведрих дана је присутан у јулу и августу, а најмање у периоду октобар - јануар.

Вјетар

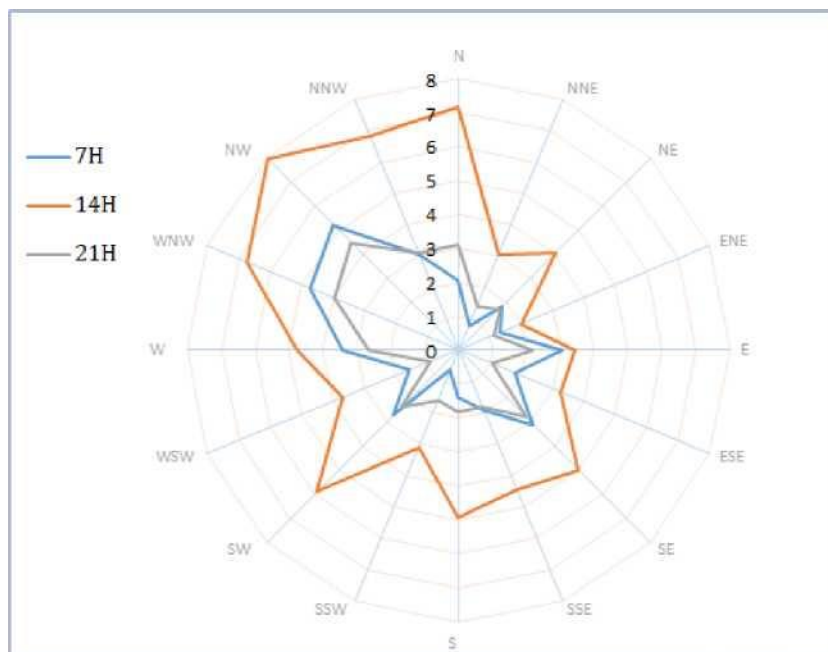
Вјетар је анализиран у терминима 7, 14 и 21 час на метеоролошкој станици Приједор у периоду 2010 - 2020. година.

Према честици дувања вјетра, најзаступљенији је вјетар сјеверозападнoг смјера у сва три термина. Процентуално, тишине су најзаступљеније увече (64 %), а потом у јутарњим часовима (61.4 %), док су током дана мање изражене (23.5 %).

Најдоминантнији вјетар у јутарњем термину је сјеверозападни са 5.2 %, потом запад - сјеверозападни са 4.8 %, те западни вјетар са процентуалном заступљеношћу од 3.4 %. У току дана најфреквентнији вјетар је сјеверозападнoг смјера са 8 %, а затим слиједи вјетар сјеверног смјера са честином од 7.2 %. Најфреквентнији вечерњи вјетар

је сјеверозападни са 4.5 %, а други по учесталости је запад - сјеверозападни вјетар са процентуалном заступљеношћу од 4 %.

Вјетар са најмањом честином у јутарњем термину је југ - југозапад, током дана исток - сјевероисток, а увече запад - југозапад.

Слика 3: Ружа честине вјетра у терминима 7, 14 и 21 час за метеоролошку станицу Приједор у периоду 2010 - 2020. година (извор: Републички хидрометеоролошки завод)

У погледу средње брзине, доминантан вјетар је сјевер-сјеверозападни. У јутарњем термину његова средња брзина је 2.4 m/s, током дана 2.7 m/s, а увече 2.2 m/s.

Максимални дневни удар вјетра је измјерен 2006. године и био је јаког олујног карактера, интензитета 24 m/s из смјера запад - сјеверозапад.

Магла

У градском насељу Приједор, у већем дијелу године преовлађују временска стање без вјетра (тишине), нарочито у јутарњим и вечерњим часовима, а које уз честе појаве температурних инверзија у току зимске половине године као последице локалних услова рељефа, погодују честом образовању и задржавању магле. Магла се јавља током цијеле године, али је чешћа у хладној половини године. Највећи број дана са маглом је присутан у периоду септембар - децембар. На метеоролошкој станици Приједор у периоду 1994 - 2020. година просјечно је чак 88.6 дана са маглом, односно сваки четврти дан, што је знатно изнад просјека РС и БиХ.

Структура површина по намјени (биланс коришћења површина)

Према геопросторној бази података о земљишном покривачу Европске агенције за животну средину "CORINE Land Cover" (CORINE LC) за 2018. годину на територији града Приједор је највише заступљено пољопривредно земљиште са 42823.17 ha или 51.34 % укупне површине. На другом мјесту је шумско земљиште 36416.21 ha или 43.66 %. Водене површине имају површину од 1776.13 ha или 2.13 %. Грађевинско земљиште заузима површину од 1604.13 ha или 1.92 %, а рудно земљиште 787.53 ha или 0.94 %. Минимална јединица картирања има површину од 25 ha, а минимална ширина картирања линеарних елемената износи 100 m, при чему су као подлога

коришћени сателитски снимци са тачношћу од 10 m. Потребно је нагласити да ова методологија у пољопривредно земљиште укључује и распршене дијелове насеља, односно грађевинско земљиште мањих насеља, а да шумско земљиште обухвата и енклаве пољопривредног земљишта са распршеним дијеловима насеља.

Учешће пољопривредног, рудног и грађевинског земљишта, те водених површина на територији града Приједор је 2018. године веће од просјека БиХ, док је учешће шумског земљишта испод просјека БиХ. Највећа разлика у удјелу је присутна у погледу рудног земљишта (5.5 пута већи удио) и водених површина (2.7 пута).

Поређење са 2006. годином показује велики раст површине шумског земљишта за 6114.11 ha или 20.18 %, већином на уштрб пољопривредног и рудног земљишта. Значајан раст површине за око 10 % остварило је и грађевинско земљиште (првенствено у сјеверном дијелу градског насеља и Доњим Орловцима), те водене површине (претварање површинских копова у акумулације). Иначе, минимална јединица картирања код праћења промјена у земљишном покривачу износи 5 ha.

Подаци о културама из катастарског операта Републичке управе за геодетске и имовинско – правне послове (РГУ) карактерише генерална неажурност у погледу регистровања промјене култура, нарочито промјене култура пољопривредног земљишта (њива, башта, ливада, воћњак, виноград и пашњак) у шумско земљиште (шума). Ова неажурност је нарочито присутна у рудним зонама Источна рудишта и Омарска, гдје је најмање 787 ha рудног земљишта и водених површина категорисано углавном као пољопривредно земљиште.

Због недостатака претходно наведених извора података о коришћењу земљишта, на основу ортофото снимка из 2020. године издвојени су постојеће грађевинско и рудно земљиште, те водене површине на територији града Приједор, док су пољопривредно и шумско земљиште генерално преузети из геопросторне базе података CORINE LC 2018. Грађевинско земљиште, рудно земљиште и водене површине представљају искључиви начин коришћења земљишта, док је код пољопривредног земљишта и шумског земљишта употребљен принцип доминантног коришћења земљишта (минимално 85 % доминантног начина коришћења земљишта).

У фебруару 2022. године америчка компанија "ArcGIS" је у склопу свог пројекта "ArcGIS Living Atlas of the World" (ArcGIS живи атлас свијета) публиковала годишњу карту Земљине површине 10-метарске резолуције за период 2017 – 2021. година. Ова карта је заснована на Sentinel-2 сателитским снимцима резолуције 10 m и у растерском формату даје податке о коришћењу земљишта/земљишном покривачу у 9 класа на глобалном нивоу у периоду 2017 – 2021. година, нарочито се фокусирајући на промјене у овом периоду. Према овој карти коришћења земљишта 2021. године на територији града Приједор доминира шумска вегетација са 53121.31 ha (63.69 %), а затим слиједе култивисано земљиште са 17143.89 ha (20.55 %) и изграђено подручје са 5861.13 ha (7.03 %). У односу на 2018. годину јепримјетан мањи пад учешћа шумске вегетације и култивисаног земљишта, те значајан растучешћа изграђеног подручја и пашњака

Остала карактеристична подручја (зоне, цјелине о подцјелине)

Рударска активност је веома заступљена на територији града Приједор и доминира на 3 локалитета са тренутном или недавном експлоатацијом жељезне руде, а који се могу карактерисати као подручја експлоатације жељезне руде. Ријеч је рудним зонама Централна рудишта, Источна рудишта и Омарска.

За рудну зону Централна рудишта је 2015. године усвојен Регулациони план Рудника жељезне руде Љубија - "Централна рудишта" на територији града Приједора и општине Оштра Лука. Овај документ је измјењен у средишњем дијелу 2018. године због измјене локације творнице експлозива. Површина обухвата овог плана на територији града Приједор износи 1756.34 ha.

Важећи регулациони план не постоји за рудну зону Источна рудишта, а укинута је и експлоатационо поље, тако да се у овој рудној зони не предвиђа експлоатација жељезне руде у будућности.

У рудној зони Омарска се тренутно једино експлоатише жељезна руда. Ријеч је о површинском копу Бувач, гдје се експлоатација очекује и након 2030. године. Важећи Регулациони план рудника жељезне руде "Омарска" је усвојен 2008. године за смањено експлоатационо поље (1946 ha), а тренутно је у току измјена дијела овог регулационог плана на површини од 897.17 ha.

Становништво

Број становника града Приједор је растао у периоду 1948 - 1991. година по просјечној годишњој стопи од 1.2 %, што је било нешто изнад просјека БиХ. Популациони раст је постепено успоравао, тако да је у периоду 1981 - 1991. година износио свега 0.33 %. У посљедњем међупописном периоду 1991 - 2013. година забиљежен је пад броја становника од чак 28.1 %, што је знатно више од пада бројности укупне популације БиХ.

Коначни резултати Пописа 2013. године показују да су готово сва насељена мјеста на територији града доживјела популациони пад у периоду 1991 - 2013. година, осим насељених мјеста у источном дијелу урбаног подручја Приједор и његовој контактної зони (Чиркин Поље, Доњи Гаревци, Доњи Орловци, Горњи Орловци и Орловача). Чак је и градско насеље Приједор забиљежило смањење становништва од 19.21 % у овом периоду. Највећу депопулацију (изнад 70 %) између два посљедња пописа доживјела су насељена мјеста у југозападном дијелу територије града (Бришево, Доња Равска, Горња Равска, Горњи Волар, Раљаш, Шурковац и Жуне). У насељеном мјесту Бришево је 2013. године пописано свега 1 % популације у односу на 1991. годину.

Републички завод за статистику је број становника града Приједор 2020. године процијенио на 77761 становника, узимајући у обзир природни прираштај и унутрашње миграције.

Природни ресурси

Пољопривредно земљиште

Пољопривредно земљиште је природно богатство, добро од општег интереса и представља један од вриједнијих ресурса за будући развој.

Пољопривредне површине заузимају 42823.17 ha или 51.34 % укупне површине града Приједор према геопросторној бази података "CORINE Land Cover 2018" (CORINE LC 2018). Најзаступљеније су култивисане парцеле тј. земљиште које се користи за ораничну биљну производњу. Култивисане парцеле најчешће одговарају категорији – њиве и чини око 66 % пољопривредних површина. Категорија "остало

пољопривредно земљиште" заузима значајне површине и чини око 31 % пољопривредних површина. Остало пољопривредно земљиште према овој класификацији су пољопривредне површине са значајним удјелом природне вегетације. Ријеч је о претежно запуштеним ораничним површинама и природним ливадама. У категорију оранице сврстани су већи комплекси пољопривредног земљишта, углавном укрупњене земљишне парцеле. Сљедећа табела показује промјене у периоду 2006 – 2018. година према CORINE LC (CLC).

Табела 6: Структура пољопривредног земљишта на територији града Приједор у периоду 2006 - 2018. година према CORINE LC

Категорија	Површина (ha) - CLC 2006	%	Површина (ha) - CLC 2012	%	Површина (ha) - CLC 2018	%
Оранице	930.51	1.89	912.81	1.95	910.85	2.13
Воћњаци	58.05	0.12	-	-	-	-
Пашњаци	371.82	0.76	363.65	0.78	285.58	0.67
Култивисане парцеле	28150.45	57.30	28422.01	60.60	28253.96	65.98
Остало пољопривредно земљиште	19619.68	39.93	17198.92	36.67	13372.78	31.23
УКУПНО	49130.51	100.00	46897.4	100.00	42823.17	100.00

На основу претходног табеларног приказа се може закључити да је дошло до смањења укупних пољопривредних површина за 12.84 % у периоду 2006 – 2018. година. Према CORINE LC 2006 под пољопривредним површинама је било 58.9 % територије града, да би се 6 година касније (CORINE LC 2012) учешће пољопривредних површина смањило на 56.23 %, док према CORINE LC 2018 пољопривредне површине чине 51.34 % предметне територије. У периоду од 12 година дошло је до пада учешћа пољопривредног земљишта у укупној површини града Приједор од 7.56 %.

У односу на број становника 2020. године (77761) просјечна површина пољопривредног земљишта по становнику износи 0.6 ha, а обрадивог пољопривредног земљишта 0.5 ha. Биланс пољопривредног земљишта по становнику на територији града Приједор је изнад свјетског просјека који износи 0.24 ha/становнику и европског просјека који износи 0.4 ha по становнику.

Педолошке карактеристике земљишта

Педогенеза земљишта је спор и дуготрајан процес. Комбинација природних и антропогених фактора је условила хетерогену дистрибуцију земљишних типова на територији града Приједор.

Педолошке јединице на територији града издвојене су на основу педолошке карте ФАО класификације која је израђена за потребе PLUD студије, при чему је преузета национална класификација. Потребно је напоменути да је ова карта ажурирана актуелним рудним земљиштем (рудник Омарска), те цјелокупном површином рибњака Санчани и тачном позицијом водотока Сана. Сљедећа табела

показује површину и учешће различитих типова земљишта на територији града Приједор.

Табела 7: Типови тла по националној класификацији на територији града Приједор

Тип земљишта		Класа земљишта	Површина (ha)	%
Аутоморфна земљишта	Дистрични камбисол	Камбична земљишта	37966.22	45.53
	Еутрични камбисол		3847.87	4.62
	Калкокамбисол		1241.42	1.49
	Калкомеланосол	Хумусно акумулативна	391.53	0.47
	Рендзина		20.69	0.02
	Вертисол		790.72	0.95
	Лувисол	Елувијално-илувијална	11200.20	13.43
Хидроморфна земљишта	Флувисол	Флувијална	6741.00	8.08
	Хумофлувисол		4053.31	4.86
	Псеудоглеј	Епиглејна	12270.69	14.72
	Еуглеј		1142.04	1.42
Изграђена и остала земљишта	Насеље		732.97	0.88
	Рудник		1350.68	1.62
	Водене површине		1657.83	1.99
УКУПНО			83407.17	100.00

Пољопривредна подручја

Територија града Приједор са аспекта земљишта располаже изузетним потенцијалом. Видљиво је да је огроман потенцијал у ораницама и да се све пољопривредне површине које имају мањи нагиб потенцијално могу искористити за интензиван развој воћарске и повртларске производње. Највећи дио територије је погодан за интензивну производњу, посебно повртларство, ратарство и воћарство. У долинама ријека терен је раван и погодан за интензивну повртларску и ратарску производњу.

Шуме и шумско земљиште

Опште еколошке карактеристике

Према еколошко-вегетацијској рејонизацији шума (Стефановић et al) територија града Приједор се налази у Припанонској области, односно Сјеверозападном босанском подручју и мањим дијелом Сјеверобосанском подручју.

Реална шумска вегетација у Сјеверозападном босанском подручју представљена је климатогеним шумама китњака и обичног граба (*Quercus-carpinetum*), са којим алтернирају на хладнијим положајима шуме букве (*Fagetum montanum*). У низинама и на дилувијалним терасама, заступљене су шуме лужњака и обичног граба (*Carpino betuli – Quercetum roboris*). На крајњем сјеверозападном дијелу заступљене су шуме питомог кестена, док су на орографско израженијим положајима распрострањене шуме

китњака (*Quercetum petraeae montanum*). На вишим надморским висинама на подручју Козаре егзистирају шуме букве и јеле (*Abieti-fagetum*), без смрче.

Потенцијална шумска вегетација у Сјеверозападном босанском подручју припада климатогеним шумама китњака и обичног граба, са мозаично распоређеним шумама лужњака и обичног граба, затим шумама китњака, китњака и кестена, а на хладнијим положајима шумама букве. У вишим предјелима овог подручја заступљене су климарегионалне заједнице букве и јеле.

Ово подручје се одликује умјерено континенталном климом са доста оштрим зимама и топлим љетима, коју знатно модификују морфолошке особине терена и други локални фактори. На Козари влада претпланинска клима. Љета су свјежа, а зиме хладне са обилним сњезним покривачем. Генерално, клима овог подручја пружа повољне услове за успјешан развој шумске вегетације значајних прихода, као и за подизање интензивних плантажа.

Велико учешће изданаčkih шума у укупном шумском фонду града Приједор значајно умањује вриједност овог природног богатства, што је резултат укупног односа друштва према овом ресурсу у протеклом периоду. Наведене шуме се одликују изразитом једнодобношћу, са неповољним омјером смјесе, условљеним непланском сјечом и недовољно тачним уређивачким параметрима.

Стање шумског фонда

Стање површина под шумом и шумским земљиштем на територији града Приједор према шумскопривредним основама (катастар шума и шумског земљишта) приказано је у сљедећој табели. Треба напоменути да је основни извор података о површинама катастарски операт Републичке управе за геодетске и имовинско – правне послове који одликује генерална неажурност у погледу регистровања промјене култура, па тако и шума, нарочито у рудним зонама Централна рудишта, Источна рудишта и Омарска.

Табела 8: Стање површина под шумом и шумским земљиштем према шумскопривредним основама на територији града Приједор

Категорија	Високе шуме са природном обновом	Шумске културе	Издана-чке шуме	Површине подесне за пошумљавање	Површине неподесне за газдовање	Узурпације	Свеукупно
Државно	6756.39	1277.97	4947.48	174.71	110.81	62.03	13267.36
Приватно	4688.99	13.43	7867.52	128.80	97.49	-	12796.23
НП "Козара"	2359.48	388.09	735.69	22.59	51.52	-	3557.37
УКУПНО	13804.86	1679.49	13550.69	326.1	259.82	62.03	29682.99

Из претходне табеле је видљиво да је највеће учешће (66.33 %) високих шума са природном обновом у оквиру Националног парка "Козара", док је најлошије стање у погледу учешћа ових најквалитетнијих шума присутно код приватних шума (36.64 %). Укупно учешће високих шума са природном обновом (46.51 %) је готово изједначено са учешћем изданаčkih шума (45.65 %) које представљају доминантну категорију у оквиру приватних шума. Узурпације су генерално занемарљиво заступљене.

Према подацима добијених на основу геопросторне базе података CORINE LAND COVER 2018 шуме и шумско земљиште на територији града Приједор заузимају површину од 36416.21 ha или 43.66 %, док је 2006. године та површина била знатно мања и износила 30302.1 ha (36.33 %). Ово повећање површина под шумама и шумским земљиштем је резултат зарастања пољопривредног земљишта (сукцесија шумске вегетације) на подручју насељених мјеста која су доживјела велики популациони пад (првенствено југозападни дио територије града) и обрастања рудног земљишта у зонама Централна рудишта и Источна рудишта. У структури 2018. године потпуно доминирају лишћарске шуме са учешћем од 85.38 %. Мјешовите шуме чине 7.39 %, сукцесија шумске вегетације 5.93 %, а четинарске шуме свега 1.31 % укупне површине под шумама и шумским земљиштем на територији града Приједор према CORINE LAND COVER 2018.

Водно земљиште

Према Закону о водама, водно земљиште означава скуп земљишних честица које чине корита водотока, језера и акумулација, као и њихове обале до нивоа стогодишњих вода, односно до нивоа највише коте за акумулације. Када је у питању територија града Приједор, водно земљиште сачињавају површине под водама ријека Сане и Гомјенице и њихових притока, осталих водотока (стални и повремени водотоци), рибњака Саничани, акумулација у напуштеним површинским коповима и муљних акумулација. У водна земљишта треба укључити и зоне заштите изворишта воде за пиће.

Генерално, ова врста земљишта се може дефинисати као земљишта која су стално или периодично прекривена водама. Највеће површине водног земљишта чине рибњак Саничани, акумулације везане за експлоатацију минералних сировина и инундациона подручја Сане и Гомјенице која се плаве при великим водама.

Сливна подручја, површинске и подземне воде

Територија града Приједор припада обласном ријечном сливу ријеке Саве. Највећи дио територије се налази у сливу ријеке Уне. Доминантни водотоци у овом сливу су Сана која представља највећу притоку ријеке Уне и Гомјеница која представља највећу притоку ријеке Сане. Водотоци Моштаница, Грачаница, Мљечаница, Пухарска ријека, Крива ријека и Ђурђевац припадају директном сливу ријеке Уне и генерално одводњавају сјеверне падине планинског масива Козара. Водоток Равска одводњава крајњи југозападни дио територије града Приједор, односно сјеверозападне обронке Мајданске планине према водотоку Јапра, највећој лијевој притоци ријеке Сане у општини Нови Град. Крајњи сјевероисточни дио града око планинских узвишења Мраковица и Лисина припада директном сливу ријеке Саве (водотоци Црна ријека, Јасеновача, Голубача, Тисовача, Турјак и Лубина)

На територији града поред Сане и Гомјенице водотоци са сливном површином изнад 10 km² су и Мљечаница, Пухарска ријека, Волар, Велики Станковац, Чемерница, Љубија, Брдарска ријека, Бистрица, Лушчица, Криваја, Ламовички поток, Вријеска, Козарачка ријека (Стареница), Гаревача (Козаруша), Репушница, Милошевац (Градињача), Остружница, Слатина, Цуњачка ријека, Остружница, Ступница, Максимовића ријека, Равска, Копривница, Тисова, Пухарска, Враголовача, Прљуговац, Голубача и Тисовача. Према Одлуци о утврђивању вода првог реда ("Службени гласник Републике Српске" 12/18) као површинске воде првог реда су издвојени водотоци Сана, Гомјеница и Мљечаница. Остале површинске воде се сматрају површинским водама другог реда. Ријека Сана према катастарском оперативном заузима површину од 270.25 ha.

Одбрана од поплава и уређење водотока

Опасност и ризик од поплава је веома изражена на територији града Приједор, првенствено у низијском дијелу, односно дуж водотока Сана, Гомјеница, Пухарска и Милошевица. Катастрофалне поплаве из маја 2014. године су довеле до плавлјења Алишићког поља, предјела Раља и Лука у Ништавцима, предјела Баре до локалног пута у Пејићима, Горњег поља и Доњег поља у Расавцима, нижег дијела насељеног мјеста Гаћани (претежно између локалног пута и Сане), предјела Расахе у Чаракову и Зецовима, нижег дијела насељених мјеста Миљаковци и Петрово (Балтине баре), већег дијела насељених мјеста Гомјеница и Орловача, предјела Баре у Чиркин Пољу и Доњим Орловцима, Матарушког поља, долине водотока Пухарска од жељезничке пруге до улице Душка Брковића, нижег дијела насеља Стари Град и Рашковац, Рапића поља, Бановог поља, нижег дијела насељених мјеста Брезичани и Доња Драготиња (претежно између жељезничке пруге и Сане), те Цикотанског поља. Укупна површина подручја за даљу анализу (AFAs) на територији града износи 3728.39 ha (4.47 %). Треба напоменути да поплавно подручје водотока Гомјеница између рибњака Саничани и рудника Омарска (око 450 ha) није идентификовано као подручје за даљу анализу због мале насељености.

Фактори који доприносе поплавама су пространо сливно подручје водотока Сана и Гомјеница, водостај ријеке Уне у зони ушћа Сане, велика количина падавина, нагло топљење снијега и презасићеност тла влагом.

Квалитет вода

Уредбом о класификацији вода и категоризацији водотока ("Службени гласник Републике Српске" 42/01) успостављају се критеријуми за класификацију и врши класификација квалитета површинских и подземних вода, као и категоризација водотока.

По овој Уредби водоток Сана од међуентитетске границе до ушћа у Уну је сврстан у другу категорију. Остали водотоци на подручју града Приједор, укључујући и Гомјеницу, сврстани су у прву категорију, чије воде треба да имају висок статус квалитета. Стварно стање квалитета вода је лошије него је предвиђено наведеном Уредбом, првенствено у случају водотока Сане низводно од Приједора и Гомјеница низводно од Омарске, пошто се комуналне отпадне воде директно испуштају у водотокове без претходног пречишћавања, а извор загађења су и многобројне фарме, индустријска постројења у Приједору и Омарској, те сам рудник Омарска.

Рудно земљиште (Минералне сировине)

Територија града Приједор обилује разноврсним минералним сировина које се интензивно експлоатишу од античког доба, првенствено жељезна руда на ширем подручју Љубије. Количина откопаних минералних сировина 2020. године износила је око 2 милиона тона, при чему доминира жељезна руда. У погледу експлоатације металних минералних сировина град Приједор је водећа јединица локалне самоуправе у РС и БиХ.

На територији града се налазе значајна лежишта жељезне руде, барита, минералног пигмента, техничког грађевинског камена (доломит, кречњак, серпентинит и серпентинисани перидотит), глине, кварцног пијеска, угља и подземне питке воде. Такође, присутне су појаве олова, олова и цинка, бакра, сребра, гипса, флуорита, угља, те минералне и термалне воде.

У садашњем тренутку на овој територији се експлоатише жељезна руда (рудник Омарска), технички грађевински камен (каменолами Букова коса, Дреновача, Вранић и

Вукића мајдан), минерални пигмент (Источна рудишта), глина (Црна Долина) и подземна питка вода.

Жељезна руда

Најважнији дио Љубијске металогенетске области (око 1200 km²), познате првенствено по лежиштима жељезне руде, налази се на територији града Приједор. На овој територији постоје три металогенетска рудна подручја: Централна рудишта (Љубија), Источна рудишта (Томашица) и Омарска. Основни типови руде су лимонит, сидерит, сидерит-анкерит и бранд.

Експлоатација жељезне руде у Централним рудиштима је трајала до 1992. године, а у Источним рудиштима до 2002. године. Тренутно је активна у руднику Омарска (од 2004. године) који представља десети рудник у Европи по количини произведеног концентрата жељезне руде, а други највећи европски рудник жељезне руде изван Скандинавије и бившег Совјетског Савеза. Годишња производња концентрата жељезне руде у посљедњих пет година према званичним статистичким подацима се кретала у просјеку око 1500000 t. Ова количина чини око 0.75 % европске производње и 0.06 % свјетске производње.

Према званичним подацима преостале резерве на лежишту са стањем 21.12.2020. године износе 10919919 t (Fe 46.46 %, Mn 1.34 %, SiO₂ 17.02 %). Привредно друштво "АрселорМитал Приједор" д.о.о. има потписан концесиони уговор о експлоатацији до 2024. године.

Садашња експлоатација се обавља на површинском копу Бувач, а у ранијем периоду је вршена на површинским коповима Језеро и Мамузе. Квалитет улазне руде у постројење за обогаћивање је 46 - 47 % Fe уз однос 1 : 4.3 - 4.9 у производњи јаловине на копу. Одлагање јаловине се врши у мањем обиму на Западно одлагалиште и највећим дијелом на Источно одлагалиште, док се одлагање муља као продукта рада гравитационо – магнетне сепарације (ГМС) врши у некадашњи површински коп Језеро. Муљна акумулација Међеђа је тренутно изван функције.

Рударска дјелатност се одвија унутар одобреног експлоатационог поља површине 2223.19 ha које се највећим дијелом налази на територији града Приједор. За већи дио овог експлоатационог поља је 2008. усвојен регулациони план.

Барит

Барит је често у парагенези са флуоритом и јавља се у областима са појавама жељезних руда. Овај неметал је у прошлости био предмет истраживања, а краће вријеме и предмет експлоатације на локалитету Виноград - Долинац на подручју насељеног мјеста Жуне, а која је обустављена 1961. године. Највеће резерве баритне руде се налазе у оквиру рудног поља Видрењак (првенствено лежиште Грбићи – Ченгије). Геолошке резерве барита са лимонитом уз учешће BaSO₄ изнад 30 % износе 1735043 t.

Минерални пигмент

Мања количина минералних пигмената (природни жељезни оксиди) се експлоатише у оквиру Источних рудишта. На бази ове сировине изграђена је 1980 – их година фабрика "Ферокс" која тренутно ради са веома малим капацитетом.

Технички грађевински камен

Лежишта различитих врста техничког грађевинског камена су најбројнија на територији града Приједор и првенствено су лоцирана у Поткозарју и сјеверозападно од самог градског насеља.

Глина

Експлоатација глине на територији града Приједор се врши на лежишту Црна Долина. У садашњем тренутку експлоатација керамичких глина се одвија у минималном обиму, а опекарска глина се експлоатише као раскривка и одлаже на депое. У периоду 2007 – 2018. година је откопано свега 111496 t керамичке глине. На овом глинокопу није ријешено питање концесионог права и одобрења за експлоатацију, а одобрен је истражни простор површине 305.95 ha. Преостале геолошке билансне резерве глине износе 2652159 t керамичких глина и 942541 t опекарских глина.

Лежишта глине Крпљево се налази на подручју насељеног мјеста Брезичани, око 2 km западније од постојећег глинокопа. Билансне резерве глине према подацима из 1970. године износе 3927000 t.

Кварцни пијесак

Лежиште Грабовац – Брезичани је најзначајније лежиште кварцног пијеска на територији града. Тренутно се не врши експлоатација, а није одобрено експлоатационо поље и истражни простор. Према подацима из 1991. године билансне резерве кварцног пијеска износе 995927 m³. Уз кварцни пијесак постоји могућност експлоатације кварцног шљунка.

Угаљ

На подручју насељеног мјеста Бистрица се налази истоимено лежиште угља - лигнита за које је одобрен истражни простор површине 11.29 ha. Билансне резерве угља А и Б категорије износе 94295 t. Доња топлотна вриједност овог угља је 12185 kJ/kg.

Појаве металних орудњења

Од металних минералних појава на територији града су присутни олово, олово и цинк, бакар и сребро. Ове појаве се углавном налазе у широј околини Љубије (Санско – унски палеозоик). Појаве олова су регистроване на подручју насељених мјеста Горња Равска, Градина, Миска Глава, Расавци и Тисова, а олова и цинка на подручју насељених мјеста Томашица и Жуне. Бакар се јавља на подручју насељеног мјеста Расавци, а сребро на подручју насељеног мјеста Зецови. Степен истражености ових појава је мали, без очекивања већих лежишта.

Појаве неметалних орудњења

На територији града Приједор од неметалних минералних сировина регистроване су појаве гипса, флуорита и угља. Степен истражености гипса и флуорита је мали, док је у случају угља нешто већи. Појаве гипса су регистроване на подручју насељених мјеста Горњи Волар, Бишћани и Ризвановићи, а флуорита на подручју насељеног мјеста Шурковац. Угаљ се јавља на подручју насељених мјеста Марини и Велико Паланчиште (Букова коса).

Појаве минералне и термалне воде

Појаве природног истицања минералне воде су присутне у сјеверозападном дијелу територије града Приједор. Ријеч је о три сумпорна извора (Смрдељац) на подручју насељеног мјеста Горњи Јеловац, извору Слатина на подручју насељеног мјеста Марини, те извору Смрделац (Светиња) на подручју насељеног мјеста Горња Драготиња.

Доњи сумпорни извор на локалитету Смрделац у Горњем Јеловцу представља један од најјачих сумпорних извора у Европи (0.2066 g/l H₂S). Испитивањем је утврђено да вода на извору Слатина припада Na-Ca бикарбонатно-сулфатним водама, а на извору Смрделац у Горњој Драгоотињи сулфатно-карбонатно-калцијумско-магнезијумским водама, са минерализацијом 3.54 g/l, температуром од 14°C и издашношћу 1 l/s.

Поред природног истицања минералне воде, у ширим зонама Источних рудишта и Омарске су регистроване појаве минералне воде на самоизливима бунара. Ријеч је о бунарима на подручју насељеног мјеста Томашица (BS-1 и G-328), бушотини на подручју насељеног мјеста Буснови (BUS-1), те 4 бушотине на подручју насељеног мјеста Нишевићи. Вода из бунара у Томашици садржи повећани садржај H₂S, док артешке воде у Нишевићима представљају високоминерализоване магнезијумске воде.

Појаве термалне воде су регистроване на извору Чараково на подручју насељеног мјеста Хамбарине и регионалној бушотини Вученовићи (VČ-5) на подручју насељеног мјеста Криваја. Издашност извора Чараково износи 1 l/s, док је температура воде 23°C и карактерише је ниска минерализација (0.57 g/l). Артешка вода на локалитету Вученовићи има температуру 18 - 19°C

Подземне питке воде

На територији града Приједор постоје два истражна простора подземне питке воде – Томашица и Алићи.

Истражни простор подземне питке воде "Томашица" се налази у оквиру рудног подручја Источна рудишта и заузима површину од 257 ha. Унутар овог истражног простора (код индустријског круга) је изграђен бунар BT-1 (IEBST-1) са тренутним капацитетом издашности од 35.6 l/s. Иначе, у широј зони се налази и неколико вјештачких акумулација у некадашњим површинским коповима, што заједно представља веома значајан потенцијал за водоснабдијевање становништва, флаширање питке воде, наводњавање пољопривредних површина, те развој туризма, спорта и рекреације.

Истражни простор подземне питке воде "Алићи" је смјештен на подручју насељеног мјеста Брђани. Нажалост, детаљна хидрогеолошка истраживања из 2020. године су показала да је ова локација неперспективна за формирање будућег изворишта за организовано водоснабдијевање Козарца. Издашност извора изнад 0.4 l/s на територији града Приједор износи око 140 l/s. Међу изворима веће издашности (изнад 5 l/s) се посебно истичу извори Вријеска, Ратково Врело, Замаштаница, Мало Љетиште и Бијела вода. Већина ових извора су већ каптирани за водоснабдијевање локалног становништва.

Опис флоре и фауне, природних добара и посебне вриједности (заштићених) ријетких и угрожених биљних и животињских врста и њихових станишта и вегетације

Флора

На територији града Приједора разликују се двије доминантне геоморфолошке цјелине. То су долине које прате ријеку Сану и Гомјеницу (и њихове притоке). Оне су благе равничарске морфологије, а окружене су планинским масивом Козаре, Мајданском планином и побрђем Кумбаруше. Најнижа тачка предметног подручја је у долини Сане, западно од центра Доње Драгоотиње и износи 125 m. Специфича морфологија терена, педолошка подлога и клима тог подручја условила је и развој вегетације карактеристичне за посматрани локалитет. Посматрајући обалу од најнижег

појаса, непосредно на водени екосистем надовезује се вегетација плавних шума у којима се срећу *Salix alba*, *Salix fragilis*, *Salix purpurea*, *Populus alba*, *Prunus spinosa*, *Coryllus avellana* и сл. Флора плавних станишта, зависно од еколошких услова, гради различите фитоценозе дуж ријечних токова. Повишењем надморске висине смјењују се заједнице храста китњака (*Quercus petraea*) и граба (*Carpinus betulus*), а на највишем појасу присутне су шуме букве (*Fagus sylvatica*). Веома малим дијелом су шумске површине покривене јелом (*Abies alba*). Представници највиших састојина припадају климатогеним шумама китњака и обичног граба *Querco-Carpinetum* s. lat. (*illyricum*) *Novg*, са којим алтернирају на хладнијим положајима шуме букве.

У значајној мјери заступљене су високе шуме које се саме обнављају, затим изданачке шуме, а у мањој мери шумске културе - засади одређених врста. Присутне су биљне заједнице ливада и пашњака, а коровска и рудерална вегетација се налази поред путева, на насипима и уз међе обрађених површина.

Посматрајући локацију може се рећи да је биљни свијет веома богатог и разноврсног флористичког састава. Ваншумску вегетацију сачињавају површине агрокомплекса, ливада, пашњака, као и воћњака неуједначених производних и еколошких потенцијала. Ораничне површине су у великој мјери заступљене, а гајене културе су пшеница, јечам, кромпир, повртарске културе и крмно биље.

Фауна

На предметном подручју никада нису урађена детаљна фаунистичка истраживања. По досадашњим подацима може се закључити да фауна предметног подручја нема посебних специфичности у односу на околно подручје, али због близине Козаре, као највише планине у окружењу, има висок ниво биоразноликости.

На предметном подручју долази приличан број аутохтоних животињских врста, као и знатан број врста које су у пролазу, а задржавају се повремено у подручју Козаре. Аутохтони сисари који се срећу су: срна (*Capreolus capreolus* L.), дивља свиња (*Sus skrofa* L.), вук (*Canus lupus* L.), лисица (*Vulpes vulpes* L.), јазавац (*Meles meles*), дивља мачка (*Felix silvesteris* L.), куна златица (*Martes martes*), вјeverица (*Scirus vulgaris*), зец (*Lepus europaeus* L.) и друге.

Аутохтона перната дивљач која борави на посматраном подручју је сљедећа: јаребица (*Perdix perdix* L.), голуб гриваш (*Columba palumbus*), сврака (*Pica pica*), велики дјетлић (*Dendrocopus major*), сова (*Bubo bubo* L.). Орнитолошка испитивања нису вршена у ближој прошлости, што би било пожељно у циљу побољшања фонда пернате дивљачи. Због интензивног и непланског лова у прошлости нарушен је фонд појединих врста као што су: шумска совољуга, шумска ушара, кобац, а поједине врсте као велики тетријeб су у потпуности истребљене.

У зоографском погледу Козара припада средњоевропском подручју, сем појаве поскока (*Vipera ammodytes* L.), као јединог представника медитеранске фауне, који ремети средњоевропску фауну Козаре. Панонски утицај на фауну водоземаца и гмизаваца није утврђен, јер нису нађене типичне врсте, као за Посавину што су: црвени мукач (*Bombinator igneus* L.), зелена жаба (*Rana esculenta* L.), обична шарка (*Vipera berus* L.).

Заштићени простори

Природне вриједности

На територији града Приједор се налази други проглашени национални парк у Босни и Херцеговини. Национални парк "Козара" је основан 06.04.1967. године ради заштите културно – историјског наслеђа Козаре са посебним освртом на Други

свјетски рат и козарачку епопеју (меморијални комплекс на Мраковици), те природних карактеристика овог простора. Највећим дијелом се налази на територији града Приједор. Његов данашњи статус је правно регулисан Законом о Националном парку "Козара" (Службени гласник РС 121/12), а у погледу просторног уређења на основу Просторног плана подручја посебне намјене Национални парк "Козара" (Службени гласник РС 09/14) који представља план вишег реда у односу на Просторни план града Приједор.

Иако територију града Приједор изван обухвата националног парка карактерише постојање значајних природних вриједности (долине ријека Сане и Гомјенице са рибњаком Саничани, брдски масиви Карана, Планинице, Кумбаруше и Мајданске планине, разноврсност рељефа, флоре и фауне), не постоје додатна заштићена природна добра од стране Републичког завода за заштиту културно – историјског и природног наслеђа.

Укупна површина заштићених природних добра на територији града износи 3784.55 ha, што чини 4.54 % површине града Приједор и знатно је изнад просјека Републике Српске.

Културно-историјска добра

Културно – историјско наслеђе на територији града Приједор се може класификовати на националне споменике БиХ, добра са Привремене листе националних споменика БиХ, добра са Листе петиција, добра у евиденцији Републичког завода за заштиту културно – историјског и природног наслеђа, те археолошке локалитете (археолошки остаци и налазишта).

Саобраћајна инфраструктура

Друмски саобраћај

Град Приједор је смјештен у сјеверозападном дијелу РС и БиХ, на обалама ријека Сане и Гомјенице, те на обронцима планине Козара.

Положај града је повољан са аспекта саобраћајне инфраструктуре и добре повезаности са свим дијеловима ширег окружења. Трасе магистралног пута М1 - 108 Бања Лука - Приједор - Нови Град и железничке пруге Бања Лука - Приједор - Нови Град су паралелне, те дијеле територију града на два дијела.

Кроз територију града Приједор пролазе сљедећи магистрални путеви:

- ✚ магистрални пут М1 - 108 Нови Град - Приједор - Бања Лука,
- ✚ магистрални пут МП - 501 Козарска Дубица - Приједор - Сански Мост,
- ✚ магистрални пут МП - 502 Граница РС/ФБиХ(Разбој) - Радин Гај - Стари Мајдан.

Дужина магистралног пута М1 -108 на територији града Приједор износи 39.4 km, а магистралног пута МП - 501 29.56 km. Магистрални пут МП - 502 тангира јужни дио обухвата у дужини од 2.67 km. Њихова укупна дужина износи 71.63 km. Поменути магистрални путеви су асфалтирани цијелом својом дужином кроз територију града, те представљају окосницу путне саобраћајне мреже. На магистралним путевима М1 - 108 и М11 - 501 постоји велики број прикључака, чиме се стварају проблеми на путној мрежи.

1.3. Карактеристике животне средине у областима за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају

Сам процес планирања је прилика да се област животне средине истражи и презентује са становишта значаја и заштите појединачних компоненти околине, присуства загађивача и угоржености природне и створене средине на конкретном подручју, а све у сврху дефинисања мјера заштите, односно очувања квалитета и стварања услова за њено побољшање.

Посматрајући основне елементе животне средине (вода, ваздух, тло и биљни и животињски свијет), њихову међусобну повезаност и условљеност, као и њихов однос са околином, стиче се општа слика о стању животне средине и њеној подложности негативним утицајима и социјалним промјенама.

Загађивање вода

Антропогено загађење у великој мјери утиче на промјену статуса квалитета вода. Према карактеру и степену утицаја на воде, као највећи извори загађења, се могу издвојити концентрисани извори загађења, односно, урбане отпадне воде, индустријске воде и процједне воде са депоније отпада и површинских копова, те рурална насеља, пољопривреда, шумарство и саобраћај као расути извори загађења.

Канализациона мрежа на територији града Приједор је ограничена на урбано подручје Приједор (првенствено централни и источни дио), те централне дијелове насељених мјеста Брезичани, Љубија, Козарац и Омарска. Постојећа канализациона мрежа је мјешовитог типа. Укупан број прикључака је 2020. године износио 13278, а дужина мреже око 250 km. Отпадне воде из централног градског канализационог система и одвојених канализационих подсистема се испуштају оближње водотоке и канале (Сана, Капелска ријека, Милошевица, Орловача, Пухарска, Ободни канал, Љубија, Козарачка ријека и Криваја) без пречишћавања. Појединачни стамбени објекти или више стамбених објеката имају своје индивидуалне непрописно изведене канализационе одводе са испустом у реципијент, што је првенствено случај са десном обалом ријеке Сане у градском насељу низводно од Градског моста, док се у већини осталих насеља употребљавају, углавном непрописно изграђене септичке јаме чиме се значајно угрожава квалитет површинских и подземних вода.

Према коначним резултатима Пописа 2013. године за РС на територији града Приједор је на јавну канализацију прикључено 41.43 % станова. У насељеним мјестима Приједор, Горња Пухарска, Чиркин Поље, Орловача, Љубија, те дијеловима насељених мјеста Брезичани, Козарац, Дера и Омарска на јавну канализацију је прикључено изнад 50 % станова. На затворене септичке јаме је прикључено 25.8 % стамбених јединица, а на затворене септичке јаме са преливом 15.15 % станова. Друга рјешења везана за канализацију су присутна код 12.91 % станова (изнад 50 % у насељеним мјестима Буснови, Томашица, Криваја, Јелићка, Марићка, Нишевићи, Јаруге, Божићи, Доњи Волар, Југовци, Доња Равска, Миска Глава и Жуне), а без канализације је 4.72 % стамбеног фонда.

Ефлуентно оптерећење на подручју БиХ било је веома изражено осамдесетих и раних деведесетих година прошлог вијека. Подаци из Годишњака СР БиХ о потрошњи воде и степену загађења отпадних вода из 1991. године¹ потврђују да је на подручју тадашње општине Приједор било присутно огромно оптерећење вода из привредног сектора смјештеног у урбаном подручју Приједор. Ове отпадне воде су биле испуштане у водотоке Сана и Гомјеница. Доминантно оптерећење отпадним водама је било из погона Фабрике целулозе ("Целпак"), гдје је 1987. године мјерењем утврђен годишњи ЕБС од чак 2398677. Ово огромно оптерећење индустријским отпадним

водама је утицало на квалитет воде ријеке Сана који је у периоду 1985 – 1989. године на профилу Сана - ушће био ван класе. Престанак рада већих индустријских загађивача ("Целпак", "Кератерм", "Импро") током протеклих 30 година довео је до смањења обима загађења вода.

Продукција загађења на територији града Приједор и данас потиче дијелом од индустријских отпадних вода, чији је квалитативни и квантитативни утицај на површинске и подземне воде могуће одредити редовном контролом квалитета отпадних вода. Недостатак систематског мониторинга квалитета и количина ефлуената привредних загађивача условљава да се оцјене терета загађења појединих водотока заснивају на типу и обиму производње појединих привредних субјеката. Као загађивачи у овој области се могу издвојити "Мира" а.д. Приједор и рудник Омарска (површински коп и гравитационо – магнетна сепарација) у југоисточном дијелу територије града Приједор. Отпадне воде из погона "Мира" а.д. Приједор се уливају у градски канализациони систем, док рудник привредног друштва "Арселор Митал" посједује уређаје за третман отпадних вода које се испуштају у водоток Гомјеница, док се замуљене воде испуштају у акумулацију Језеро.

Загађење у области пољопривреде је знатно присутно кроз рад 10 већих фарми говеда и коза. Највећи број ових фарми је концентрисан на подручју насељених мјеста Трнопоље и Ништавци. Загађењу у руралном дијелу доприносе и испусти из малих фарми и штала (осока) који се неконтролисано сливају у оближње водотоке и загађују их органским материјама и елементима (амонијак, азот, фосфор) који стварају услове за еутрофикацију и загађивање водних екосистема.

Путни канали одводе атмосферске воде у најближи водоток или директно у тло. На тај начин уља и мазива са друмских саобраћајница завршавају у оближњим водотоцима или се инфилтрирају у подземље, односно доспијевају у подземне воде.

Утицај отпадних вода на ниво квалитета површинских вода може се констатовати на основу мониторинга квалитета ових вода на територији града Приједор који се врши на профилу Сана– Приједор у склопу оперативног мониторинга, те на профилу Гомјеница - Гаревци.

Водоток Сана на профилу Приједор у периоду 2015 – 2020. година је генерално имао веома добар квалитет воде према методу Serbian Water Quality Index (SWQI). Проблем представља органско загађење, чији је индикатор велики укупан број колиформних бактерија (3. Класа 2015, 2017 и 2019. године). На профилу Гаревци на водотоку Гомјеница је 2016. године био присутан веома добар до одличан квалитет воде према истом методу, али је такође био повишен садржај колиформних бактерија. За потреба израде Студије утицаја на животну средину за пројекат изградње аутопута Бања Лука – Приједор 2019. године је анализиран квалитет водотока Козарачка ријека и Лушчица на низводним и узводним профилима од планиране трасе аутопута. Ова анализа је показала повећане вриједности хемијске потрошње кисеоника и суспендованих материја, што је доведено у везу са непостојањем јавне канализације и директним испуштањем отпадних вода насеља, те нелегалног одлагања отпада директно у корита ријека или на њеним обалама.

Према Нацрту плана управљања обласним ријечним сливом ријеке Сава Републике Српске, водотоци Сана низводно од Приједора и Гомјеница низводно од Омарске имају умјерен еколошки статус. С друге стране лош хемијски статус на основу мониторинга има водоток Сана низводно од Приједора, док је хемијски статус водотока Гомјеница низводно од Омарске добар. У овом документу је на основу процјене утврђен висок ризик од загађења (нутријенти) за водотоке Мљечаница (низводно од Витловске косе), Гомјеница (низводно од Омарске), Равска, Тисова и Прљуговац. Процијењени хемијски статус групе водних тијела подземних вода у

алувиону Сане и Гомјенице (Алувијон Сане) је лош, а групе водних тијела подземних вода "Средњи слив Сане" добар. Иначе, мониторинг подземних вода не постоји на територији града Приједор.

Из претходног се може закључити да је загађење вода један од најважнијих еколошких проблема града Приједор, који представља ризик како за здравље становништва, тако и за квалитет животне средине. Главне изворе загађења површинских и подземних вода, нарочито водотока Сана и Гомјеница представљају нетретиране комуналне отпадне воде, дренажне воде из пољопривреде (фарме), индустријске отпадне воде, као и процједне воде из регионалне депоније комуналног отпада.

Загађивање земљишта

Земљиште је један од најзначајнијих природних ресурса града Приједор због чега је од велике важности његово рационално искориштавање уз максимално поштовање начела заштите животне средине. Загађивање земљишта и његова умањена биолошка и естетска вриједност последице су интензивног антропогеног дјеловања на природно–еколошке вриједности простора. На територији града Приједор нема континуираног мјерења квалитета земљишта.

Значајни фактори измјене земљишта су емисије које у земљиште доспијевају путем таложења честица из атмосфере (технолошки процеси, моторна возила, индивидуална ложишта и др.), испуштање отпадних вода, третман хемијским средствима која се користе у сврху побољшавања пољопривредне производње, те неадекватно одлагање чврстог отпада. Губици земљишта су последица експлоатације минералних сировина, као и ерозије изазване сјечом шума, водном ерозијом или неправилном обрадом.

Ефекти негативних утицаја експлоатације минералних сировина на земљиште су веома изражени на територији града Приједор. Рудна земљишта (површински копови и одлагалишта јаловине) чине 787.53 ha или 0.94 % територије града према CLC 2018. Највеће површине су везане за активни рудник Омарска, Источна рудишта у Бусновима и Томашици, каменолом Дреновача и глиниште Црна Долина. Овим површинама треба додати и водене површине (264.27 ha) које су формиране као резултат експлоатације минералних сировина (акумулације у површинским коповима и муљне акумулације) у рудним зонама Омарска и Источна рудишта.

Нарушавање квалитета животне средине, али и здравља становништва, узрокује постојање нелегалних и неадекватно опремљених одлагалишта отпада. Загађење земљишта могуће је усљед продирања процједног филтрата из тијела депоније у земљиште, усљед продирања метана и угљен – диоксида, те загађења нераствореним материјама. Међутим, квалитет земљишта највише нарушава отпадни материјал различитог састава који настаје од стране становништва и привреде, а усљед непрописног одлагања и збрињавања.

Минираност земљишта је занемарљиво присутна на територији града Приједор. Сумњиве минске површине према подацима из 2017. године заузимају свега 0.25 ha (локалитет Лисина). Значајни извори загађења земљишта, поред поменутих, на територији града Приједор су коридори саобраћајница, односно загађивање тла усљед аероседиментације продуката сагоријевања моторних горива, излијевања нафте и нафтних деривата, масти и уља у непосредној близини саобраћајница. Загађење у сектору саобраћаја директно зависи од дневног протока возила, њихове старосне структуре, режима вожње и карактеристика саобраћајнице.

Загађивање ваздуха

Квалитет ваздуха на територији града Приједор условљен је како природним факторима, тако и емисијама загађујућих материја које потичу из различитих извора, објеката или процеса. Према Уредби о успостављању Републичке мреже мјерних станица и мјерних мјеста ("Службени гласник Републике Српске" 124/12) на овој територији је предвиђено успостављање два мјерна мјеста за праћење квалитета ваздуха – Приједор и Мраковица. Од 2016. године у функцији је мјерно мјесто Приједор (круг метеоролошке станице). Анализа резултата на овом мјерном мјесту у периоду 2016 – 2020. година показује да је у читавом периоду присутан прекомјерно загађен ваздух (III категорија), пошто су прекорачене толерантне вриједности за једну или више загађујућих материја (већином суспендоване честице PM_{10} и $PM_{2.5}$). Овако високе вриједности суспендованих честица, највеће међу мјерним мјестима у РС, се могу довести у везу са преласком градске топлане са мазута на биомасу почетком 2016. године, као и доминацијом дрвета као енергента за загријавање стана (99.92 % према коначним резултатима Пописа 2013. године за РС).

Квалитет ваздуха изван ужег урбаног подручја Приједор је бољи, а на шта указују резултати повремених мјерења, попут мјерења квалитета ваздуха за потребе израде Студије утицаја на животну средину за пројекат изградње аутопута Бања Лука – Приједор које је урађено на дневном нивоу (24 часа) почетком септембра 2019. године на двије локације (Доњи Орловци код друштвеног дома и Горњи Петров Гај). Вриједности добијене мјерењем нису прекорачиле граничне вриједности ни за једну загађујућу материју (CO , SO_2 , O_3 , азотни оксиди и суспендоване честице PM_{10} и $PM_{2.5}$), тако да је ваздух може оцјенити као чист или незнатно загађен ваздух (I категорија).

Главни извори загађивања ваздуха на територији града Приједор су индивидуална ложишта у домаћинствима, индивидуалне котловнице, котловнице у привредним и јавним објектима, градска топлана, индустријска постројења, саобраћај и дивље депоније отпада (неконтролисано горење на сметљиштима). Према извору емисије полутаната у ваздух, у најширем смислу, разликују се линијски, површински и тачкасти извори загађења.

Карактеристичне линијске загађиваче ваздуха представљају магистралне и регионалне саобраћајнице. Негативан утицај линијских загађивача се огледа у емисији полутаната приликом сагоријевања моторних горива, употреби старих возила, као и неадекватним техничким стандардима за возила. Нарочито изражен утицај поменутих полутаната односи се на непосредну близину саобраћајница.

Значајни линијски извори загађења према саобраћајном оптерећењу на предметном простору су:

- ✚ магистрални пут МI-108 (М4) - дионица Благај – Приједор - Ивањска,
- ✚ магистрални пут МII-501 (М15) -дионица Козарска Дубица 1–Приједор– граница РС (Копривна),
- ✚ регионални пут РII-1502 (Р406)-дионица Тукови–граница РС (Стара Ријека),
- ✚ регионални пут РI-1105 (Р477) -дионица Козарац – Водице.

Иначе, укупна дужина категорисане путне мреже (магистрални, регионални, локални и некатегорисани путеви од значаја за град) на територији града Приједор износи око 463 km.

Више појединачних извора емисије полутаната мањег капацитета на одређеном простору представља *површинске изворе загађења*. Полутанти површинских извора загађења на територији града Приједор настају као продукт сагоријевања различитих врста горива за потребе добијања топлотне енергије за загријавање објеката

(индивидуална ложишта и котловнице). Појединачни извори загађења ваздуха који емитују значајне количине полутаната у ваздух представљају *тачкасте загађиваче*. У обухвату анализираног подручја као тачкасти извори загађења могу се издвојити "Топлана" а.д. Приједор, бетонаре у Доњим Орловцима и Гомјеници, те асфалтна база у Брђанима.

Основано се може претпоставити да ваздух на територији града Приједор, првенствено изван урбаног подручја Приједор, у већем дијелу године припада првој категорији квалитета (чист или незнатно загађен ваздух).

Процијењени карбонски отисак града Приједор 2020. године износи око 6.5 t угљен диоксид еквивалента (tCO_{2e}) по глави становника (урачунате емисије у пољопривреди и са регионалне депоније), што је мање од просјека БиХ.

Бука

Начином живота у урбаним срединама, развојем технике и примјеном аутоматизације повећава се ниво буке чији се негативан утицај манифестује на здравствено стање становништва или ефикасност њиховог рада и могућност концентрације.

Локалитети потенцијалних прекорачења нивоа буке, у односу на граничне вриједности прописане законом, најчешће су пословно-стамбене зоне са високом фреквенцијом саобраћаја нарочито у дневним часовима, саобраћајнице на којима је већи интензитет саобраћаја (нарочито велики број теретних возила и аутобуса) и локалитети у оквиру производних и прерађивачких погона.

Комунална бука није временски ограничена и дјелује непрекидно. Поред саобраћаја и локалних извора постоји низ чинилаца који негативно утичу на ниво буке као што су недовољан мониторинг, неадекватни или непотпуни прописи у области буке, неадекватно лоцирање објеката који су извор буке (индустријских, угоститељских и др.), непостојање зона заштите од буке, неадекватна, те недовољна контрола свих извора.

За потреба израде Студије утицаја на животну средину за пројекат изградње аутопута Бања Лука – Приједор извршено је мјерење буке на локацијама Доњи Орловци (код школе) и Горњи Петров Гај у септембру 2019. године. Измјерени еквивалентни ниво буке није прелазило највиши дозвољени ниво вањске буке за IV акустичну зону.

Управљање комуналним и осталим отпадом

Степен развоја система управљања отпадом на територији града Приједор није задовољавајући. Управљање комуналним чврстим отпадом одвија се путем активности сакупљања, транспорта и одлагања отпада које је потребно додатно унаприједити и проширити како би се задовољиле основне претпоставке одрживог развоја система.

Број становника који је обухваћен одвозом комуналног отпада се 2020. године процијењује на 50000 становника (17862 домаћинстава). Отпад се не сакупља једино у мјесним заједницама Горња Драготиња, Горњи Јеловац, Горња Равска, Јутрогошта и Миска Глава, међутим обухват становништва опада изван урбаног подручја Приједор, урбаног подручја Љубија и насељених мјеста уз магистрални пут Приједор – Бања Лука, тако да је покривеност одвозом комуналног отпада веома ниска у мјесним заједницама у југозападном и југоисточном дијелу града Приједор. Прикупљањем и одвозом отпада се бави привреднодруштво "Комуналне услуге" а.д. Приједор. Поред пружања услуга домаћинствима, услуге се пружају привредним субјектима (1084 корисника), те јавним установама (260 корисника).

Коначно одлагање прикупљеног комуналног отпада врши се на регионалну депонију "Стара пруга - Курево" на граници насељених мјеста Љубија и Хамбарине. Удаљена је ваздушном линијом око 6.7 km југозападно од центра градског насеља и налази се у удолини окруженој шумом кроз коју протиче водоток Дубочај. Ова депонија је дјелимично уређена и ограђена (прва фаза изградње санитарне депоније), те има квалитетну саобраћајну повезаност са градским насељем преко регионалног пута Р-II-1502 и доброг приступног пута. Површина активне ћелије за одлагање отпада је 4.6 ha и очекује се да ће бити попуњена у наредних 4 - 6 година. Укупна површина депоније износи 10.9 ha, а пројектована запремина 1 мил. m³. Годишња количина депонованог отпада процијењује се на око 23000 t (22450 t 2020. године). Највећи дио комуналног отпада долази са територије града Приједор (17622.53 t), а остатак са територије општина Козарска Дубица (око 5150 t) и Оштра Лука (око 220 t). У масеној структури овог отпада је изнадпросјечан удио органског отпада из кухиња и башта (56.26 %), што се објашњава обухватом руралне популације.

На основу броја становника обухваћених одвозом комуналног отпада и укупне годишње количине одвезеног отпада, може се утврдити специфична количина отпада на територији града Приједор 2020. године која износи 0.97 kg/станов/дан (просјек за РС 0.96 kg/станов/дан 2017. године). Међутим, овај параметар је вјероватно нижи и износи 0.6–0.7 kg/станов/дан, пошто у прикупљену и депоновану количину комуналног отпада улази и већи дио комуналног отпада који производи становништво формално необухваћено одвозом отпада.

Осим комуналног чврстог отпада, на предметном простору се производе специфичне врсте отпада чије су количине процијењене у Локалном плану управљања отпадом. Укупна количина животињског, медицинског, грађевинског, кабастог и осталог отпада је процијењена на 667 t 2020. године. Животињски отпад се одлаже у ископане рупе на депонији, док се грађевински отпад углавном користи за затрпавање старих шљункара. Електронски и електрични отпад откупљује предузеће "Еко сировина НС" д.о.о. Приједор, али његове количине нису познате. Медицински отпад највећим дијелом преузимају овлашћена предузећа, а мањи дио се шаље у спалионицу медицинског отпада при болници у Добоју. Индустијски отпад осим минералног отпада се већим дијелом депонује заједно са комуналним чврстим отпадом.

Обзиром да је организација система управљања отпадом непотпуна (званична покривеност становништва око 64 %), долази до формирања нелегалних одлагалишта. У Локалном плану управљања отпадом су идентификоване 104 дивље депоније. Дивља одлагалишта представљају сталну пријетњу здрављу становништва и укупном квалитету животне средине. Највеће дивље депоније се налазе на подручју насељених мјеста Гомјеница и Гаћани у напуштеним шљункарама.

Рационално трошење природних ресурса и смањење количина отпада који се мора коначно санитарно депоновати могуће је остварити контролисањем стварања отпада на самом извору и програмом рециклаже. Тренутни ниво искориштења корисних компоненти из отпада није задовољавајући, осим у случају металних сировина. Органски отпад се не издваја нити компостира, као ни стакло, иако је количина овог отпада у укупној количини значајна (око 59 %). Рециклажом се поред предузећа "Комуналне услуге" баве још 4 оператера ("Инстало – комерц", "Еко сировина НС", "ЦИБОС" и "Екомир"), која имају своје сједиште или пословне јединице на територији града Приједор. Прикупљена количина отпада намијењеног рециклажи на територији града Приједор и сусједних јединица локалне самоуправе је 2020. године износила 9970.63 t, при чему је учешће металног отпада било доминантно (74.08 %). На локацији круга предузеће "Комуналне услуге" у Доњој Пухарској (ОЈ "Рециклажа") врши се пресовање прикупљеног рециклажног материјала (картон, ПЕТ

амбалажа и најлон). Количина овог материјала је 2020. године износила 302 t, што је око 1.7 % прикупљеног комуналног отпада на територији града Приједор. За прикупљање овог материјала на територији града је постављено око 100 мрежа и тридесетак контејнера, те 15 зелених острва у Приједору, Љубији, Омарској и Козарцу.

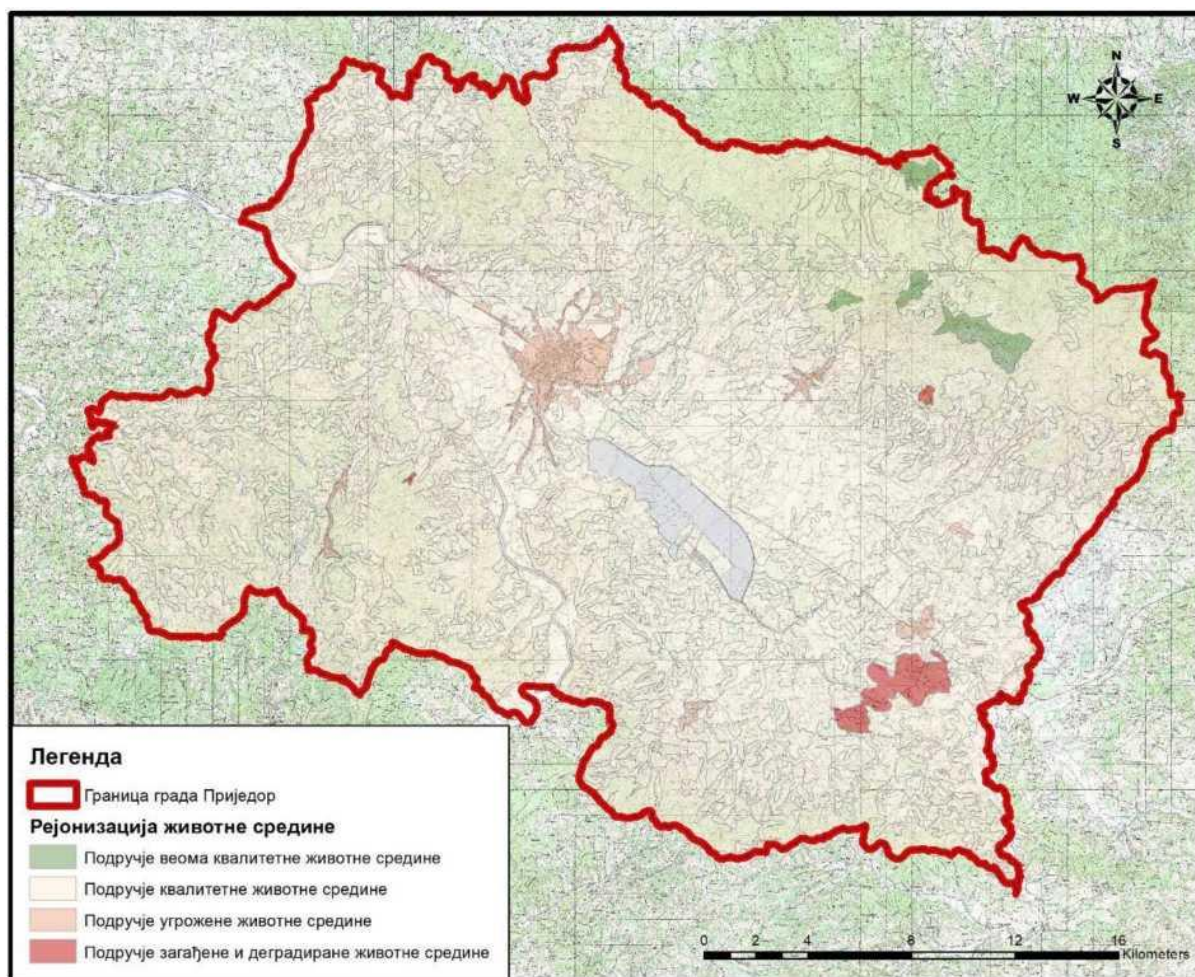
Оцјена стања

Оцјена стања животне средине и идентификација постојећих проблема представља полазну основу за даљу заштиту животне средине, унапређење квалитета и планирање развоја будућих активности у складу са одрживим развојем, потенцијалима и ограничењима датог простора, као и потребама становништва. Ова оцјена често указује на степен развоја саобраћајне инфраструктуре, одрживо и контролисано кориштење водних ресурса, употребу обновљивих извора енергије, развој пољопривреде и руралних подручја, развој различитих економских активности, заштиту природе и њених вриједности, заштиту биолошке разноврсности, заштиту и уређење културних предјела, односно укупан квалитет живота становништва.

Од извора загађења републичког нивоа који утичу на квалитет животне средине на територији града Приједор потребно је издвојити регионалну депонију комуналног отпада "Стара пруга – Курево" на граници насељених мјеста Љубија и Хамбарине и постројење "ТВЕК" Љубија д.о.о. на подручју насељеног мјеста Жуне. Ови загађивачи истовремено представљају и ИРПС (Integrated Pollution Prevention and Control) постројења на територији града. Изградњом новог постројења на биомасу, мање инсталисане снаге у односу на претходно, "Топлана" а.д. Приједор више не представља ИРПС постројење. Међутим, ово постројење за производњу топлотне енергије представља главног загађивача ваздуха на подручју градског насеља, првенствено лебдећим честицама. Непостојање постројења за пречишћавање отпадних вода за популационо највећа насељена мјеста условило је органско загађење површинских вода на територији града.

Просторни исказ стања животне средине на територији града Приједор представља рејонизација животне средине на 4 категорије која је заснована на модификованој геопросторној бази података СЛС 2018. Подручја веома квалитетне животне средине обухватају прву и другу зону заштите националног парка (0.76 % територије града). Насупрот томе, подручја загађене и деградиране животне средине обухватају веће активне руднике и регионалну депонију (0.79 %). Грађевинска земљишта већих насеља и радне зоне чине подручја угрожене животне средине (1.94 %). Остали дио територије (96.51 %) је категоризован као подручје квалитетне животне средине, иако у његовом саставу могу постојати појединачни тачкасти загађивачи и мањи каменоломи.

Претходна анализа показује да највећи дио простора града Приједор карактерише квалитетна животна средина, што је видљиво на сљедећој слици.

Слика 4: Рејонизација животне средине на територији града Приједор

1.4. Разматрана питања и проблеми животне средине у плану или програму и приказ разлога за изостављање одређених питања и проблема из поступка процјене за које постоји могућност да буду изложене значајном утицају

Питања заштите животне средине су разматрана кроз валоризацију постојећег стања, процјену еколошког потенцијала зона и локација, утврђивање еколошког ризика из чега произилазе циљеви заштите животне средине које обухватају смјернице за безбједно коришћење простора, природних ресурса и мјере заштите животне средине.

Рјешавање приоритетних проблема из области животне средине односило би се на изградњу одговарајуће инфраструктуре у области отпадних вода и комуналног отпада, успостављање мониторинга животне средине и повећања еколошке свијести код људи. Проблем неадекватног управљање ризиком од поплава и реакција на екстремне догађаје такође представља важан изазов за град као и проблем решавања дивљих депонија.

Животна средина урбаног подручја града Приједора је изложена утицају различитих фактора који могу довести до њеног онечишћења, а који се најчешће манифестују као загађења околине отпадним водама из домаћинстава и индустрије, емисијама полутаната из извора који обезбјеђују топлотну енергију, емисијама полутаната из процеса површинске експлоатације минералних сировина, те као загађења настала од активности на изградњи инфраструктуре, стамбених и пословних објеката и кориштења земљишта у сврху пољопривредне производње.

На основу анализе стања по компонентама у области животне средине најизраженији проблем у обухвату плана су загађење ваздуха и испуштање отпадних вода у реципијенте без претходног пречишћавања чиме се угрожавају екосистеми у површинским и подземним водама. Искориштавање рециклабилних компоненти генерално је мало заступљено.

Проблеми у животној средини настају и као посљедица недовољно развијене свијести становништва о значају заштите животне средине и важности њеног унапређења.

На основу анализе постојећег стања животне средине, основни проблеми на територији града Приједор су:

- ✚ лош квалитет ваздуха у градском насељу Приједор (трећа категорија);
- ✚ недовољно развијен систем управљања комуналним и другим врстама отпада (дивље депоније, низак ниво селекције отпада и др.);
- ✚ непостојање функционалног канализационог система у већем дијелу територије града (испуштање непречишћених вода у реципијенте, неадекватно изграђене септичке јаме и др.);
- ✚ органско загађење површинских вода, првенствено водотока;
- ✚ незадовољавајући ниво рекултивације рудног земљишта;
- ✚ непостојање мониторинг система животне средине/континуиране контроле и праћења параметара животне средине изван градског насеља;
- ✚ недоследно спровођење прописа из области животне средине;
- ✚ недостатак функционалног система економских инструмената и начина финансирања;
- ✚ неразвијена свијест о проблемима везаним за област животне средине.

Основни циљ заштите животне средине на територији града Приједор је смањење загађења и притисака, те уравнотежено коришћење природних ресурса усаглашено са принципима одрживог развоја и зелене транзиције (Европски зелени план).

Најбоља политика заштите животне средине заснована је на превентивним мјерама, што подразумијева благовремено спречавање негативних утицаја на животну средину, умјесто уклањања њихових посљедица. У процесу доношења одлука о изградњи привредних и инфраструктурних објеката мора се анализирати и јасно утврдити утицај њихове изградње и рада на квалитет животне средине.

Заштита и унапређење животне средине на простору града Приједор постићи ће се остваривањем већег броја посебних циљева:

- ✚ рационална организација, уређење и заштита простора усклађивањем његовог кориштења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима и створеним вриједностима;
- ✚ уравнотежен развој и унапређење трансграничне сарадње у области животне средине са сусједним јединицама локалне самоуправе;
- ✚ заштита и одрживо кориштење необновљивих ресурса (минерални ресурси);
- ✚ побољшање енергетске ефикасности, рационално кориштење обновљивих извора енергије и кориштење најбољих доступних техника (ВАТ – Best available Techniques);
- ✚ смањење количине отпада и његова поновна употреба;
- ✚ санација неадекватних одлагалишта отпада;

- ✚ свеобухватно каналисање и пречишћавање отпадних вода из насеља и индустријских погона у циљу заштите површинских и подземних вода од загађења;
- ✚ строго контролисано коришћење водних ресурса и заштита од загађења свих водотока на територији града;
- ✚ очување и заштита ресурса питке воде, посебно у зонама санитарне заштите изворишта јавног водоснабдијевања;
- ✚ разматрање земљишта као пуноправног ресурса;
- ✚ заштита земљишта од загађења хемијским заштитним средствима, аероседиментима и отпадом;
- ✚ спречавање процеса и санација површина захваћених ерозијом;
- ✚ стриктно поштовање и примјењивање еколошких услова и стандарда заштите животне средине при отварању, раду и по завршетку рада рударских копова;
- ✚ рекултивација рудног земљишта;
- ✚ заштита ваздуха од загађења кроз контролисање аерозагађења од саобраћаја, поштовање мезоклиматских и микроклиматских услова при избору локација за потенцијалне загађиваче и обавезну примјену адекватних система пречишћавања димних гасова у оквиру индустријских процеса;
- ✚ спречавање аерозагађења рационалном употребом енергије, те увођењем економски оправданих обновљивих извора енергије;
- ✚ заштита од буке кроз адекватно планирање саобраћајница и саобраћајних токова, контролисање саобраћајне буке примјеном правила лоцирања извора буке у односу на пријемник, смањење стварања буке, правилно пројектовање заштитних зона, спречавање ширења буке у околину;
- ✚ заштита вегетације кроз заштиту од сјече, различитих болести и елементарних непогода, као и од угрожавања пејзажних вриједности вегетације;
- ✚ заштита и одрживо кориштење природних и културно–историјских вриједности уз развој адекватних видова туризма (планински, културни, сеоски и еко, ловни и риболовни, излетнички туризам и др.);
- ✚ очување природних вриједности и заштита вегетације кроз дјелотворно управљање заштићеним подручјима;
- ✚ одржавање биодиверзитета кроз унапређење нарушених екосистема;
- ✚ одрживо управљање шумама и ревитализација угрожених шумских екосистема;
- ✚ успостављање система праћења стања квалитета и контроле свих облика загађивања животне средине;
- ✚ повећање и развијање нивоа еколошке свијести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима уз укључивање јавности у доношење одлука из области заштите животне средине;
- ✚ обезбјеђење примјене принципа предострожности за све активности које у планском периоду могу имати повећан степен еколошког ризика примјеном система процјене утицаја захвата на животну средину.

Неопходно је одговарајућим мјерама заштите животне средине и адекватним начином кориштења постојећих природних ресурса и културних садржаја, те правилном диспозицијом извора загађења унутар обухвата плана, обезбједити услове за развој, заштиту становништва и екосистема и очување амбијенталних вриједности.

Стратешка процјена утицаја је урађена као свеобухватна процјена планских активности на животну средину, сагледавајући могуће глобалне негативне ефекте са приједлогом превентивних мјера заштите и унапређења животне средине.

Стратешком процјеном нису разматрани проблеми појединачних извора загађења, већ су дефинисане зоне могућих утицаја гдје су груписани према вјероватноћи испољавања. Такође нису разматрани прекогранични утицаји јер се такви не очекују.

1.5. Приказ припремљених варијантних рјешења која се односе на заштиту животне средине у плану и програму, укључујући варијантно рјешење нерезализовања плана и програма и најповољније варијантно рјешење са становишта заштите животне средине

У поступку израде Просторног плана града Приједор нису разматрана варијантна рјешења за остваривање својих циљева.

1.6. Резултати претходних консултација са заинтересованим органима и организацијама битне са становишта циљева и процјене могућих утицаја стратешке процјене

У складу са чланом 51. Закона о животној средини ("Службени гласник Републике Српске" бр. 71/12, 79/15 и 70/20) приликом израде Извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину обавезно је учешће јавности. Учесће јавности се остварује кроз мишљење заинтересованих страна и организација и учешће јавности.

Учесће заинтересованих страна и организација ће се остварити тако што ће градски орган надлежан за припрему плана и Одјељење за просторно уређење Града Приједора, током припреме стратешке процјене утицаја на животну средину Просторног плана Града Приједор, извршити консултације и усаглашавање ставова заинтересованих органа и организација, органа локалне самоуправе, корисника простора и других субјеката, који ће дати своје мишљење на Нацрт Извјештаја о стратешкој процјени.

2. ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи и посебни циљеви стратешке процјене дефинишу се на основу захтјева и циљева у погледу заштите животне средине у другим плановима и програмима, циљева заштите животне средине утврђених на нивоу Републике и међународном нивоу, прикупљених података о стању животне средине и значајних питања, проблема и приједлога у погледу заштите животне средине у плану или програму. На основу дефинисаних циљева врши се избор одговарајућих индикатора који ће се користити у изради стратешке процјене.

2.1. Општи и посебни циљеви

Основни циљ стратешке процјене је припремити стручну подлогу на основу које се питања животне средине и здравља људи, узимају у обзир приликом планирања развоја и на основу које се обезбјеђује одрживи развој. Поред овога, јавним расправама се омогућује учешће јавности, као и унапређује ниво очувања и побољшања стања животне средине.

Просторним планом Републике Српске, Стратегијом заштите природе и Националним акционим планом заштите животне средине (NEAP) дефинисани су општи циљеви у области заштите животне средине – очување природних добара у највећој могућој мјери и задржавање свих вриједности - почев од квалитета ваздуха и вода, биљног покривача, фауне, до глобалне заштите предјела и области, очување високог степена биолошке и пејзажне разноврсности и осигурање мјера за заштиту и оптимално коришћење природних ресурса.

Општи циљеви заштите животне средине на подручју Града Приједор проистичу из општих циљева заштите животне средине дефинисаних Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", бр. 71/12, 79/15 и 70/20), као што је:

- ✚ одрживо управљање, очување и заштита природних ресурса, рационално коришћење ресурса и такав начин рада привреде којим се осигурава обнова ресурса,
- ✚ смањење коришћења, спречавање оптерећивања, загађивања и нарушавања животне средине, побољшање и обнова оштећене животне средине,
- ✚ заштита људског здравља и побољшање услова животне средине за квалитет живота,
- ✚ међународна сарадња у заштити животне средине,
- ✚ пружања могућности за иницијативе и учешће јавности у дјелатностима које имају за циљ заштиту животне средине.

На основу захтјева и циљева у погледу заштите животне средине наведеним у плановима и стратегијама за потребе израде овог извјештаја дефинисани су општи циљеви стратешке процјене:

- ✚ Очување идентитета Приједора као Града са ненарушеном животном средином;
- ✚ Одрживи развој здраве животне средине на цијелој територији Града кроз заштиту ваздуха, заштиту и одрживо коришћење вода и земљишта;
- ✚ Заштита биодиверзитета и станишта на подручју Града очувањем генетског и екосистемског биодиверзитета формирањем базе података кроз програме и пројекте очувања животне средине;
- ✚ Очување и презентација природног и културно-историјског наслеђа;
- ✚ Рационално и одрживо коришћење природних добара и ресурса;
- ✚ Унапређење управљања отпадом (по принципу смањење количине-поновна употреба–рециклажа–депоновање);
- ✚ Веће коришћење обновљивих извора енергије (биомасе, хидроенергије, соларне, геотермалне и енергије ветра);
- ✚ Смањење притиска од привредних, саобраћајних и стамбених активности на животну средину;

- ✚ Смањење и контрола антропогених активности који доводе до негативних климатских промјена;
- ✚ Развијање мониторинга стања животне средине;

Посебни циљеви Стратешке процјене представљају квантификацију и квалификацију општих циљева датих у облику смјерница и акција (мјера, радова, активности) којима ће се извршити њихова реализација.

2.2. Избор индикатора

За сваки од постављених посебних циљева стратешке процјене изабрани су индикатори у односу на које се оцјењују планска рјешења. Контролом индикатора планска рјешења се усмјеравају ка остварењу изабраних циљева.

Табела 9. Општи и Посебни циљеви и индикатори вредновања значајних утицаја просторног плана на животну средину

Општи циљеви	Посебни циљеви	Индикатори за праћење стања
Очување идентитета Приједора као Града са ненарушеном животном средином;	Заштита и очување постојећих паркова и планирање нових на подручју урбаних дијелова града	-Површима под парковима у односу на укупну површину града и у односу на укупну површину урбаних дијелова. -Здравствено стање стабала у парковима
	Заштита и очување зелених појасева уз саобраћајнице	-Постојање зелених појасева уз саобраћајнице. -Број и дужина саобраћајница уз које не постоје зелени заштитни појасеви -Здравствено стање стабала уз саобраћајнице
Одрживи развој здраве животне средине на цијелој територији града кроз заштиту ваздуха, заштиту и одрживо коришћење вода и земљишта;	Заштита вода од загађења	-Начин снабдијевања водом односи се на питање о удјелу становништва које се снабдијева водом са централног система и удјелу становништва које се снабдијева водом из других извора. -Физичко-хемијске и бактериолошке карактеристике воде, тј. карактеристике воде које указују на њен квалитет и однос у поређењу са прописаним или препорученим вриједностима за квалитет воде за пиће. -БПК ₅ у водотоцима, тј. количина кисеоника потребна или потрошена за микробиолошко разлагање (оксидацију) органских материја у води (mg/l кисеоника потрошеног у пет дана на константној температури 20°). -Присуство фекалних бактерија у

		<p>води за пиће, тј. удио воде за пиће која садржи концентрације фекалних бактерија (%). Начин пречишћавања отпадних вода, односи се на питање постојања уређаја за пречишћавање отпадних вода и проценат отпадних вода које се пречишћавају, тј. удио отпадних вода које се подвргавају неком облику третмана (%). Карактер и структура отпадних вода, тј. квалитет отпадних вода у односу на прописани ниво (за рецепијента).</p>
	<p>Заштита земљишта од загађења</p>	<p>-Загађивање, деградација и деструкција земљишта (од чега су поједини негативни утицаји разматрани појединачно) односи се на промјене физичког и хемијског стања земљишта, изражена кроз величину подручја (ha) и интензитет промјена са погоршањем или побољшањем стања. -Земљиште угрожено процесом ерозије, тј. мјера величине земљишта (ha) угрожена ерозивним процесима и његов удио у укупној предметној територији (%). -Употреба минералних ђубрива, тј. обим кориштења ђубрива у пољопривреди по јединици површине пољопривредног земљишта (kg/ha). -Употреба пестицида, односно кориштење пестицида по јединици површине пољопривредног земљишта. -Контрола и мјерење квалитета земљишта, тј. начин на који се врши контрола земљишта (организована контрола земљишта или појединачна мјерења). -Присуство опасних и штетних органских и неорганских материја, тј. присуство потенцијално штетних еколошких утицаја на земљиште (садржај радионуклида и др.).</p>
	<p>Заштита ваздуха од загађења</p>	<p>-Амбијенталне концентрације загађујућих материја у урбаним срединама, тј. подаци о квалитету ваздуха изражени просјечним вриједностима концентрација полутаната за поједине године у поређењу са вриједностима према важећим законским прописима.</p>

Извјештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

		<p>Дакле, загађења ваздуха озоном, CO, суспендованим честицама, CO₂, NOx, лебдеће честице (µg/m³, ppm или ppb; или број дана % када су прекорачене граничне вриједности емисије).</p> <p>-Статистика обољелих, односно број обољелих, нарочито од респираторних обољења, узима се као показатељ загађења (сумпордиоксид, азотни оксиди и озон уз фотохемијске ефекте).</p>
<p>Заштита биодиверзитета и станишта на подручју града очувањем генетског и екосистемског биодиверзитета формирањем базе података кроз програме и пројекте очувања животне средине;</p>	<p>Заштита станишта</p>	<p>-Број и величина предјела са малим антропогеним утицајем који омогућују природне услове за живот и боравак биљног и животињског свијета</p>
	<p>Заштита биолошке разноврсности</p>	<p>-Површине под изабраним значајним екосистемима, односно процјена трендова у постојећим областима идентификованих значајних екосистема (површина одабраних врста екосистема km² или ha).</p>
<p>Очување и презентација природног и културно-историјског наслеђа;</p>	<p>Заштита природних добара и предјела и њихово одрживо кориштење</p>	<p>-Удио заштићених области у односу на укупну површину тј. површина заштићених екосистема изражена као удио у укупној површини екосистема (%).</p>
	<p>Заштита и реконструкција културно-историјског наслеђа</p>	<p>-Број споменика културе на подручју града који је заштићен од стране Републичког завода за заштиту природног и културно-историјског наслеђа Републике Српске</p>
<p>Рационално и одрживо кориштење природних добара и ресурса;</p>	<p>Повећање површина под органском пољопривредном производњом</p>	<p>-Површина пољопривредног земљишта на којем се примјењује органска производња</p>
	<p>Заштита шума и шумског земљишта</p>	<p>-Удио шумског земљишта (%) у укупном земљишту, тј. удио природног и засађеног шумског земљишта у укупном земљишном фонду.</p>
	<p>Рационална експлоатација минералних сировина</p>	<p>-Потрошња енергије, тј. укупна потрошња енергије (нафта, гас, угаљ, електрична енергија) на годишњем нивоу или укупна потрошња енергије према броју одређених потрошача. Количина експлоатисаних минералних сировина у односу на укупне билансне резерве те сировине (t/god или %).</p>

Извештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

Унапређење управљања отпадом (по принципу смањење количине-поновна употреба–рециклажа–депоновање);	Повећање покривености прикупљања отпада на подручју града	-Сакупљање отпада, удио становништва у укупном броју становника подручја Плана који користи услуге организованог сакупљања отпада (%).
	Уклањање дивљих депонија	-Депоније отпада, постојање дивљих одлагалишта отпада на предметном подручју.
	Смањивање количина отпада кроз поновну употребу и рециклажу отпада	-Стварање отпада, односно годишња количина комуналног чврстог отпада и других врста отпада (t/становнику). -Стварање опасног отпада, односно укупна годишња количина опасног отпада настала при индустријским и другим активностима. Према дефиницији опасног отпада (t/јединици БДП). -Количина отпада који се подвргава третману, тј. удио отпада који се подвргава рециклажи, компостирању и др.
Веће коришћење обновљивих извора енергије (биомасе, хидроенергије, соларне, геотермалне и енергије ветра)	Промовисање и увођење у јавне и приватне објекте обновљиве изворе енергије	-Број објеката који користе обновљиве изворе енергије соларне панеле, вјетроенергију, геотермалну енергију. -Број енергетских постројења која користе обновљиве изворе енергије, ради производње електричне или топлотне енергије, хидроелектране, вјетроенергане. -Кориштење и учешће обновљивих извора енергије у укупној потрошњи енергије.
Смањење притиска од привредних, саобраћајних и стамбених активности на животну средину	Смањити потрошњу воде у индустрији и у домаћинствима	Евиденција о потрошњи воде у индустрији и домаћинствима кроз обавезу уградње водомјера
	Смањити емисију буке из саобраћаја и индустријских постројења	Еквивалтни ниво буке измјерен на границама саобраћајних коридора и на границама индустријских постројења
Смањење и контрола антропогених активности који доводе до негативних климатских промјена;	Смањити емисију гасова који доводе до ефекта стаклене баште	Праћење климатских екстрема који се појављују на подручју града и то екстремних температура и падавина

Развијање мониторинга стања животне средине;	Мониторинг основних компоненти животне средине (ваздуха, површинских и подземних вода, и земљишта)	Успостављен мониторинг основних компоненти животне средине на подручју града којим се сакупљају и систематизују резултати мјерења квалитета ваздуха, површинских и подземних вода и земљишта,
	Мониторинг буке, вибрација и електромагнетних зрачења који су последица људских активности	Успостављен мониторинг којим се сакупљају и систематизују резултати мјерења буке, вибрација и електромагнетних зрачења
	Провођење биомониторинга	Успостављен мониторинг биљног покривача, фауне, здравственог стања људи

3. ПРОЦЈЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЈЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У складу са Правилником о садржају извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Српске", број 28/13), процјена могућих утицаја плана на животну средину садржи слиједеће елементе:

- 1) приказ процјењених утицаја варијантних рјешења плана повољних са становишта заштите животне средине са описом мјера за спречавање и ограничавање негативних, односно повећање позитивних утицаја на животну средину;
- 2) поређење варијантних рјешења и приказ разлога за избор најповољнијег рјешења;
- 3) приказ процјењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мјера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину;
- 4) начин на који су при процјени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свијету, стаништима и биодиверзитету; заштићеним природним добрима, становништву, здрављу људи, градовима, општинама и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вриједностима;
- 5) начин на који су при процјени узете у обзир карактеристике утицаја: вјероватноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја.

Циљ израде стратешке процјене утицаја предметног Плана на животну средину је сагледавање могућих негативних утицаја на квалитет животне средине и предвиђених мјера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире, не стварајући конфликте у простору и водећи рачуна о капацитету животне средине на

посматраном простору. Да би се постављени циљеви остварили, потребно је сагледати Планом предвиђене активности и мјере за смањење потенцијално негативних утицаја.

У Извјештају се анализирају могући утицаји планираних активности на животну средину који ће се вредновати у односу на дефинисане индикаторе. У смислу смањивања и елиминисања могућих промјена и негативних утицаја на животну средину неопходно је поштовање основних начела заштите животне средине и основних начела у планирању и остваривању планских рјешења, а која се односе на заштиту ресурса, природних и културних вриједности и уређење простора обухваћеног Просторним планом града Приједора.

3.1. Приказ процјењених утицаја варијантних рјешења плана и програма повољних са становишта заштите животне средине са описом мјера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину

Укупни ефекти Просторног плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, те са циљевима и рјешењима Плана. Ограничавајући се, у том контексту на позитивне и негативне ефекте које би имала имплементација или не имплементација предметног Плана, Стратешком процјеном ће бити размотрене обје варијанте.

Стратешка процјена подразумјева разматрање најмање двије основне варијанте:

- 1) варијанта да се План не имплементира и
- 2) варијанта која заступа усвајање и имплементацију Плана.

Стратешка процјена која подразумјева заштиту животне средине и квалитет живота у контексту економског развоја и обезбјеђивање имплементације стратегије одрживог развоја, треба да укаже на могуће негативне утицаје имплементације планских рјешења и да предложи мјере за умањење или избјегавање негативних утицаја.

Табела 10. Процјена утицаја варијантних рјешења на животну средину

<i>Циљеви Стратешке процјене</i>		<i>План није усвојен</i>	<i>План је усвојен и спроводи се</i>
Очување идентитета Приједора као Града са ненарушеном животном средином;	Заштита и очување постојећих паркова и планирање нових на подручју урбаних дијелова града	–	+
	Заштита и очување зелених појасева уз саобраћајнице	–	+
Одрживи развој здраве животне средине на цијелој територији града кроз заштиту ваздуха, заштиту и	Заштита вода од загађења	–	+
	Заштита земљишта од загађења	–	М
	Заштита ваздуха од	–	+

Извештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

одрживо коришћење вода и земљишта	загађења		
Заштита биодиверзитета и станишта на подручју града очувањем генетског и екосистемског биодиверзитета формирањем базе података кроз програме и пројекте очувања животне средине;	Заштита станишта	–	М
	Заштита биолошке разноврсности	–	М
Очување и презентација природног и културно-историјског наслеђа	Заштита природних добара и предјела и њихово одрживо кориштење	–	М
	Заштита и реконструкција културно-историјског наслеђа	–	+
Рационално и одрживо коришћење природних добара и ресурса	Повећање површина под органском пољопривредном производњом	–	+
	Заштита шума и шумског земљишта	–	+
	Рационална експлоатација минералних сировина	–	+
Унапређење управљања отпадом (по принципу смањење количине–поновна употреба–рециклажа–депоновање);	Повећање покривености прикупљања отпада на подручју града	0	+
	Уклањање дивљих депонија	–	М
	Смањивање количина отпада кроз поновну употребу и рециклажу отпада	0	+
Веће коришћење обновљивих извора енергије (биомасе, хидроенергије, соларне,	Промовисање и увођење у јавне и приватне објекте обновљиве изворе енергије	0	+

Извештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

геотермалне и енергије ветра)			
Смањење притиска од привредних, саобраћајних и стамбених активности на животну средину	Смањити потрошњу воде у индустрији и у домаћинствима	-	+
	Смањити емисију буке из саобраћаја и индустријских постројења	-	М
Смањење и контрола антропогених активности који доводе до негативних климатских промјена	Смањити емисију гасова који доводе до ефекта стаклене баште	-	М
Развијање мониторинга стања животне средине	Мониторинг основних компоненти животне средине (ваздуха, површинских и подземних вода, и земљишта)	-	+
	Мониторинг буке, вибрација и електромагнетних зрачења који су посљедица људских активности	-	+
	Провођење биомониторинга	-	+

+ тенденција позитивног тренда (унапређење животне средине)

- тенденција негативног тренда (деградација животне средине)

0 без значајних промјена (постојеће стање животне средине)

М зависи од примјене мјера заштите

Могући позитивни и негативни ефекти поменутих варијанти Плана на животну средину показују сљедеће:

1. У варијанти да се просторни план не имплементира и да се развој настави у складу са постојећим тенденцијама развоја може се оћекивати стагнација стања у појединим секторима или негативни ефекти.
2. У варијанти да се просторни план усвоји и имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју планског подручја код варијанте да

се план не имплементира. У овој варијанти у одређеним секторима Плана неки ефекти зависе од примјене мјере заштите (очување квалитета ваздуха, воде, земљишта, шума, аутохтоних станишта, биодиверзитета и предјела, смањења изложености буци).

Важно је напоменути да су, када је ријеч о потенцијално негативним ефектима Просторног плана, погоршања стања врло мала, и у просторном смислу и по интензитету, с обзиром да планиране активности нису загађујуће у мјери која може значајно оптеретити капацитет простора.

С друге стране, побољшања која се могу оћекивати реализацијом планских поставки имају позитиван ефекат у ширем контексту који превазилази локалне оквире и границе Плана, поготово у економском и социјалном смислу. На основу изнијетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног Плана знатно повољнија у односу на варијанту да се План не донесе.

3.2. Поређење варијантних рјешења и приказ разлога за избор најповољнијег рјешења

За релевантне секторе Просторног плана, а у оквиру Стратешке процјене извршено је поређење варијантних рјешења на следећи начин:

- 1) Природни ресурси (Пољопривредно земљиште и пољопривреда)
- 2) Природни ресурси (Шуме и шумско земљиште)
- 3) Хидротехничка инфраструктура
- 4) Становништво
- 5) Привреда
- 6) Стамбени фонд
- 7) Непривреда (Јавне службе)
- 8) Саобраћајна инфраструктура
- 9) Заштита животне средине
- 10) Заштита природних добара
- 11) Заштита непокретних културних добара.

Пољопривредно земљиште и пољопривреда

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-деградација обрадивих и повећање еродибилних површина у брежуљкастом дјелу територије Града, повећање ризика од поплава загађење подземних и површинских вода -смањење и деградација квалитетног пољопривредног земљишта на подручју града -загађивање земљишта чврстим отпадом и отпадним водама угрожавање екосистема депопулација села и смањење запослености
Са планом	-заштита пољопривредног земљишта од нерационалног/непланског заузимања у грађевинске и друге непољопривредне сврхе, -очување плодности земљишта, усвајањем савремених пољопривредних принципа, како би се развила органска пољопривреда, -подршку пошумљавању еродибилних и других пољопривредних земљишта најслабијег производног потенцијала и предузимању других мера заштите од ерозије, према редосљеду приоритета -унапређењем система управљања отпадом смањиће се продукција отпада, и унаприједити прикупљање и безбједно одлагање отпада	заузеће земљишта планираном саобраћајном инфраструктуром

Шуме и шумско земљиште

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-повећање еродибилних површина земљишта у брежуљкастом дјелу територије града, као и повећање ризика од поплава и клизишта.
Са планом	-попуњавање високих разрјеђених шума и вјештачки подигнутих разређених састојина; -реконструкција високих деградираних шума и вјештачки подигнутих деградираних састојина; -искоришћење потенцијала шума за рурални развој, туризам, ловну производњу и заштиту дивљачи; -организована и ефикасна заштита од потенцијалних угрожавајућих фактора (климатске промјене, пожари, вјетрови, загађивање земље, воде и ваздуха) на шумским подручјима; -очување биодиверзитета	-

Хидротехничка инфраструктура

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-неконтролисано испуштање отпадних вода у руралном и периурбаном дјелу -загађење површинских и подземних вода -ризик од поплава и клизишта -контаминација тла и несигуран квалитет у локалним изворима воде за пиће -угрожавање биодиверзитета
Са планом	-унапређење квалитета вода -смањење ризика од поплава и клизишта -унапређење квалитета воде за пиће -праћење изворишта у периоду интензивног мућења изворишта -урађен план санитарне заштите изворишта -утврђене зоне и појасеви санитарне заштите на којима се налазе изворишта -извршена санација понора и ерозивних подручја -већа покривеност системом водоснабјевања	-

Саобраћајна инфраструктура

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-повећање емисије и загађивања ваздуха -повећан ниво буке -изазива контаминацију тла утиче на повећање емисије гасова стаклене баште -повећана потрошња необновљивих ресурса -недовољна саобраћајна доступност села убрзава њихову депопулацију
Са планом	-квалитет путева допринијеће развоју привреде и порасту запослености, као и ублажавању депопулације руралног подручја. -изградња обилазница доприће смањењу емисија и нивоа буке у граду и изграђеним дијеловима његове рубне зоне -повећање саобраћајне доступности	-

Становништво

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-дио становништва уз магистралне путеве и у урбаном дијелу изложен повишеном нивоу буке -дио становништва у урбаном дијелу града у току грејне сезоне изложен повишеним концентрацијама полутаната у ваздуху -изградња у поплавним подручјима и клизиштима повећава ризик за живот грађана и њихову имовину -изградња на плодном земљишту -контаминација земљишта чврстим и течним отпадом -депопулација и слаба запосленост
Са планом	-утврђивање нове стамбене политике -планом се избјегава градња на поплавним површинама и клизиштима -режимима заштите ограничава се могућност контаминације земљишта -ублажавање депопулације -развој система даљинског гријања -унапређење обновљивих извора енергије	-

Привреда

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-емисије штетних материја у ваздух, -слабо третиране отпадне воде, -изградња нових објеката на пољопривредном земљишту, -небезбједно руковање индустријским отпадом, -нерационална потрошња енергетских ресурса, -неадекватна заштита животне средине
Са планом	-смањење штетних емисија у ваздух, -ефикасно пречишћавање отпадних вода услов за рад нових погона -изградња нових погона само у планираним зонама -руковање индустријским отпадом на безбједан начин -рационална потрошња енергетских ресурса -успостављен систем управљања заштитом животне средине, мониторинг и информисање	-

Стамбени фонд

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-повећана загађеност ваздуха у урбаним зонама -повишена бука уз магистралне саобраћајнице -ризик од поплава и клизишта -депопулација сеоских насеља
Са планом	-избјегава се градња у поплавним подручјима и клизиштима -успоравање депопулације јачањем сеоских центара -организацијом насеља стварају се бољи услови за развој и запошљавање	-

Непривреда (Јавне службе)

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-садашњи распоред и опремљеност јавних служби негативно утиче на задржавање становништва у селима и на ефикасност здравствених услуга
Са планом	-унапређење услуга	-

Заштита животне средине

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-повећање загађености ваздуха, вода и земљишта -неуспостављен систем управљања отпадом -угроженост здравља људи повећаним нивоом буке и вибрација
Са планом	-очување и побољшање квалитета животне средине (ваздух, вода, земљиште) -планским рјешењима заштите животне средине и режимима коришћења земљишта ограничава се могућност изградње нових објеката који могу да угрожавају животну средину -успоставља се систем за управљање животном средином и унапређење информисања јавности	-доћи ће до трајног заузимања земљишта због инфраструктурних радова и због експлоатације минералних сировина - доћи ће до погоршања квалитета ваздуха у зони рудника, -доћи ће до повећане емисије буке у зони рудника, -доћи ће до продукције велике количине отпада – јаловина у зони рудника -доћи ће до фрагментације станишта у зони рудника, -доћи ће до смањења популације јединки у укупној бројности појединих врста у зони рудника.

Заштита природних добара

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-недовољна брига о природним добрима
Са планом	-предложене мјере за дјелотворну заштиту, очување и унапређење природних добара	-

Заштита непокретних културних добара

	Позитивни ефекти	Негативни ефекти
Без плана	-	-недовољна брига о заштићеним добрима
Са планом	-предложене планске мјере заштите	-

Могући позитивни и негативни ефекти варијанти плана показују слиједеће:

- ✚ У варијанти да се Просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процјене утицаја.
- ✚ У варијанти да се Просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју Приједора. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбјежна цијена друштвено-економског развоја града. То су слиједећи ефекти:

- конверзија пољопривредног земљишта услед изградње, објеката саобраћајне инфраструктуре, шумљавања, туристичких и пословних објеката, због експлоатације,
- потенцијално негативни утицаји на животну средину (загађење воде, ваздуха и земљишта у зонама рудника),
- у појасевима непосредно уз планиране путеве могуће је повремено прекорачење граничних вриједности загађености ваздуха,
- у појасевима непосредно уз планиране путеве могуће је повремено прекорачење граничних вриједности нивоа буке.

На основу изнијетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

3.3. Приказ процјењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мјера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину

Вредновање значајних утицаја планских активности на животну средину извршено је путем квалитативне анализе и евалуације могућих утицаја. Значај утицаја могуће је утврдити према критеријумима који се користе као правила, норме или мјерила које треба уважавати у поступку оцјењивања и утврђивања циљева и одређивању приоритета у планирању простора.

Као кључни критеријуми за вредновање утицаја истичу се значај и величина утицаја. Значај утицаја представља обим физичког простора који може бити изложен дјеловању промјена у средини. Величина утицаја представља приказ негативних или позитивних ефеката од процијењеног дјеловања на животну средину, који се према величини промјена оцјењују као негативне и позитивне промјене. Вредновање карактеристика значајних утицаја извршено је према критеријумима који одговарају врсти планског документа.

Значај утицаја процјењује се у односу на величину (интензитет) утицаја и просторне размјере на којима се може остварити утицај. Утицаји, односно ефекти, планских рјешења, према величини промјена се оцјењују бројевима од -3 до +3, како је приказано у слиједећој табели. Овај систем вредновања примјењује се како на појединачне индикаторе утицаја, тако и на сродне категорије преко збирних индикатора.

Табела 11. Критеријуми за вредновање величине утицаја

Величина утицаја	Ознака	О п и с
Критичан	- 3	Јак негативан утицај
Већи	- 2	Већи негативан утицај
Мањи	- 1	Мањи негативни утицај
Нема утицаја или нејасан утицај	0	Нема утицаја, нема података или није примјењиво
Позитиван	+ 1	Мањи позитивни утицај
Повољан	+ 2	Већи позитиван утицај
Врло повољан	+ 3	Јак позитиван утицај

Критеријуми за оцјењивање просторних размјера утицаја и њихово вредновање дати су у наставку стратешке процене утицаја:

Размјере утицаја	Ознака	О п и с
Глобални	Г	Могућ глобални утицај
Државни	Н	Могућ утицај на националном нивоу
Регионални	Р	Могућ утицај у оквиру простора - регије
Општински	О	Могућ утицај у простору општине
Локални	Л	Могућ утицај у некој зони или дијелу општине

Вјероватноћа да ће се неки процијењени утицај догодити у стварности такође представља важан критеријум за доношење одлука у току израде плана.

Скала за процјену вјероватноће утицаја која је кориштена приликом израде стратешке процене утицаја дата је у наставку:

Вјероватноћа	Ознака	Опис
више од 80%	ВВ	утицај извјесан
више од 50%	В	утицај вјероватан
мање од 50%	М	утицај могућ
мање од 1%	Н	утицај није вјероватан

Поред тога, додатни критеријуми могу се извести према временској димензији утицаја. У том смислу може се дефинисати скала за процјену вјероватноће утицаја:

Временска димензија утицаја	Временска димензија, односно трајање утицаја у односу на временски хоризонт плана	Трајање утицаја	краткорочан (к) средњорочан (ср) дугорочан (д)
		Учесталост утицаја	повремен (п) сталан (ст)

На основу критеријума процјене величине, просторних размјера, те на основу вјероватноће и учесталости утицаја планских рјешења на циљеве стратешке процјене, врши се евалуација значаја идентификованих утицаја за остваривање циљева стратешке процјене. Као општи циљеви стратешке процјене усвојено је слиједеће:

- ✚ Очување идентитета Приједора као Града са ненарушеном животном средином;
- ✚ Одрживи развој здраве животне средине на цијелој територији Града кроз заштиту ваздуха, заштиту и одрживо коришћење вода и земљишта;
- ✚ Заштита биодиверзитета и станишта на подручју Града очувањем генетског и екосистемског биодиверзитета формирањем базе података кроз програме и пројекте очувања животне средине;
- ✚ Очување и презентација природног и културно-историјског наслеђа;
- ✚ Рационално и одрживо коришћење природних добара и ресурса;
- ✚ Унапређење управљања отпадом (по принципу смањење количине-поновна употреба–рециклажа–депоновање);
- ✚ Веће коришћење обновљивих извора енергије (биомасе, хидроенергије, соларне, геотермалне и енергије ветра);
- ✚ Смањење притиска од привредних, саобраћајних и стамбених активности на животну средину;
- ✚ Смањење и контрола антропогених активности који доводе до негативних климатских промјена;
- ✚ Развијање мониторинга стања животне средине;

Утицаји од стратешког значаја су они који имају јак или већи (позитиван или негативан, нпр. у рангу -2, -3, +2,+3) ефекат на цијелом подручју плана или на вишем (регионалном, државном или националном) нивоу планирања, чији је утицај извјестан и који имају сталан карактер. На основу процјене утицаја појединачних планских рјешења на циљеве стратешке процјене, утврђују се значајни стратешки утицаји који су дати у наставку и представљају евалуацију утицаја:

Врста утицаја/ утицаја	значај	Стратешки значајан утицај	Стратешки веома значајан утицај
позитиван		+2, О, ВВ, Ст,	+3, Р или Н, ВВ, Ст,
негативан		-2, О, ВВ, Ст,	-3, Р или Н, ВВ, Ст,
неутралан		-	-

У складу са врстом Плана и карактеристикама планског подручја одређене су карактеристике које одређују значајан утицај и то:

- Вјероватан и веома вјероватан утицај - **В и ВВ**,
- Средњорочан и дугорочан утицај - **ср и д**,
- Повремен и сталан утицај - **п и ст**.

Дефинисана планска рјешења Просторним планом, чија се евалуација врши су:

I ПРОСТОР И СТАНОВНИШТВО

1. ТЕРИТОРИЈА

Посебни циљеви у погледу веза са сусједним просторима територије града Приједор су:

1. интензивирање свих врста веза (прије свега у области инфраструктуре, туризма и заштите животне средине) са сусједним јединицама локалне самоуправе Републике Српске (општине Козарска Дубица, Костајница, Крупа на Уни, Нови Град и Оштра Лука; градови Бања Лука и Градишка) и Федерације БиХ (општине Сански Мост и Кључ);
2. трансгранична сарадња са јединицама локалне самоуправе у Сисачко - мославачкој жупанији на заједничким развојним иницијативама;
3. кандидовање конкретних прекограничних пројеката у оквиру новог ИПА прекограничног програма сарадње Хрватска-БиХ 2021-2027. година.

2. СТАНОВНИШТВО

Посебни циљеви у области становништва су сљедећи:

1. пораст наталитета и постепени прелаз у позитивне вриједности природног прираштаја до краја планског периода;
2. заустављање погоршања старосне структуре становништва, нарочито становништва сеоских насеља;
3. смањење емиграције, нарочито из руралног дијела територије града (рурални егзодус);
4. стварање услова за повратак дијела предратног становништва града (повратак из иностранства и ФБиХ);
5. побољшање образовне структуре становништва;
6. доношење градске популационе политике са јасно дефинисаним мјерама.

3. СИСТЕМ НАСЕЉА (МРЕЖА, ФУНКЦИЈЕ, ХИЈЕРАРХИЈА)

Посебни циљеви у области насељске структуре, система центара, урбанизације и просторних цјелина су сљедећи:

1. постизање ефикасније организације простора кроз дефинисање хомогенијих просторних цјелина (зоне секундарних градских и локалних центара);
2. стварање правилније физиономске структуре насељених мјеста у смислу погушћавања грађевинских рејона насељених мјеста и формирања јасних насељских центара;
3. креирање хијерархијски избалансиранијег система центара на територији града који ће дјеловати као полови развоја.

II РАЗВОЈНИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

1. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ

1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Као посебни циљеви који се односе на пољопривредно земљиште и пољопривреду су издвојени:

1. стварање услова за дугорочно и постепено уклањање значајних оштећења земљишта, унапређење квалитета и успостављање координације између свих заинтересованих страна, те формирање механизма за финансирање потребних радова;
2. израда Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији града Приједор;
3. омогућавање иновативног приступа развоју цвјећарске производње;
4. успостављање одрживе пословне активности на индивидуалним фармама пластеничке и стакленичке производње;
5. омогућавање фармерима да прошире постојеће капацитете;
6. оспособљавање произвођача за вођење модерног бизниса уважавајући ЕУ стандарде;
7. оснаживање свијести фармера о употреби хемијских средстава у пољопривредној производњи;
8. промовисање органске пољопривредне производње и ојачавање способности произвођача да отпочну одржив бизнис;
9. рационално коришћење расположивог пољопривредног земљишта, очување пољопривредног земљишта I, II, III и IV бонитетне, односно катастарске класе, само за пољопривредне сврхе, тј. за производњу хране, а за задовољавање осталих потреба коришћење земљишта V - VIII бонитетне, односно катастарске класе;
10. уређење и култивисање пољопривредног земљишта примјеном савремених агротехничких мјера;
11. наводњавање пољопривредног земљишта у равничарском подручју;
12. подстицање процеса укрупњавања, специјализације и интензификације породичних пољопривредних газдинства;
13. стварање услова за опстанак, обнову и развој породичних пољопривредних газдинства на просторима који су захваћени процесима депопулације;
14. повећање пољопривредне производње у свим областима које би створило услове за успјешније очување и побољшање пољопривредног земљишта;
15. обнова и развој задругарства или других облика организовања на територији града Приједор.

1.2. ШУМЕ И ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

Посебни циљеви који се односе на газдовање шумама су:

1. управљање шумама, засновано на закону, ефикасним и ефективним стандардима одрживог газдовања;
2. трајно остварење што веће продукције дрвне масе по величини и квалитету;
3. трајно остварење што већег приноса, у складу са потребама, по квалитету и

- врстама дрвећа;
4. трајна њега шума уз провођење неопходних санитарних сјеча;
 5. екосистемско газдовање шумама, заштита природе и биодиверзитета;
 6. повећање економског доприноса шумарства друштвеном и руралном развоју;
 7. конверзија, мелиорација и реконструкција деградираних и изданаčkih шума у високе шуме;
 8. подизање нових шума вјештачким путем, садњом шумских садница и сјетвом сјемена шумског дрвећа;
 9. остварење што већег учешћа вриједнијих врста дрвећа и што бољег кориштење природних услова станишта;
 10. мониторинг здравственог стања шума;
 11. рјешавање проблема узурпација;
 12. организовање, економски подстицај и едукација приватних шумовласника;
 13. уређивање дијелова шумских комплекса погодних за излетнички туризам и подршка туризму уопште;
 14. повећање степена коришћења споредних шумских производа;
 15. биолошка рекултивација деградираног земљишта створеног рударским радовима на површинским коповима и одлагалиштима јаловине;
 16. анимирање шире друштвене заједнице на заштити природе.

1.3.РУДНА ЗЕМЉИШТА (МИНЕРАЛНЕ СИРОВИНЕ)

Посебни циљеви у области минералних сировина и рудног земљишта су:

1. активирање нових лежишта жељезне руде;
2. интензивирање геолошких истраживања у перспективним подручјима и стварање услова за потпуну информисаност о свим резервама минералних сировина;
3. додатна истраживања геотермалних, термоминералних, минералних и питких подземних водних ресурса;
4. утврђивање и контрола граница истражних простора и експлоатационих поља;
5. експлоатација минералних сировина у складу са очувањем животне средине, предјела и културно - историјског наслеђа,
6. примјена технолошких система са минимумом отпада (тзв. "зелено инжењерство");
7. рекултивација површина деградираних експлоатацијом минералних сировина;
8. подизање висине концесионе накнаде за експлоатацију минералних сировина.

2. АНТРОПОГЕНИ РЕСУРСИ

Као посебни циљеви који се односе на антропогене ресурсе истичу се:

1. стварање компактне форме и структуре насељених мјеста погушћавањем грађевинских рејона;
2. спречавање бесправне изградње као неусмјерене и неконтролисане урбанизације контролом земљишта;

3. обезбјеђење комуналне опремљености и минимума комуналних услуга;
4. развој свих типова комуналне инфраструктуре (првенствено саобраћајне и хидротехничке инфраструктуре);
5. креирање новог, другачијег амбијента, сентимента и слике насељених мјеста;
6. побољшање система управљања отпадом;
7. идентификација и лоцирање свих вриједних културно - историјских добара;
8. развој туристички атрактивних простора са аспекта изградње инфраструктурних система, режима изградње, прилагођеним иницијалним вриједностима туристичких подручја.

3. ДРУГИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

3.1. ЕНЕРГЕТСКИ ПОТЕНЦИЈАЛИ

У области енергетских потенцијала основни циљ је повећање учешћа произведене енергије из обновљивих извора уз смањење негативних утицаја на животну средину. То се постиже кроз следеће посебне циљеве:

1. коришћење претприступних фондова ЕУ;
2. узимање учешћа у CDM (Clean Development Mechanism) пројектима;
3. истраживање енергетског потенцијала обновљивих извора енергије;
4. утврђивање технички искористивог потенцијала обновљивих извора енергије (посебно геотермалне енергије и биомасе);
5. обезбјеђивање фондова за реализацију;
6. промоција и подстицање примјене обновљивих извора енергије на локалном нивоу (посебно геотермалне енергије и биомасе);
7. утврђивање базе података о свим обновљивим изворима са њиховим потенцијалима и активностима у којима би могли бити кориштени;
8. укључивање свих интересних група (локалне управе, становништва, стручне јавности инвеститора и невладиних организација) у процесе имплементације програма обновљивих извора енергије;
9. израда Студије енергетских потенцијала града Приједор.

3.2. ЛОВНА ПОДРУЧЈА

Основни циљ везан за ловна подручја на територији града Приједор је да се обезбиједи дуготрајност газдовања са аутохтоним врстама дивљачи које живе у ловишту, као и да се створе услови за насељавање врста дивљачи које су на овом простору раније живјеле. У складу са тим, потребно је нагласити и следеће посебне циљеве:

1. реална процјена природних услова на основу којих се утврђују оптимални фондови дивљачи;
2. обезбјеђење максималног годишњег прираста дивљачи;
3. рационално кориштење у оквиру ког ће се годишњи прираст током године у цјелости искористити и на тај начин обезбједити трајност газдовања ловиштем.

III ИЗГРАЂЕНОСТ И ФУНКЦИОНИСАЊЕ ПРОСТОРА

1. СТАМБЕНИ ФОНД

Посебни циљеви у области становања су:

1. завршетак процеса обнове стамбеног фонда;
2. побољшање енергетске ефикасности стамбеног фонда, првенствено изван градског насеља;
3. повећање учешћа стамбених јединица у вишепородичним стамбеним објектима у укупном стамбеном фонду;
4. креирање нове стамбене политике.

2. ПРИВРЕДА

Имајући у виду стање и структуру привреде на територији града Приједор, циљеви привредног развоја у планском периоду би требало да буду следећи:

1. достизање бруто домаћег производа по становнику Републике Српске;
2. раст стопе запослености становништва на 23 %;
3. равномјернији развој свих дијелова територије града;
4. изградња аутопута и брзог пута кроз територију града;
5. веће коришћење обновљивих извора енергије;
6. активирање нових лежишта жељезне руде;
7. истраживање и експлоатација техничког грађевинског камена, барита, минералних пигмената, глине, кварцног пијеска, питке воде;
8. активирање браунфилда велике површине у привредне сврхе (индустријске зоне Љубија и Томашица);
9. формирање нових радних (производно - пословних) зона;
10. наводњавање пољопривредних површина у равничарском дијелу територије града;
11. даљи развој воћарства и сточарске производње као предуслова снажнијег развоја прехранбене индустрије;
12. развој туризма на бази природних љепота, културне баштине и изграђених туристичко-рекреативних капацитета (планински туризам, излетнички туризам, сеоски и еко туризам, културни туризам, ловни и риболовни туризам);
13. усклађивање привредног развоја града са заштитом животне средине.

3. НЕПРИВРЕДА

Посебни циљеви у области друштвених дјелатности су:

1. побољшање просторног распореда објеката јавних служби ради повећања њихове доступности становништву;
2. реконструкција постојећих објеката јавних служби;
3. успостављање мобилних јавних служби и њихово практично функционисање;

4. омогућавање приватним актерима конкурисање са програмима у сектору стандардних јавних служби и у складу са тим обезбјеђивање коришћења намјенских јавних фондова;
5. усклађивање са просторним нормативима који важе за јавне службе (изградња нових објеката, проширење постојећих, као и санација и адаптација објеката који нису у функцији или су имали сличну функцију);
6. подизање квалитета услуга јавних служби.

4. ИНФРАСТРУКТУРА

4.1. САОБРАЋАЈНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области саобраћајне инфраструктуре су:

1. изградња аутопута и брзог пута кроз територију града;
2. дислоцирање транзитног саобраћаја из ужег урбаног подручја Приједор;
3. ремонт жељезничких пруга;
4. обезбјеђење адекватних услова за пловни пут ријеке Сане;
5. изградња робно - транспортног центра;
6. изградња и модернизација локалних путева;
7. изградња бициклических стаза.

4.2. ВОДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области хидротехничке инфраструктуре су:

1. обезбјеђење довољних количина питке воде за потребе становништва и индустрије;
2. унапређење заштите квалитета воде, интегрално и интерсекторско планирање експлоатације водних ресурса;
3. заштита простора града од плављења великим водама ријеке Сане, те унутрашњим великим водама притока ријеке Сане.

Осигурање интегралног управљања водама се односи на:

1. постизање доброг стања вода и спречавање њене деградације;
2. постизање одрживог коришћења вода;
3. осигурање правичног приступа водама;
4. подстицање друштвеног и привредног развоја;
5. пружање заштите акватичним, полуакватичним и копненим екосистемима који су зависни од вода;
6. организовање одбране од поплава и од других негативних утицаја које може да проузрокује вода;
7. осигурања учешћа јавности у доношењу одлука које се односе на воде, укључујући и приступ јавности потпуним, тачним и правовременим информацијама о стању вода, о активностима које су предузеле особе које користе или загађују воде и о активностима које су предузели надлежни органи и институције;
8. спречавање и рјешавање сукоба везаних за заштиту и коришћење вода.

4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Електроенергетска инфраструктура

Посебни циљеви у области електроенергетске инфраструктуре су сљедећи:

1. приближавање главних напојних извора потрошачима;
2. достизање републичког просјека потрошње електричне енергије по становнику;
3. смањење губитака у дистрибутивној мрежи у правцу достизања просјека РС;
4. прелаз са 6 kV на 20 kV напонски ниво;
5. реконструкција и модернизација расклопних трафостаница 20 kV;
6. изградња и реконструкција СН 20 kV магистралних далековаода;
7. изградња резервних или директних СН водова до објеката критичне инфраструктуре;
8. реконструкција и изградња СН водова и НН мреже у руралном подручју, са повећањем броја трафостаница и тенденцијом смањења просјечне дужине НН излаза за 50 %;
9. реконструкција и изградња СН и НН мреже и трафостаница у новим насељима и радним зонама;
10. реконструкција 20 kV кабловске мреже у ужем урбаном подручју Приједор уз изградњу више дионица кабловских водова;
11. реконструкција и модернизација постојећих трафостаница, те изградња нових трафостаница 20/04 kV у ужем урбаном подручју;
12. свођење надземне СН мреже у подземну мрежу, уколико постоје захтјеви за изградњом стамбено - пословних и осталих објеката;
13. свођење надземне НН мреже у подземну у комплетном ужем урбаном подручју Приједор;
14. обавезно увођење даљинског управљања, путем SCADA система у свим објектима са селективном заштитом, као и даљинског управљања СН одводима у објектима 110/x kV "Електропреноса БиХ";
15. веће коришћење соларне енергије у производњи електричне енергије.

Термоенергетска инфраструктура

У области термоенергетске инфраструктуре су дефинисани сљедећи посебни циљеви:

1. довођење природног гаса на територију града Приједор,
2. изградња топлификационе термоелектране на природни гас (гасна когенерација);
3. стварање могућности за употребу обновљивих извора енергије, на основу конкурентности цијена, поузданости снабдијевања горивом, те еколошког значаја.

4.4. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви у области поштанског саобраћаја и телекомуникација су:

1. одржање постојећег броја јединица поштанске мреже;
2. скраћење удаљености у приступној мрежи од чворишта до корисника;
3. замјена ваздушне мреже подземном до крајњег корисника;
4. масовније увођење напредних мрежа за приступ;
5. успостављање 50 мреже мобилне телефоније на већем дијелу територије града;
6. потпуни прелазак на дигитално емитовање РТВ сигнала.

4.5. ДРУГА (КОМУНАЛНА) ИНФРАСТРУКТУРА

Посебни циљеви који се односе на гробља су:

1. проширење гробља са недостатком мјеста за сахрањивање, првенствено градског гробља Пашинац;
2. изградња сточног гробља и/или трансфер животињских отпадака у објекте за третман животињских остатака.

IV ПОСЕБНА ПОДРУЧЈА

1. ЗАШТИЋЕНИ ПРОСТОРИ

1.1. ПРИРОДНЕ ВРИЈЕДНОСТИ

Посебни циљеви у погледу заштите природних вриједности су:

1. израда Валоризационе основе за читаву територију града;
2. очување природних добара у највећој могућој мјери и задржавање свих вриједности (квалитет ваздуха и вода, биљног покривача, фауне, до глобалне заштите предјела);
3. развијање информационог система у области заштите културно - историјског и природног наслеђа (глобални приступ) и успостављање ефикасног система мониторинга на нивоу града;
4. едукација стручњака, управљача, власника и корисника културних добара у природно вриједним амбијенталним цјелинама у циљу постизања заштите и остваривања економске добити, односно остваривања принципа самоодрживости заштићеног подручја;
5. детаљна инвентура и научна истаживања природних вриједности;
6. стављање под заштиту преко 10 % територије града;
7. рехабилитација деградираних природних вриједности;
8. развијање еколошког туризма на основу природног наслеђа.

1.2. КУЛТУРНО - ИСТОРИЈСКА ДОБРА

Посебни циљеви у погледу културно - историјских добара су:

1. израда Валоризационе основе за читаву територију града;
2. предлагање и утврђивање значајних археолошких локалитета и споменика посвећених Народноослободилачком рату (НОР - у) као културних добара;
3. утврђивање систематске евиденције свих културних добара (укључујући и археолошка добра);

4. прикупљање података о уништеним археолошким локалитетима и отуђеном покретном археолошком материјалу;
5. предлагање и провођење мјера техничке и физичке заштите већине културних добара (првенствено утврђивањем заштитних зона);
6. рјешавање проблема незаконите изградње објеката унутар тврђаве у Козарцу;
7. обезбјеђење мониторинга укупног културно - историјског наслеђа;
8. укључивање културних добара у планове развоја (прије свега планински, културни, сеоски, еко и излетнички туризам).

2. УГРОЖЕНА ПОДРУЧЈА

Посебни циљеви у сфери заштите од елементарних непогода, техничких опасности и ратних дејстава су сљедећи:

1. повећана заштита људи и материјалних добара од елементарних непогода предузимањем првенствено превентивних мјера;
2. формирање додатних склоништа основне заштите на територији града.

V. ЖИВОТНА СРЕДИНА

Заштита и унапређење животне средине на простору града Приједор постићи ће се остваривањем већег броја посебних циљева:

1. рационална организација, уређење и заштита простора усклађивањем његовог кориштења са могућностима и ограничењима у располагању природним ресурсима и створеним вриједностима;
2. уравнотежен развој и унапређење трансграничне сарадње у области животне средине са сусједним јединицама локалне самоуправе;
3. заштита и одрживо кориштење необновљивих ресурса (минерални ресурси);
4. побољшање енергетске ефикасности, рационално кориштење обновљивих извора енергије и кориштење најбољих доступних техника (BAT – Best available Techniques);
5. смањење количине отпада и његова поновна употреба;
6. санација неадекватних одлагалишта отпада;
7. свеобухватно каналисање и пречишћавање отпадних вода из насеља и индустријских погона у циљу заштите површинских и подземних вода од загађења;
8. строго контролисано коришћење водних ресурса и заштита од загађења свих водотока на територији града;
9. очување и заштита ресурса питке воде, посебно у зонама санитарне заштите изворишта јавног водоснабдијевања;
10. разматрање земљишта као пуноправног ресурса;
11. заштита земљишта од загађења хемијским заштитним средствима, аероседиментима и отпадом;
12. спречавање процеса и санација површина захваћених ерозијом;
13. стриктно поштовање и примјењивање еколошких услова и стандарда заштите животне средине при отварању, раду и по завршетку рада рударских копова;
14. рекултивација рудног земљишта;

15. заштита ваздуха од загађења кроз контролисање аерозагађења од саобраћаја, поштовање мезоклиматских и микроклиматских услова при избору локација за потенцијалне загађиваче и обавезну примјену адекватних система пречишћавања димних гасова у оквиру индустријских процеса;
16. спречавање аерозагађења рационалном употребом енергије, те увођењем економски оправданих обновљивих извора енергије;
17. заштита од буке кроз адекватно планирање саобраћајница и саобраћајних токова, контролисање саобраћајне буке примјеном правила лоцирања извора буке у односу на пријемник, смањење стварања буке, правилно пројектовање заштитних зона, спречавање ширења буке у околину;
18. заштита вегетације кроз заштиту од сјече, различитих болести и елементарних непогода, као и од угрожавања пејзажних вриједности вегетације;
19. заштита и одрживо кориштење природних и културно–историјских вриједности уз развој адекватних видова туризма (планински, културни, сеоски и еко, ловни и риболовни, излетнички туризам и др.);
20. очување природних вриједности и заштита вегетације кроз дјелотворно управљање заштићеним подручјима;
21. одржавање биодиверзитета кроз унапређење нарушених екосистема;
22. одрживо управљање шумама и ревитализација угрожених шумских екосистема;
23. успостављање система праћења стања квалитета и контроле свих облика загађивања животне средине;
24. повећање и развијање нивоа еколошке свијести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима уз укључивање јавности у доношење одлука из области заштите животне средине;
25. обезбјеђење примјене принципа предострожности за све активности које у планском периоду могу имати повећан степен еколошког ризика примјеном система процјене утицаја захвата на животну средину.

У наставку се даје процјена планских циљева просторног плана у односу на опште циљеве стратешке процјене посматрајући величину утицаја, просторне размјере утицаја, процјену вјероватноће и скалу вјероватноће утицаја:

Редни број	Планска рјешења просторног плана	Општи циљеве стратешке процјене у односу на величину утицаја, просторне размјере утицаја, процјену вјероватноће и скалу вјероватноће утицаја									
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Територија: тачка 1	+2, О, В, д	+2, О, В, д	+2, О, В, д	-	-	-	-	-	-	-
2.	Територија: тачке 2,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Становништво: тачке од 1-6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Систем насеља: тачке 1,2,3	+2, О, М, д	+2, О, М, д	+1, О, М, д	+1, О, М, д	+1, О, М, д	+1, О, М, д	+1, О, М, д	+2, О, М, д	+1, О, М, д	+1, О, М, д
5.	Пољопривредо земљиште: тачке 1-15	+1, О, М, д	+1, О, М, д	-1, О, М, ст	-1, О, М, д	0, О, М, д	-	-	-1, О, М, сп	0, Н,	+1, О, М, сп
6.	Шуме и шумско земљиште: тачке 1 до 16	+2, О, В, д	+2, О, В, ст	+2, О, В, д	+1, О, В, д	+1, О, В, д	-	+1, О, М, д	-	-	-
7.	Рудна земљишта (минералне сировине): тачке 1 до 8	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-	-2, Л, ВВ, ст	-2, Л, ВВ, ст	-
8.	Антропогени ресурси: тачке 1 до 8	+1, О, М, д	+1, О, М, д	-	+1, О, М, д	-	+1, О, М, д	-	-1, О, М, сп	-1, О, М, сп	-
9.	Енергетски потенцијали: тачке 1 до 9	-	-	-	-	-	-	+2, О, ВВ, ст	-	-	-
10.	Ловна подручја: тачке 1,2,3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Стамбени фонд: тачке 1 до 4	-	0, Л, М, сп	-	-	-	+1, Л, М, д	-	+1, О, В, д	-	-
12.	Привреда: тачке 1,2,3,4,6,7,8,9,10,	-2, Л, ВВ,	-2, О, ВВ,	-2, О, ВВ,	-2, О, ВВ,	-1, О, М,	-	-	-2, Л, ВВ,	-2, Л, ВВ,	-

Извјештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

	11,12, 13	ст	ст	ст	ст	д			ст	ст	
13.	Привреда: тачка 5							+2, О, ВВ, ст			
14.	Непривреда: тачке 1 до 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15.	Саобраћајна инфраструктура: тачке 1-7	-2, О, ВВ, ст	-2, О, ВВ, ст	-2, О, ВВ, ст	-2, О, ВВ, ст	-	-	-	-1, О, М, д	-	-
16.	Водна инфраструктура: тачке: 1-11	-	+2, О, М, ст	-	-	-	-	-	-	-	-
17.	Електро енергетска Инфраструктура :тачка 1-15	Н	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-	+2, О, В, ст	Н	Н	-
18.	Термоенергетска Инфраструктура : тачка 1-3	Н	+2, О, В, ст	-	-	-	-	+2, О, В, ст	-	-	-
19.	Телекомуникаци она инфраструктура: тачка 1-6	Н	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-1, О, В, ст	-	Н	Н	Н	-
20.	Друга (комунална) инфраструктура: тачка 1 и 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.	Природне вриједности: тачке 1-8	+2, О, В, д	+2, О, В, д	+2, О, В, д	+2, О, В, д	+2, О, В, д	-	-	Н	Н	Н
22.	Културно- историјско добра: тачке 1 до 7	+2, О, ВВ, ст	+2, О, В, ст	+2, О, В, ст	+2, О, ВВ, ст	+2, О, В, д	Н	Н	Н	Н	Н
23.	Угрожена подручја: тачке 1 и 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
24.	Заштита животне средине: тачке 1 до 25	+2, О, ВВ, ст	+2, О, ВВ, ст	+2, О, В, ст	+2, О, В, д	+2, О, В, д	+2, О, ВВ, ст	+2, О, М, д	+2, О, В, д	+2, О, М, д	+2, О, М, д

Евалуација утицаја

На основу претходних анализа утицаја извршена је идентификација значајних и веома значајних утицаја планских рјешења и њихова евалуација, што је представљено у наставку:

✚ Значајни утицаји:

Редни број	Мјера/активност из Плана управљања	Ознака циља СПУ	Ранг	Образложење
1.	Сектор Заштита животне средине: планиране активности тачке од 1 до 25, напред наведено у СПУ	1, 2 и 6	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување идентитета града, одрживи развој животне средине и унапређење управљања отпадом, у складу са циљевима стратешке процјене бр.1, 2 и 6
2.	Сектор Енергетски потенцијали: планиране активности тачке од 1 до 9 напред наведено у СПУ	7	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување квалитета животне средине, у складу са циљевима стратешке процјене бр.7
3.	Сектор Привреда: планирана активност тачке 5 напред наведено у СПУ	7	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување квалитета животне средине, у складу са циљевима стратешке процјене бр.7
4.	Сектор Саобраћајна инфраструктура: планиране активности тачке од 1 до 7 напред наведено у СПУ	1, 2, 3 и 4	-2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину града у смислу циљева стратешке процјене бр.1, 2, 3 и 4

5.	Сектор Привреда: планиране активности тачке од 1,2,3,4, 6,7,8,9,10,11,12,13 напред наведено у СПУ	2, 3, 4, 8 и 9	-2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину града у смислу циљева стратешке процјене бр.1, 2, 3 и 4
6.	Сектор Рудна земљишта (минералне сировине): планиране активности тачке од 1 до 8 напред наведено у СПУ	1,2,3,4,5,6,8,9	2, Л, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину одређеног локалитета због наставка експлоатације руде гвожђа у смислу циљева стратешке процјене бр.1, 2, 3, 4, 5, 6,8 и 9

✓ **Веома значајни утицаји:**

- нису идентификовани током евалуције утицаја.

Из анализе утицаја планских рјешења у односу на стратешке циљеве заштите животне средине приказе у претходној табели може се закључити слиједеће:

- Од укупно 181 планираних активности подијељених у 22 сектора и подсектора Просторног плана града Приједор, идентификовано је 62 значајна утицаја који остварују значајан ефекат у односу на циљеве СПУ док веома значајни утицаји нису идентификовани. Од 62 значајна утицаја 35 има позитиван утицај на одређене сегменте животне средине и очување идентитета града, док 27 активности има значајно негативан утицај као што су изградња аутопута Бања Лука – Приједор-Нови Град и брзог пута Приједор-Козарска Дубица-Доња Градина кроз територију града, што ће се огледати нарочито током извођења грађевинских радова или значајно негативни утицаји због наставка експлоатације руде гвожђа у руднику Омарска. Ове активности ће се детаљније регулисати приликом израде документације нижег реда, односно прибављања еколошких дозвола.

3.3.1. Мјере за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину

На основу идентификованих значајних утицаја, који се јављају као последица планских рјешења предвиђених Планом, у наставку су дефинисане мјере за поједине сегменте животне средине, које потребно предузимати током реализације плана:

Мјере за заштиту квалитета ваздуха:

- ✚ Заштиту ваздуха од загађивања спроводити спровођењем континуираног мониторинга квалитета ваздуха,
- ✚ Спроводити контролу емисија и примјену мјера енергетске ефикасности у индустрији.
- ✚ У складу са Правилником о мјерама за спречавање и смањење загађивања ваздуха и побољшање квалитета ваздуха („Службени гласник Републике Српске“, број 3/15, 51/15, 47/16 и 16/19), члан 8, субјекти који подлијежу обавези прибављања еколошке дозволе, дужни су израдити План мјерења емисије и вршити континуирани мониторинг стационарних извора емисије у ваздух.
- ✚ Коришћење енергената (гас, биомаса и сл.) са мањим емисијама загађујућих материја у ваздух, у топланама које служе за градско гријање,
- ✚ Како је гријање главни узрок загађења ваздуха у зимском периоду, повећати проценат грађана који се грију на даљински систем гријања.
- ✚ Измјештање теретног саобраћаја из градског језгра,
- ✚ Очување и проширење површина под парковима,
- ✚ Увођењем обавезне процјене утицаја појединачних Пројеката на стање и квалитет ваздуха, уз постицање избора најбоље понуђених рјешења и еколошки прихватљивих технологија и енергената,
- ✚ Процјеном еколошког капацитета зона и локација при реализацији појединачних Пројеката и зона (индустријских зона прије свега) са аспекта утицаја на квалитет ваздуха,
- ✚ Препорукама, обавезујућим и стимулативним мјерама за коришћење обновљивих извора енергије при реализацији Пројеката - објеката већих капацитета и инфраструктурно значајних,
- ✚ Обавезним мјерама биолошке заштите (озелењавање, пејзажно уређење) при формирању зона и појасева са приоритетном функцијом заштите, посебно у зонама утицаја емитера загађујућих материја (пословне зоне, каменоломи, депонија комуналног отпада, фреквентни саобраћајни правци и сл),
- ✚ Израде катастарa загађивача ваздуха по јединственој методологији,
- ✚ Обавезом уградње уређаја за пречишћавање ваздуха (ефикасних филтерских система) за објекте и пројекте потенцијалне изворе аерозагађења,
- ✚ Стимулација и препорука за коришћење еколошких горива у саобраћају.
- ✚ Примјена најбољих доступних технологија (ВАТ технологије) у свим новим привредним објектима-малим и средњим предузећима,
- ✚ Повећати број бицикличких стаза и радити на свијести грађана о алтернативним употребама превозних средстава, како би се смањило загађење ваздуха усљед издувних гасова од мотора са унутрашњим сагоријевањем.
- ✚ У циљу информисања јавности, потребно је поставити и дисплеје са јавно доступним информацијама о квалитету амбијенталног ваздуха у реалном времену и израдити апликацију за електронске уређаје којима би се могао пратити квалитет ваздуха.
- ✚ Повећати инспекцијски надзор.

- ✚ За смањење емисије прашине на површинским коповима препоручена метода је квашење критичних емисионих мјеста, посебно у вријеме сушних дана;
- ✚ Вршити редовну контролу исправности рударских машина и њихових мотора што изискује редовне прегледе исправности, тј. посједовање важећих употребних дозвола за све машине активне на површинском копу. Преглед исправности- употребне дозволе обнављати у складу са актуелним законским прописима;
- ✚ Вршити контролу квалитета минерско-техничких и хемијских карактеристика експлозива који се употребљава на површинском копу;
- ✚ Вршити мониторинг гасова на површинским коповима на начин предвиђен у мониторинг плану.

Мјере за заштиту квалитета површинских и подземних вода:

- ✚ Заштита изворишта водоснабдјевања поштовањем услова зона санитарне заштите;
- ✚ Израда катастра загађивача вода и катастра отпадних вода;
- ✚ Све активности у простору (производне, прерађивачке технологије) које утичу на промјену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити усмјерене на спрјечавање штетног утицаја и обезбјеђивање захтјеваног квалитета воде, тј. увођењем предтретмана до нивоа за захтјевану класу према Уредби о класификацији вода и категоризацији водотока ("Службени гласник Републике Српске" број 42/01), и према Правилницима о условима испуштања отпадних вода у површинске токове („Службени гласник Републике Српске" број 44/01);
- ✚ Проширење градског канализационог система Приједор, те проширење мањих јавних канализационих подсистема у секундарним градским и локалним центрима–Љубија, Козарац, Омарска и Брезичани;
- ✚ Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода за урбана подручја Приједор, Козарац, Љубија и Омарска;
- ✚ Пречишћавање индустријских отпадних вода на постројењима за предтретман отпадних вода, до прописаног нивоа квалитета, прије упуштања у канализациони систем;
- ✚ Забрана испуштања загађених и отпадних вода у ријеке, потоке и приобаља, као и поштовање свих мјера заштите вода;
- ✚ У дјеловима насеља гдје не постоји канализациона мрежа, или гдје ће се касније фазно реализовати, обавезан услов је диспозиција отпадних вода у прописне септичке јаме,
- ✚ Постојеће септичке јаме које не задовољавају санитарно-хигијенске услове потребно је санирати и ревитализовати према нормативима и условима заштите,
- ✚ Забрана одлагања отпада свих врста у приобаљу, односно санација дивљих депонија и рекултивација земљишта;
- ✚ Изградња заштитних појасева на водоточима и бујичним токовима је неопходна за спречавање ширења загађења из загађених водотока,
- ✚ Заштиту вода од концентрисаних и расутих извора загађивања и ревитализацију деградираних рјечних токова, заштиту од поплава, бујица и успјешно коришћење рјечних вода,

- ✚ Искључивање изградње објеката потенцијалних извора загађења у приобаљу;
- ✚ За све објекте и радове, потенцијалне изворе загађивања површинских и подземних вода, обавезна је израда Процјене утицаја на животну средину,
- ✚ Контролисано примјеном хемизације и органских ђубрива, утицати на очување квалитета површинских и подземних вода.

Мјере које се предузимају за смањење штетног дјеловања рударске производње на човјекову околину, првенствено се односе на искључену могућност мијешања непречишћене отпадне воде са водом из водотока у који се испуштају. Да би се ово остварило неопходно је:

- ✚ Проводити контролу отпадних вода свака четри мјесеца на начин предвиђен приједлогом мониторинг плана и Елоратором о еквивалентном броју становника;
- ✚ Континуирано одржавање потпуне функционалне исправности пречистача – уређаја за пречишћавање зауљених и замуљених вода и уређаја за пречишћавање фекалних / санитарних вода;
- ✚ Одржавање и чишћење свих водосабирника, цјевовода, канала за отпадне воде као и пумпи и нивоа воде акумулације;
- ✚ Одржавање у функционалном стању мјерних уређаја – водомјера;
- ✚ Континуирано праћење протицаја ријеке Гомјенице при чему се захватање из водотока мора обуставити када је протицај једнак или мањи од 95% протицаја средње малих мјесечних протицаја у овој ријеци.

Мјере за заштиту квалитета земљишта:

- ✚ Израда еколошко-биолошке основе са избором одговарајућих врста за озелењавање и пејзажно уређење јавних површина и функционалних заштитних зона,
- ✚ Мјере забране депоновања свих врста отпада на површинама које за ту намјену нису стриктно одређене и процјеном утицаја утврђене,
- ✚ Потпуна рекултивација земљишта напуштених јаловишта и површина под дивљим депонијама, чишћење и уношење хумуса, биолошка рекултивација,
- ✚ Мјере забране просипања и излијевања свих врста отпадних вода на земљиште,
- ✚ Заштита пољопривредног земљишта од губитка из примарне пољопривредне производње-забрана градње на квалитетном пољопривредном земљишту,
- ✚ Израда Програма за процјену квалитета и праћење стања пољопривредног земљишта, као ресурса за производњу биолошки вриједне хране,
- ✚ Подстицати органско - биолошку пољопривреду уз помоћ информација и едукацијом,
- ✚ Стручна примјена пестицида и минералних ђубрива и строга контрола њихове употребе од стране стручних служби.
- ✚ Спречавање нелегалне и неадекватне сјече шумског фонда и планско пошумљавање.
- ✚ Предвидјети превентивне и оперативне мјере заштите, реаговања и поступке санације за случај хаваријског излијевања опасних материја у околину,

- ✚ Код одређивања траса инфраструктурних система у простору, пољопривредно земљиште се мора у највећој могућој мјери штитити, нарочито избјегавањем фрагментације.

Мјере за заштиту од буке и вибрација

- ✚ Подићи заштитне зоне и појасеве избором зеленила пејзажно -заштитне функције, уз објекте и функције значајне емитере буке, (индустријске зоне, фреквентни саобраћајни коридори), са приједлозима ширине засада.
- ✚ праћење нивоа буке у зони рудника и у окружењу индустријских зона;
- ✚ Усавршавање машина, уређаја и транспортних средстава чијим радом бука настаје и ограничењем брзине кретања возила у насељима,
- ✚ Створити услове за преусмјеравање саобраћаја на мање оптерећене правце,
- ✚ При реализацији појединачних Пројеката - производних погона, обавезна је Процјена утицаја са аспекта процјене очекиваних интензитета буке у окружењу и реализација техничких, организационих и биолошких мјера заштите.
- ✚ Најефикаснија заштита постиже се када се зграде подижу на 25-30 метара од саобраћајница и зеленог појаса пошто интензитет буке опада са квадратом растојања.
- ✚ У складу са могућностима у појединим дијеловима града се могу увести "зоне 30" као рјешење у заштити од буке.
- ✚ Побољшати инспекцијски надзор, редуковати ниво буке, посебно у оним објектима који емитују буку, а налазе се у склопу стамбених објеката.
- ✚ Извршити интервенције на самом извору буке, што подразумјева побољшање акустичних својстава коловозне површине уградњом специјалних врста вишеслојног порозног асфалта који може у одређеној мјери редуковати буку;
- ✚ Као допунска мјера у појасу непосредне заштите примјењује се садња зеленог заштитног појаса, дрвореда као и изградња вертикалних акустичких баријера на одређеним дионицама (изглед и карактеристике ових баријера треба прилагодити амбијенту, а тачна позиција ће детаљно бити утврђена у току израде техничке документације на дионицама гдје су објекти најугроженији и Студије о процјени утицаја на животну средину, а у сарадњи са надлежним институцијама за заштиту). Приликом израде планске документације, треба обезбиједити регулацију саобраћајница у којима ће бити могуће постављање акустичне баријере;
- ✚ Нивои буке по зонама морају бити у складу са важећом регулативом којом се ова област уређује.
- ✚ Утврђује се заштитно одстојање између магистралних жељезничких пруга и становања од 25 m, уз обавезно спровођење мјера акустичне заштите на угроженим објектима. Појас може бити и ужи ако се заштитним мјерама у угроженим објектима ниво буке и вибрација доведе на нижи ниво од дозвољеног. Уколико се не предузимају мјере заштите, појас заштите од жељезнице мора да буде најмање 125 m од спољне ивице колосека.

Мјере за заштиту биљног и животињског свијета, екосистема, станишта и биодиверзитета

- ✚ Заштиту биодиверзитета и биолошких ресурса еколошких цјелина на подручју Плана, остварити очувањем и заштитом аутохтоних станишта
- ✚ Очување аутохтоности биљних и животињских врста и њихових ареала на подручју Плана са препорукама очувања у непосредној зони окружења.
- ✚ Очување природне геометрије површина шумских екосистема, спрјечавањем фрагментације шума и шумских комплекса,

Мјере за заштиту природних и културних добара

- ✚ Уколико се током грађевинских и других радова на свим облицима инфраструктуре, наиђе на археолошко налазиште или предмете односно на природно добро геолошко-палеонтолошког и минеролошко-петрографског поријекла, радови се морају прекинути и о свом налазу информисати Републички завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа Републике Српске и предузети све мјере да се налазиште не оштети или уништи.
- ✚ Спроводити стално чување, одржавање и правилно кориштење добара;
- ✚ Спријечити уништење природних и културних добара и забрана сваке радње којом би се могао посредно или непосредно промјенити облик или нарушити својство добара;
- ✚ Извршити конзервацију и рестаурацију, адаптацију и ревитализацију природних и културних добара;
- ✚ Створити услове који омогућавају да заштићена добра културно-историјског и природног наслеђа буду доступна јавности ради задовољавања васпитно - образовних, културних и научних потреба радних људи и грађана.

Мјере за управљање отпадом

- ✚ Планирање начина рјешавања посебних врста отпада (изградња постројења за прераду или друге начине збрињавања медицинског, индустријског, животињског, грађевинског и других врста отпада) и опасних компонената отпада које ће се посебно третирати;
- ✚ Допринос и подршка активностима доградње, модернизације и реконструкције постојеће депоније комуналног отпада "Стара пруга-Курево" на подручју насељеног мјеста Љубија;
- ✚ Спровођење и контрола уклањања комуналног и посебних категорија чврстог отпада, према прописима и смјерницама које су дефинисане еколошком дозволом за утврђене погоне и постројења према намјени.;
- ✚ Систем за управљање отпадом, подразумијева надоградњу постојећег система у смислу увођења активности рециклирања појединих компоненти из отпада и поступања са отпадом, у складу са локалним и заједничким планом управљања отпадом;
- ✚ Процес рециклирања би требао бити заснован на сепарацији отпада, на извору и на стварању центара за сакупљање и складиштење отпада која ће бити доступна грађанима (рециклажна дворишта);

- ✚ Центар за сакупљање отпада је намијењен привременом складиштењу и разврставању рециклабилног (папир, стакло, пластика, метал и др.) и кабастог отпада, те треба да задовољи услове минималне техничке опремљености (ограда, асфлатирана манипулативна површина, наткривени простор за одлагање отпада и др.);
- ✚ Локација центра за сакупљање и привремено складиштење отпада, на који грађани могу донијети поједине категорије отпада (кабасти отпад, отпад погодан за рециклажу и сл.) биће дефинисана од стране јединице локалне самоуправе кроз локални и заједнички план управљања отпадом. Предност имају површине намијењене за градњу комуналне инфраструктуре и површине за привредну намјену, са мање осјетљивим намјенама у непосредном окружењу;
- ✚ Неопходно је успоставити информациони систем у сврху одрживог управљања отпадом, у оквиру кога ће се прикупљати, евидентирати и обрађивати подаци о чврстом отпаду (врста, количина, извор настанка отпада, произвођач комуналног отпада, локација за одлагање, начин збрињавања и оператери управљања отпадом);
- ✚ Континуирано упознавање и информисање грађана и шире јавности о значају и друштвеној добити од рециклирања у сврху остварења позитивних економских ефеката и очувања природних ресурса, представља саставни дио развоја одрживог система управљања отпадом;
- ✚ Потребно је изградити план за интегрално управљање отпадом;
- ✚ Направити процјену најбољих опција за третман генерисаног отпада;
- ✚ Развијати инфраструктуру за одлагање и третирање отпада.

Мјере заштите у домену саобраћаја

- ✚ Придржавати се постојећих законских прописа и правилника, у циљу смањења деградације природе и смањења заузимања пољопривредног земљишта.
- ✚ У оквиру постојеће изграђености путева, а и при изградњи нових саобраћајница (ако не постоје) морају се установити пролази за миграторне таласе појединих група фауне (водоземаца и сл.)
- ✚ У циљу смањења свих облика загађења услед саобраћајних кретања, неопходно је формирати заштитне појасеве у функцији саобраћајница, као и вјетрозаштитне појасеве који ће обезбједити квалитетну средину становништву у близини саобраћајних коридора.
- ✚ Извршити интервенције на самом извору буке, што подразумјева побољшање акустичних својстава коловозне површине уградњом специјалних врста вишеслојног порозног асфалта који може у одређеној мјери редуковати буку;
- ✚ Као допунска мјера у појасу непосредне заштите примјењује се садња зеленог заштитног појаса, дрвореда као и изградња вертикалних акустичких баријера на одређеним дионицама (изглед и карактеристике ових баријера треба прилагодити амбијенту, а тачна позиција ће детаљно бити утврђена у току израде техничке документације на дионицама гдје су објекти најугроженији и Студије о процјени утицаја на животну средину, а у сарадњи са надлежним институцијама за заштиту). Приликом израде планске документације, треба обезбједити регулацију саобраћајница у којима ће бити могуће постављање акустичне баријере;

- ✚ Нивои буке по зонама морају бити у складу са важећом регулативом којом се ова област уређује.

3.4. Начин на који су при процјени утицаја узети у обзир чиниоци животне средине укључујући податке о ваздуху, води, земљишту, клими, јонизујућем и нејонизујућем зрачењу, буци и вибрацијама, биљном и животињском свијету, стаништима и биодиверзитету, заштићеним природним добрима, становништву, здрављу људи, градовима, општинама, и другим насељима, културно-историјској баштини, инфраструктурним, индустријским и другим објектима или другим створеним вриједностима

Приликом процјене утицаја полази се од чињенице да ће се приликом реализације активности Просторног плана поштовати све законске одредбе и позитивни прописи из области заштите животне средине и управљања простором. Процјена утицаја темељи се на стратешком нивоу, који искључује појединачне захвате и специфичну пројектно везану процјену утицаја на животну средину.

У складу са методолошким препорукама за израду стратешких процјена које анализирају стратегије, планове и програме на кровном нивоу, процјена утицаја извршена је путем одабира стратешког циља. Стратешки циљ на који се процјењује утицај је "Усуглашеност активности Просторног плана са захтјевима заштите животне средине". У складу с тим видљиво је да је главна методолошка смјерница за процјену утицаја анализа прихватљивости активности које предлаже план у односу на релевантне компоненте животне средине. Методологија процјене утицаја укључује анализу и оцјену утицаја мјера предложених планом у односу на компоненте животне средине, као и у односу на стратешки циљ Студије. Уз анализу свих мјера даје се оцјена њихове оправданости у односу на еколошке захтјеве компоненти животне средине те се процјењују могући непосредни, посредни, краткорочни, средњорочни, трајни, и други утицаји. Анализа утицаја предложених мјера спроведена је за сваку активност појединачно. Завршно, процјењује се утицај на испуњеност стратешког циља "Усуглашеност активности Просторног плана са захтјевима компонента животне средине".

Сврха завршне процјене је провјера успјешности Просторног плана у прописивању мјера у односу на захтјеве и потребе свих релевантних компоненти животне средине како би се утицај мјера на стратешкој разини свео на најмању могућу прихватљиву мјеру. За поједине мјере прописане су мјере заштите односно побољшања. Ове мјере прописују се са сврхом ублажавања посљедица спровођења Плана те побољшања његових мјера.

Кроз процјену утицаја планираних активности Просторни план града Приједор, сагледан је утицај на све компоненте животне средине, на становништво, климу, материјалну имовину, културно-историјску баштину, итд. узимајући у обзир њихове међусобне односе. У групу мјера усмјерених према постизању контроле и смањења загађености вода из тачкастих и дифузионих извора спадају и конкретне активности као што су: изградња/доградња канализационих система, система за прочишћавање урбаних и индустријских отпадних вода, и активности уклањања дивљих депонија и сл.. Од примјене ових активности очекују се дугорочно позитивни утицаји на животну средину док се краткотрајно негативни утицаји могу очекивати током извођења грађевинских радова на инфраструктурним објектима и приликом изградње путева.

Негативни утицаји у фази грађења углавном су краткорочног карактера и престају након завршетка грађења. Негативни утицају се односе, прије свега, на фазу

ископа и збрињавања материјала из ископа, који укључује и материјал од рушења путне конструкције и друге изграђене инфраструктуре, а затим функционисање грађевинског кампа са пратећим емисијама у животну средину (отпад, емисије у ваздух, отпадне воде и сл).

Негативни утицаји у фази експлоатације рудника се могу смањити примјеном свих прописаних мјера за све сегменте животне средине и на друге сегменте на које може бити негативан утицај приликом рада истог (становништво, пољопривредно земљиште, инфраструктура, културна–историјска баштина) Негативни утицаји се односе, прије свега, на квалитет ваздуха (прашина), бука, вибрације, отпад – јаловина.

Уз примјену мјера превенције и мјера збрињавања отпада, који се требају прописати еколошком дозволом, ови се утицаји могу спријечити и минимизирати. Мјере превенције се требају дефинисати за сваки појединачни случај и интегрисати у еколошку дозволу, а све у складу са Законом о животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12, 79/15 и 70/20).

Еколошком дозволом и Планом управљања отпадом дефинисаће се мјере заштите животне средине у току грађења и кориштења инфраструктурних објеката као и током експлоатације рудника који ће имати негативан утицај на животну средину те су инвеститори дужни се придржавати истих.

Положај објеката културно-историјског наслијеђа у односу на планирану инфраструктуру неће бити познат све до израде пројектне документације. Стога је у фази израде пројектне документације неопходно консултовати надлежне институције за заштиту културно-историјског наслијеђа, те утврдити да ли се неке вриједности налазе на траси пројектоване инфраструктуре.

У односу на потенцијална Натура 2000 подручја, ублажавање постојећих притисака може се очекивати на подручјима гдје се буду градили, или дограђивали канализациони, водоводни системи, далеководи и путна инфраструктура.

3.5. Начин на који су при процјени узете у обзир карактеристике утицаја, вјеројатноћа, интензитет, сложеност/реверзибилност, временска димензија (трајање, учесталост, понављање), просторна димензија (локација, географска област, број изложених становника, прекогранична природа утицаја), кумулативна и синергијска природа утицаја

Приликом процјене утицаја активности предложених Просторним планом, кориштене су двије категорије утицаја:

- ✚ Позитиван утицај (+): Утицај је окарактерисан као позитиван ако предложена мјера побољшава постојеће стање компоненти животне средине у односу на садашње стање или тренд. До побољшања може доћи усљед рјешавања неког од постојећих проблема или усљед позитивне промјене постојећег негативног тренда.
- ✚ Негативан утицај (-): Утицај се оцјењује као негативан ако се процијени да се спровођењем мјера значајно негативан утицај не може искључити. За ову категорију утицаја дефинишу се мјере заштите животне средине које могу искључити/умањити могућност значајно негативног утицаја. Утицај је неутралан уколико мјере на стратешком нивоу на компоненте животне средине не генеришу ни позитивне ни негативне утицаје. За ову категорију утицаја могу се дефинисати мјере побољшања.

Приликом описа утицаја предложених мјера на животну средину, користе се следећи термини који служе за детаљније дефинисање врсте и опсега појединачних утицаја:

- ✚ Повремен – ако предложена активност генерише промјену која је повремениг карактера,
- ✚ Краткорочан утицај – ако дјеловање утицаја на животну средину престаје унутар 5 година,
- ✚ Средњорочан утицај – ако дјеловање утицаја на животну средину престаје између 5. и 10. године од почетка развоја утицаја,
- ✚ Сталан утицај – ако утицај има трајне посљедице по животну средину те не престаје ни након 10 година,
- ✚ Кумулативан утицај – ако предложена активност може међудјеловати са другим предложеним мјерама или постојећим или планираним активностима, трендовима и захватима у простору, што генерише утицаје чије је заједничко дјеловање веће од суме дјеловања појединачних утицаја,
- ✚ Прекограничан утицај – ако предложена активност може утицати на животну средину других држава.

Карактеристике утицаја: вјероватноћа, интензитет, временска димензија и просторна димензија су објашњене у тачки 3.3. Приказ процијењених утицаја плана и програма на животну средину са описом мјера за спречавање и ограничавање негативних, односно увећање позитивних утицаја на животну средину.

Свака промјена једног од горе наведених фактора може да утиче на промјену свих других фактора у зависности од степена загађења и врсте загађујућих материја.

Спровођење мјера које укључују извођење различитих захвата у простору (нпр. изградња/доградња система водоснабдијевања и одводње, ревитализације, итд.) могу да резултују неповољним углавном локално ограниченим утицајем током извођења појединих захвата (нпр. привремено узнемиравање животињских врста, дугорочан и/или привремен губитак, деградација и фрагментација станишта, ширење инвазивних страних врста) на еколошку мрежу у смислу очувања циљних врста и станишта везаних уз водене екосистеме, али и околне копнене екосистеме на подручју извођења појединих захвата.

Наведени негативни утицаји, уколико постоје, могу се ублажити или избјећи у фази пројектовања појединог захвата, односно одређивањем мјера у поступку оцјене прихватљивости захвата за еколошку мрежу те су прихватљиви на стратешком нивоу. Такође, како би се избјегли потенцијални негативни утицаји или како би се још више допринијело постизању бољег стања животне средине за циљне врсте и станишта, потребно је уважити мјере везане уз боље дефинисано административно спровођење. Притом је током ране фазе израде планова/пројеката неопходно контактирати одговарајуће стручњаке у подручју заштите природе и Републички Завод за заштиту културно-историјског и природног наслеђа како би се спријечио потенцијалан негативан утицај на заштићена подручја и планирану еколошку мрежу.

4. СМЈЕРНИЦЕ ЗА ИЗРАДУ СТРАТЕШКИХ ПРОЦЈЕНА НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА ПРОЈЕКТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

На основу Правилника о садржају извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Српске", број 28/13) и члана 7. Смјернице за израду стратешких процјена на нижим хијерархијским нивоима и процјене утицаја пројеката на животну средину обухватају дефинисање потребе за израдом стратешких процјена и процјена утицаја пројеката на животну средину, одређују аспекте заштите животне средине и друга питања од значаја за процјену утицаја на животну средину планова и програма нижег хијерархијског нивоа.

За све планове нижег реда, орган надлежан за припрему плана може донјети Одлуку о изради Стратешке процјене утицаја на животну средину, према критеријумима, прописаним Правилником о критеријумима за одлучивање о потреби спровођења стратешке процјене утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Српске", број 28/13), ако утврди да постоји могућност значајних утицаја на животну средину, Смјернице Стратешке процјене за планове на нижим хијерархиским нивоима су:

- ✚ За реализацију планираних Пројеката обавезно је поштовање урбанистичких, санитарних и свих неопходних услова надлежних органа, организација и предузећа у циљу остваривања еколошке заштите простора,
- ✚ Обавезна је Процјена утицаја на животну средину за све Пројекте - објекте, изворе потенцијалног угрожавања животне средине,
- ✚ Обавезне су мјере управљања простором и ресурсима и спрјечавање штетних утицаја при уређивању простора, реализацији, редовном раду и у случају акцидента појединачних Пројеката у захвату Плана,
- ✚ Успостављање мониторинга животне средине за Законом предвиђене параметре и према Процјени утицаја на животну средину,
- ✚ Обавеза је ажурирања битних параметара за постојеће Пројекте, зоне и локације, са аспекта испуњености еколошких услова и захтјева, у складу са процјеном утицаја затеченог стања.

Сви документи који се буду израђивали за пратеће садржаје, планиране привредно-радне зоне и објекте комуналне инфраструктуре на територији овог Плана, потребно је на адекватан начин процијенити и валоризовати могући негативни утицај планских рјешења на стање природних вриједности.

У складу са Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12, 79/15 и 70/20) и Правилником о пројектима за које се спроводи процјена утицаја на животну средину и критеријумима за одлучивање о потреби спровођења и обиму процјене утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Српске", број 124/12) инвеститори су дужни да се обратe надлежним органима за послове заштите животне средине који ће одлучити о потреби израде Процјене утицаја на животну средину, односно донијети Рјешење о потреби израде или ослобађању од израде Процјене утицаја.

Процјена утицаја врши се за пројекте из области индустрије, рударства, енергетике, саобраћаја, туризма, пољопривреде, шумарства, водопривреде, управљање отпадом и комуналних дјелатности, као и за све пројекте који се планирају на заштићеном природном добру и у заштићеној околини непокретног културног добра.

- ✚ Инвеститор не може приступити извођењу пројекта тј. радовима без спроведеног поступка процјене утицаја и добијене сагласности надлежног органа на студију о процјени утицаја.
- ✚ Инвеститор за чије се планиране објекте и активности може захтијевати процјена утицаја мора поднијети захтјев за одлучивање о потреби процјене утицаја надлежном органу.
- ✚ Студија о процјени утицаја је саставни дио документације потребне за прибављање дозволе или одобрења за почетак извођења пројекта (изградња, извођење радова, промјена технологије, промјена дјелатности и друге активности).
- ✚ У случају да се на подручју планова нижег реда планирају два или више објеката (пројеката) који се налазе на листи објеката за које се израђује студија о процјени утицаја на животну средину, онда се доноси одлука о приступању изради стратешке процјене. Код свих осталих планова примјењују се мјере и услови заштите животне средине утврђени у овом извјештају.

5. ПРОГРАМ ПРАЋЕЊА СТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ТОКУ СПРОВОЂЕЊА ПЛАНА И ПРОГРАМА

Програм праћења стања животне средине може бити саставни дио постојећег Програма мониторинга животне средине.

Мониторинг је систем праћења стања животне средине, односно загађивања животне средине, праћење емисија и имисија, те природних појава.

Планирање, управљање и мониторинг животне средине на нивоу Републике постиже се сарадњом и заједничким дјеловањем свих субјеката с циљем заштите животне средине, свако у оквиру своје надлежности и одговорности.

Надлежни органи, овлаштене и друге организације дужни су да редовно, благовремено и објективно обавјештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга емисије и квалитета ваздуха, квалитета вода, као и мјерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи у складу са Законом о заштити животне средине (“Службени гласник Републике Српске”, број 71/12, 79/15 и 70/20) и другим прописима.

Корисници животне средине дужни су да обављају мјерења оптерећивања и кориштења животне средине која су последица њихових дјелатности на начин утврђен Законом о заштити животне средине (“Службени гласник Републике Српске”, број 71/12, 79/15 и 70/20) о чему воде евиденцију и омогућавају надлежним органима приступ тим подацима.

Као што је већ напоменуто, основни циљ стратешке процјене је припремити стручну подлогу на основу које се питања животне средине и здравља људи, узимају у обзир приликом планирања развоја и на основу које се обезбјеђује одрживи развој. Поред овога, јавним расправама се омогућује учешће јавности, као и унапређује ниво очувања и побољшања стања животне средине.

5.1. Опис циљева плана и програма

Циљеви програма праћења стања животне средине треба да обухвате:

- ✚ Да се обезбиједи адекватан мониторинг параметара животне средине.
- ✚ Дефинисање садржине и начина вршења мониторинга, одређивање овлашћених организација за обављање мониторинга, дефинисање мониторинга загађивача.
- ✚ Успостављање информационог система и дефинисање начина достављања података у циљу вођења интегралног катастра загађивача.
- ✚ Увођење обавезе извјештавања о стању животне средине према прописаном садржају извјештаја о стању животне средине.

Програм праћења стања животне средине може бити саставни дио постојећег Програма мониторинга животне средине, а који обезбјеђује Орган надлежан за заштиту животне средине. За предметно подручје основни циљ је:

- ✚ Поштовање мониторинга прописаних еколошким дозволама за објекте на подручју обухвата плана.
- ✚ Обезбјеђивање правовременог реаговања и упозорења на могуће негативне посљедице и инцидентне ситуације.
- ✚ Увид у стање природних вриједности - чиниоца животне средине и врсте могућих загађења.
- ✚ Формирање катастра загађивача и јединствене базе података са ГИС логистичком подршком.
- ✚ Обезбјеђивање правовременог реаговања и упозорења на могуће негативне посљедице и акцидентне ситуације уз израду Плана спречавања несрећа великих размјера за пројекте за које се укаже потреба.
- ✚ Увид у стање природних вриједности - чиниоца животне средине и врсте могућих загађења пројекте гдје су планирани радови (изградња и сл.).

Када је у питању програм праћења стања животне средине, обзиром на величину и свеукупне потенцијале датог подручја, за праћење се предлажу сљедећи параметри животне средине:

- ✚ Праћење стања квалитета ваздуха - степен аерозагађености на дефинисаним мјерним мјестима.
- ✚ Праћење и контрола квалитета вода - из градског водовода (изворишта водоснабдјевања) јавних чесми, купалишта и површинских вода - ријека и потока.
- ✚ Контрола квалитета земљишта око индустријских зона и високофреквентних саобраћајница и пољопривредних површина.
- ✚ Контрола квалитета отпадних вода.
- ✚ Мониторинг отпада кроз Планове управљања отпадом за све локације и објекте гдје се буду изводили грађевински радови.
- ✚ Мониторинг нивоа комуналне буке.
- ✚ Мониторинг јонизујућег и нејонизујућег зрачења

5.2. Индикатори за праћење стања животне средине

Заштита елемената животне средине подразумијева заштиту квалитета, квантитета и њихових залиха, као и очување природних процеса унутар елемената и њихове природне равнотеже. Елементи животне средине морају бити заштићене појединачно и у склопу осталих елемената животне средине, узевши у обзир њихове

међузависне односе. Посебним прописима уређују се поједине области заштите и очувања елемената животне средине, начин оптерећивања и кориштења елемената и заштита од утицаја који представљају опасност по животну средину.

Заштита животне средине представља скуп активности и мјера за спречавање загађења, смањивања и отклањања штете нанешене животној средини и враћања живе и неживе природе у стање прије настанка штете. У систематском мониторингу праћења узајамног дјеловања ових процеса настаје велика количина нумеричких података и индикатора као репрезентативних вриједности које су добијене из скупова тих података. Примјер систематизовања индикатора приказом узајамног дејства људи и животне средине, којим се описује однос између узрока и последице проблема, развијен је од стране Европске агенције за животну средину (ЕЕА). Овај систем је познат као *DPSIR framework* (*D - Driving Forces, P – Pressures, S – State, I – Impact, R – Response*). Индикатори се утврђују у односу на постављене циљеве управљања на предметном подручју и циљеве очувања еколошке мреже. Индикатори требају омогућити праћење степена реализације остварених циљева, односно степена доприноса појединих мјера остварењу циљева.

У наредној табели приказани су индикатори и надлежни органи за праћење стања животне средине и елемената одрживог развоја у планском подручју.

Табела 12. Индикатори и надлежни органи за праћење стања животне средине

Редни број	Области праћења стања	Индикатори	Надлежни органи
1.	Управљање квалитетом ваздуха		Одјелeње надлежно за послове из области заштите животне средине
	Смањити ниво емисије штетних материја у ваздух	CO, CO ₂ , NO _x , SO ₂ , честице	
	Смањити степен изложености становништва загађеном ваздуху	Праћење основних параметара за утврђивање квалитета ваздуха предметног подручја: - Сумпор диоксид (SO ₂), - Азотдиоксида: (NO ₂), - Озон (O ₃), Угљенмоноксид (CO) - Суспендоване честице PM ₁₀ , -Метеоролошки параметри: брзина и смјер вјетра, температура, релативна влажност и атмосферски притисак	

Извјештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

2.	Заштита од буке	Број стамбених објеката угрожених буком	Одјељење надлежно за послове из области заштите животне средине
3.	Управљање водама		Одјељење надлежно за послове из области заштите животне средине
	Очувати и унаприједити квалитет површинских и подземних вода	Петодневна биолошка потрошња кисеоника БПК ₅	
	Смањити ризик од поплава	%смањења површина земљишта угрожених поплавама	
4.	Заштита и коришћење земљишта		
	Чување површина обрадивог пољопривредног земљишта	% смањења површина обрадивог пољопривредног земљишта	
	Повећати површине под шумом	% повећања површина под шумом	
	Смањити контаминацију тла	% повећања површина под шумом	
5.	Управљање отпадом	- % домаћинстава укључених у систем управљања отпадом - % отпада који се третира - % отпада који се одлаже на санитарну депонију	Одјељење надлежно за послове из области заштите животне средине
6.	Климатске промене		Одјељење надлежно за послове из области заштите животне средине
	Смањити емисију гасова стаклене баште	Емисија CO ₂	
	Унаприједити енергетску ефикасност	% смањења потрошње енергената	
	Смањити потрошњу необновљивих извора енергије	% смањења потрошње угља и нафтних деривата	
7.	Очување биодиверзитета и унапређење предела	Број и површина заштићених природних	Одјељење надлежно за послове из области заштите

Извјештај о стратешкој процјени утицаја на животну средину

		добра и предјоних цјелина	животне средине Републички завод за заштиту културно историјског и природног наслеђа
8.	Заштита културно-историјске баштине	Број и квалитет заштићених непокретних културних добра	Одјелење надлежно за послове из области заштите животне средине Републички завод за заштиту културно историјског и природног наслеђа
9.	Насеља, становништво и људско здравље		Одјелење надлежно за друштвене дјелатности
	Очување насељености руралних подручја	% смањења становника у сеоским насељима	
	Унаприједити здравље становништва	- очекивано трајање живота новорођених, - % становништва са приступом здравствено исправној води за пиће, - % становништва са приступом објектима основне здравствене заштите	
	Раст запослености	% запослених; % незапослених	
10.	Јачање институционалне способности за заштиту животне средине		Одјелење надлежно за послове из области заштите животне средине
	Унаприједити службу за заштиту животне средине и мониторинг	Број развојних програма за заштиту животне средине Број људи задужен за животну средину у Градској управи, Број мјерних тачака у	

		системима мониторинга	
	Унаприједити информисање јавности по питањима животне средине	Број информација о животној средини у средствима информисања	

5.3. Права и обавезе надлежних органа

Поступак стратешке процјене завршава извјештајем надлежног тијела. Извјештај садржи информацију о начину на који су питања заштите животне средине интегрисана у план или програм, резултате тог поступка те мјере заштите животне средине и начин праћења примјене мјера које су постале садржајем плана или програма као и начин праћења утицаја на околину донесеног плана или програма.

Извјештај мора да садржи и приказ начина на који су примједбе, приједлози и мишљења јавности узети у обзир односно размотрени при доношењу одлуке о усвајању плана или програма. Осим тога, извјештај мора дати и образложење разлога прихваћања одабраног варијантног рјешења плана или програма у односу на остала размотрена варијантна рјешења.

Надлежно тијело о извјештају стратешке процјене мора информисати јавност, тијела одређена посебним прописом и државе које су судјеловале у прекограничним консултацијама, у случају када су оне биле обавезне.

С обзиром на то да би информације о стратешкој процјени требале бити лако доступне јавности, пропис или праксу би требало надопунити обавезом објављивања информација о свим поступцима и на страницама Министарства за просторно уређење, грађевинарство и екологију Републике Српске. Министарство би требало на својим интернетским страницама похрањивати архиву свих спроведених поступака стратешких процјена.

Као и код процјене утицаја на животну средину за поједини захват, јавност очекује одговоре на приједлоге и примједбе упућене током јавне расправе. Међутим, закон не прописује обавезу достављања одговора на адресу пошиљача. Утврђено је само да је “надлежно тијело дужно обавијестити јавност о одлуци”.

Одредбама члана 92. Закона о заштити животне средине (“Службени гласник Републике Српске”, број 71/12, 79/15 и 70/20) прописане су обавезе које мора да обавља одговорно лице у циљу заштите животне средине. А оне су сљедеће:

- ✚ Одговорно лице постројења које представља извор емисија дужно је да обавља мониторинг емисија, обезбјеђује метеоролошка мјерења за велике индустријске комплексе или објекте од посебног интереса за Републику, учествује у трошковима мјерења квалитета ваздуха у зони утицаја по потреби и прати и друге утицаје своје активности на стање животне средине.
- ✚ Учесталост мониторинга одређује орган надлежан за издавање еколошке дозволе у еколошкој дозволи, у складу са релевантним законским и подзаконским актима.
- ✚ Учесталост мониторинга за постројења за која се издаје еколошка дозвола, орган надлежан за издавање еколошке дозволе одређује и на основу најбољих расположивих техника.

- ✚ О резултатима мониторинга, одговорно лице обавјештава орган надлежан за издавање еколошке дозволе и орган надлежан за вршење инспекцијског надзора на начин одређен еколошком дозволом.
- ✚ Мониторинг обавља овлаштено правно лице које испуњава услове за обављање дјелатности из области заштите животне средине.

У складу са Законом о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12, 79/15 и 70/20), обавеза надлежних органа је да током спровођења активности:

- ✚ Обезбиједите редовно мјерење емисије општих и специфичних полутаната ваздуха, воде и земљишта (мјерење емисија полутаната, буке зрачења и др.).
- ✚ Обезбиједите услове за спровођење законске регулативе, норматива и стандарда.
- ✚ Обезбиједите поуздано функционисање плана у оквирима пројектованог и процијењеног утицаја на животну средину.
- ✚ Правовремено учешће и реагују на евентуална одступања у експлоатацији плана.
- ✚ Правовремено обезбиједите услове за адекватан третман чврстог и течног отпада.
- ✚ Спроводе све мјере за спречавање акцидената у редовном и ванредном раду.
- ✚ Спроводе све мјере за спречавање евентуалних инцидентних ситуација.
- ✚ Заштите постојећи биљни и животињски свијет, спровођењем планских рјешења заштите.
- ✚ Обезбиједите спровођење инспекцијског надзора и спровођење закона.

Државни органи, органи локалне самоуправе и овлашћене и друге организације дужни су да редовно, благовремено, потпуно и објективно, обавештавају јавност о стању животне средине, односно о појавама које се прате у оквиру мониторинга квалитета ваздуха и емисије, као и мјерама упозорења или развоју загађења која могу представљати опасност за живот и здравље људи, у складу са Законом о заштити животне средине и другим прописима. Такође, јавност има право приступа прописаним регистрима или евиденцијама које садрже информације и податке у складу са Законом о заштити животне средине.

5.4. Поступање у случају појаве неочекиваних негативних утицаја

До неочекиваних негативних утицаја може доћи само у неким неочекиваним-инцидентним ситуацијама, када може да дође до емисије опасних супстанци у животну средину услед саобраћајних удеса возила која превозе опасне материје, хаварије на индустријским постројењима и сл.

У циљу идентификације могућих ризика/несрећа и заштите ризичних група (људи, имовине, животне средине и инфраструктуре), служба цивилне заштите је у складу са Законом прикупила информације о ризичним објектима и потенцијалним несрећама од релевантних служби, установа, предузећа, а на основу историјских података, искустава, извјештаја ватрогасних, спасилачких и хитних служби и др.

Могуће природне несреће:

- ✚ земљотрес,

- ✚ поплава,
- ✚ клизање и одроњавање земљишта,
- ✚ високи снијег и сњежни наноси,
- ✚ епидемија заразних болести,
- ✚ суша,
- ✚ високе и ниске температуре ваздуха и појава мрза,
- ✚ пролом облака, олујни вјетар и град,
- ✚ топлотни таласи.

Техничко-технолошке несреће:

- ✚ велики пожари,
- ✚ експанзије или експлозије гасова и опасних материја,
- ✚ радиоактивно и друго загађење ваздуха, воде и земљишта.

Остале пријетње од несрећа већих размјера:

- ✚ неексплодирана убојна средства и мине (НУС),
- ✚ велике несреће у друмском саобраћају,
- ✚ ратна дејства.

За сваки појединачни захват за који се укаже потреба према Закону о заштити животне средине Републике Српске урадиће се План за спречавање несрећа великих размјера којим ће се дефинисати мјере и поступци у случају акцидентних ситуација. Кроз План ће се дефинисати:

- ✚ Тимови за реаговање са јасно дефинисаним дужностима и одговорностима;
- ✚ Обука чланова тима за реаговање.
- ✚ Успостављање процеса извјештавања који укључује обезбјеђивање информација надлежним органима.
- ✚ Процјена подручја са високим потенцијалом угрожености.
- ✚ Идентификовати процедуре за сигурно отклањање и одстрањивање акцидентних ситуација.
- ✚ Протокол за информисање јавности када се појави озбиљно истицање и које се процедуре морају подузети да би се избјегли ризици по здравље и сигурност.
- ✚ Имплементација процедуре да би се осигурало да извођачи радова са којима је склопљен подуговор прихвате План за непредвиђено истицање и дјеловање у хитним случајевима те да транспорт отровних материјала морати бити регистрован у уреду пројекта.

У случају нежељених инцидентних ситуација успоставиће се адекватан начин извјештавања који ће обухватити слиједеће:

- ✚ У случају инцидента одмах ће се извјестити надлежно Министарство као и локални општински органи у мјесту у коме се инцидент десио.
- ✚ Извјештај мора садржати:
 - Врсту инцидента,
 - Опис настанка инцидента,

- Опис и врсте материје које су учествовале у инциденту,
- Опасност по здравље људи,
- Степен загађења животне средине,
- Активности и мјере које су предузете у циљу спречавања, ублажавања и отклањања инцидента,
- Мониторинг стања животне средине.

5.5. Други елементи зависно од врсте и обима плана и програма

Основни циљеви земљишне политике на подручју Просторног плана града Приједор су:

- ✚ рационално коришћење грађевинског земљишта,
- ✚ подстицање урбане обнове и погушћавања насеља,
- ✚ заштита квалитетног пољопривредног земљишта,
- ✚ промовисање инвестирања кроз ефикасно прибављање локација.

Зоне заштите од негативних утицаја индустрије

Приликом формирања нових привредних објекта и зона предлажу се и услови заштите животне средине за одређене еколошке категорије предузећа, која се заснивају на минималним планским површинама круга предузећа и обавезним заштитним растојањима између потенцијалних извора опасности у кругу и стамбених насеља, као што слиједи:

Категорија предузећа	*А	**Б	***В
Површина комплекса (ha)	-	< 3	3-80
Заштитно одстојање (m)	< 50	50-100	100 -500

*Мале фирме чије је еколошко оптерећење незнатно и испод граничних вриједности и које могу бити лоциране унутар стамбеног насеља.

**Мале и средње фирме које могу имати мали и локални утицај на окружење; могуће присуство мање количине опасних материја, ризик од хемијског удеса је мали, ниво буке мали.

***Постројења које могу имати средњи утицај на окружење општинског нивоа, присутне веће количине опасних материја, ризик од хемијског удеса је средњи, ниво буке средњи.

Наведена заштитна растојања користе се за еколошку валоризацију привредних и радних зона у оквиру генералног плана. За конкретне објекте заштитно одстојање се изводи на основу Процјене утицаја на животну средину.

Зоне заштите од негативних утицаја пољопривреде

Предлаже се заштитно одстојање између стамбених објеката туристичко-рекреативних зона према ораницама, односно плантажних воћњака који се интензивно третирају вјештачким ђубривом и пестицидима од најмање 800 метара. У заштитном појасу између границе пољопривредних парцела и обале водотока од 10 метара није дозвољено коришћење пестицида и вјештачких ђубрива. Утврђују се минимална заштитна одстојања између границе комплекса сточних фарми и објеката у сусједству, и то: од стамбених зграда 200 m, од магистралних путева 200 m, од рјечних токова 200

m и од изворишта водоснабдјевања 800 m. Наведена растојања могу бити и већа ако то покаже Процјена утицаја на животну средину.

Зоне заштите од негативних утицаја саобраћаја

Зоне заштите од негативних утицаја, правила и заштитне зоне утврђују се као услови планирања других намјена земљишта уз појас саобраћајница (Закон о јавним путевима, „Службени гласник Републике Српске“, бр. 89/13 и 83/19). У заштитном појасу пута није дозвољено да се граде зграде, постављају постројења и уређаји и граде други објекти на одређеној удаљености од тих путева, тако да ширина:

- ✚ заштитног појаса у коме није дозвољено да се отварају рудници, каменоломи, граде кречане и циглане, подижу индустријске зграде, постројења и депоније отпада и смећа, као и слични објекти од аутопута и брзог пута је 60 метара, од магистралног и регионалног пута 40 метара, а од локалног пута 20 метара.
- ✚ заштитног појаса пута у коме није дозвољено да се подижу далеководни стубови, базне станице, стубне трафостанице, као и стубови нисконапонске мреже износи од укрштања са јавним путем за висину стуба истих, а код паралелног вођења је најмање 40 метара од ауто-пута и брзог пута, од магистралног и регионалног пута 20 метара и од локалног пута 10 метара, те код паралелног вођења нисконапонске мреже од магистралног, регионалног и локалног пута најмање за висину стуба нисконапонске мреже.
- ✚ заштитног појаса пута у коме није дозвољено да се постављају индустријски колосиједи и подижу непокретна културна добра износи најмање 40 метара од ауто-пута и брзог пута, од магистралног и регионалног пута 20 метара, а од локалног пута 5 метара.
- ✚ заштитног појаса пута у коме није дозвољено да се граде стамбене зграде, пословне, помоћне и сличне зграде, копају бунари, резервоари, септичке јаме и слично од ауто-пута, брзог пута и магистралног пута је 20 метара, од регионалног пута 10 метара и од локалног пута 5 метара.
- ✚ заштитног појаса пута ван насеља у коме није дозвољено да се постављају рекламне табле и натписи од ауто-пута је 40 метара, од брзог пута 12 метара, од магистралног и регионалног пута 10 метара, а од локалног пута 5 метара.
- ✚ Заштитни појас пута мјери се од спољне ивице путног појаса, а примјењује се и у насељеном мјесту, осим када је постојећом просторно-планском документацијом другачије одређено.

Магистрални гасовод

Зона I - појас високог ризика, по 30 m ширине са обе стране цјевовода.

Зона II - појас умјереног ризика, по 180 m ширине са обе стране цјевовода.

6. ПРИКАЗ КОРИШЋЕНЕ МЕТОДОЛОГИЈЕ И ТЕШКОЋЕ У ИЗРАДИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЈЕНЕ

Стратешка процјена утицаја на животну средину представља један од најзначајнијих инструмената за доношење одлука у контексту одрживог развоја. У

развијеним земљама, а посебно у Европи, стратешка процјена је настала послје више од три деценије искуства са процјенама утицаја пројеката на животну средину, као одговор на ограничења методологије за анализу утицаја пројеката/објеката када је у питању шири простор и његове импликације на свеукупни одрживи развој планског подручја.

Стратешко планирање има сљедеће основне карактеристике:

- ✚ *Узима у обзир анализу окружења у којој ради институција* - Стратешко планирање се у великој мјери ослања на резултате анализе окружења у којем организација ради, а на које има врло мало утицаја. Различити фактори из окружења, као на примјер, демографски трендови, макроекономска ситуација, политички трендови, социјална кретања итд, могу имати пресудан утицај на резултате организације.
- ✚ *Пружа средњорочни оквир рада институције* - Стратешки план се, између осталог, прави ради постизања континуитета и конзистентности активности организације, што нас упућује на израду плана са што дужим временским оквиром. С друге стране, сталне промјене у окружењу захтијевају флексибилност и дуг период планирања смањује прецизност плана. Ради тога, добар избор временског оквира за који се доноси стратешки план је 3-5 година.
- ✚ *Динамичан процес* - Због чињенице да се окружење стално мијења и да је врло тешко са сигурношћу предвидјети будуће догађаје, планирање је континуиран процес. Прилагођавање плана новим условима у окружењу обавља се сваке године.
- ✚ *Темељ за алокацију ресурса* - Да би план био остварив, процес стратешког планирања мора бити интегрисан са процесом буџетирања тако да коначна алокација ресурса одражава избор приоритета министарства, који ће придонијети развоју сектора за које је министарство одговорно.

За потребе стратешке процјене примјењена је методологија која је развијана у протеклом периоду и која је углавном у сагласности са новијим приступима и упутствима за израду стратешке процјене у Европској Унији. Процјена је извршена кориштењем аналитичке методе стручног мишљења и поређења са другим, сличним врстама утицаја на животну средину. Кориштене су опште научне методе, као и прилагођене методе, технике и модели за потребе обављања стратешких процјена. За прелиминарне процјене могућих утицаја у аналитичком поступку, кориштено је Упутство ЕУ о процјени утицаја пројеката на животну средину, јер се ради о Плану који је истовремено стратешки, али и извођачки план. У том смислу, процјењено је да се примјени приступ који се користи у процјени утицаја пројеката на животну средину, прилагођеног потребама стратешке процјене.

У смјерницама за нижи хијерархијски ниво, дате су препоруке за израду стратешких процјена и процјена утицаја на нижим нивоима. Општи методолошки поступак који је кориштен код припреме Извјештаја о стратешкој процјени састоји се из неколико општих фаза:

- ✚ дефинисање садржаја стратешке процјене,
- ✚ дефинисање обима стратешке процјене,
- ✚ дефинисање кључних (битних) промјена,
- ✚ процјена у ужем смислу,

- ✚ предвиђање посљедица,
- ✚ одређивање мјера,
- ✚ контрола и ревизија,
- ✚ имплементација.

Приликом предметне стратешке процјене кориштен је **планерски приступ** који захтијева битно другачију методологију од техничког приступа из слиједећих разлога:

- ✚ планови су знатно сложенији од пројеката, баве се стратешким питањима и имају мање детаљних информација о животној средини и о процесима и пројектима који ће се реализовати у планском подручју, због чега је тешко сагледати утицаје који ће настати разрадом планског документа на нижим хијерархијским нивоима планирања,
- ✚ планови се заснивају на концепту одрживог развоја и у већој мјери поред еколошких, обухватају друштвена/социјална и економска питања,
- ✚ због комплексности структура и процеса, као и кумулативних и синергетских ефеката у планском подручју нису примјенљиве софистициране симулационе математичке методе,
- ✚ при доношењу одлука већи је утицај заинтересованих страна и нарочито јавности, због чега примјенљиве методе и резултати процјене морају бити разумљиви учесницима процјене и јасно и једноставно приказани.

7. ПРИКАЗ НАЧИНА ОДЛУЧИВАЊА, ОПИС РАЗЛОГА ОДЛУЧУЈУЋИХ ЗА ИЗБОР ДАТОГ ПЛАНА И ПРОГРАМА ИЗ АСПЕКТА РАЗМАТРАЈУЋИХ ВАРИЈАНТНИХ РЈЕШЕЊА И ПРИКАЗ НАЧИНА НА КОЈИ СУ ПИТАЊА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ УКЉУЧЕНА У ПЛАН ИЛИ ПРОГРАМ

Због значаја могућих негативних и позитивних утицаја предложеног Плана управљања на животну средину, здравље људи, социјални и економски статус локалних заједница нарочито је важно адекватно и "транспарентно" укључивање заинтересованих страна (инвеститора, надлежних државних органа, локалних управа, невладиних организација и становништва) у процес доношења одлука по питањима заштите животне средине.

На основу члана 54. и 55. Закона о заштити животне средине дефинише се учешће заинтересованих органа и организација у процес усвајања Извјештаја о стратешкој процјени. Орган надлежан за припрему плана обезбјеђује учешће јавности у поступку разматрања извјештаја о стратешкој процјени прије достављања извјештаја Министарству на мишљење. Заинтересовани органи и организације могу да дају своје мишљење у року од 30 дана. Орган надлежан за припрему плана обавјештава јавност о начину и роковима увида у садржај извјештаја и достављање мишљења, у складу са прописом којим се уређује поступак доношења плана.

Јавност разматра извјештај у оквиру излагања плана на јавном увиду, а учешће надлежних органа и организација обезбјеђује се у свим фазама израде и разматрања стратешке процјене.

Орган надлежан за припрему плана израђује извјештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности који садржи образложење о свим прихваћеним или неприхваћеним мишљењима. Министарство 30 дана од пријема

извјештаја о стратешкој процјени и извјештаја о спроведеним консултацијама даје мишљење, узимајући у обзир интересе заштите, очувања и унапређења животне средине.

Прије усвајања плана орган надлежан за припрему плана узима у обзир мишљење Министарства у складу с којим усклађује план са интересима заштите, очувања и унапређења животне средине.

Мишљење о извјештају о стратешкој процјени, извјештај о стратешкој процјени, извјештај о резултатима учешћа заинтересованих органа и организација и јавности су саставни дио плана.

Послије прикупљања и обраде свих мишљења орган надлежан за припрему плана доставља приједлог плана заједно са извештајем о стратешкој процјени надлежном органу на одлучивање.

Просторни план Града Приједор је у погледу заштите животне средине припремљен као одржив, са предвиђеним одрживим развојем у погледу равномјерног регионалног развоја, развоја инфраструктуре и унапређења квалитета живота. Захтјеви за заштитом животне средине уграђени су највећим дијелом у рјешења Плана, како би био омогућен неопходан развој са минималним посљедицама по животну средину.

У току израде Стратешке процјене разматрана су два варијантна рјешења, нереализовања (варијанта "не радити ништа") и реализовања Плана. Варијанта "не радити ништа" подразумијева негацију мјера и циљева предложених предметним Планом, односно радњу супротну оној планираној те се сматра за неприхватљиву.

Прихватљива варијанта јесте свакако варијанта пуне имплементације мјера и активности планираних Просторним планом. Уколико се планиране мјере не спроведу у пракси доћи ће до даљег повећања притисака и ризика за животну средину.

Могући позитивни и негативни ефекти варијанти плана показују следеће:

1. У варијанти да се Просторни план Града Приједор не донесе могу се очекивати негативни утицаји на депопулацију становништва, смањење привредних активности.
2. У варијанти да се Просторни план Града Приједор имплементира могу се очекивати следећи негативни утицаји:

- ✚ трајно заузимање земљиште због експлоатације рудника,
- ✚ трајно заузимање земљиште због инфраструктурних пројеката,
- ✚ могућност загађења површинских и подземних вода,
- ✚ емисија буке и прашине приликом експлоатације и рада рудника,
- ✚ емисија буке и прашине због инфраструктурних пројеката,
- ✚ фрагментација станишта,
- ✚ смањење популације јединки у укупној бројности појединих врста на посматраном подручју.

На основу изнијетог може се закључити да обје варијанте имају и позитивне и негативне ефекте на животну средину. Негативни ефекти варијанте реализације плана зависиће од предузетих мјера заштите приликом реализације пројеката предвиђених Просторним планом Града Приједор.

8. ЗАКЉУЧЦИ ДО КОЈИХ СЕ ДОШЛО ТОКОМ ИЗРАДЕ ИЗВЈЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЈЕНИ

Стратешка процјена утицаја на животну средину је поступак који обезбеђује услове за одговарајућу заштиту животне средине у току израде Просторног плана, односно интегрисање заштите животне средине у све фазе и рјешења израде Просторног плана. Стратешка процјена је урађена у складу са Законом о заштити животне ("Службени гласник Републике Српске", број 71/12, 79/15 и 70/20) и Правилником о садржају Извјештаја стратешке процјене утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Српске", број 28/13).

Циљ израде Извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину предметног плана је сагледавање могућих значајних негативних утицаја планских рјешења на квалитет животне средине и прописивање одговарајућих мјера за њихово смањење, односно довођење у прихватљиве оквире дефинисане законском регулативом. Да би се постављени циљ могао остварити, потребно је било сагледати постојеће стање животне средине и Планом предвиђене активности.

Стратешка процјена утицаја на животну средину Просторног плана града Приједор је урађена као свеобухватна процјена планских активности на животну средину, сагледавајући могуће глобалне негативне ефекте са приједлогом превентивних мјера заштите и унапређења животне средине.

Просторним планом дефинишу се слиједећи циљеви урбаног развоја.

Општи циљеви:

- ✚ квалитетније позиционирање градског насеља Приједор као примарног регијског центра у Републици Српској и Босни и Херцеговини, као и активнији приступ међуопштинској/међуградској сарадњи и свим врстама прекограничне сарадње (повезивање у европским оквирима);
- ✚ демографска обнова кроз пронаталитетну демографску политику и повратак дијела становништва из дијаспоре;
- ✚ већа кохезија простора, кроз развој и унапређење инфраструктурних мрежа, као и повећање доступности друштвеној инфраструктури, посебно за становнике руралних насеља;
- ✚ повећање економске конкурентности града Приједор кроз унапређење економских структура базираних на природним ресурсима (прерађивачка индустрија, рударство, пољопривреда, шумарство и туризам) и геопрометном положају (трговина и саобраћај), те стварање нових радних мјеста у енергетици и грађевинарству;
- ✚ побољшана заштита од елементарних непогода, првенствено од великих вода ријека Сане и Гомјенице;
- ✚ заштита и унапријеђење животне средине, рекултивација рудних подручја, чување и побољшање стања природног и културног наслеђа, те даље профилисање идентитета града Приједор.

Са аспекта природних ресурса циљ је:

- ✚ стварање услова за дугорочно и постепено уклањање значајних оштећења земљишта,
- ✚ израда Основе заштите, уређења и коришћења пољопривредног земљишта на територији града Приједор;

- ✚ промовисање органске пољопривредне производње и ојачавање способности произвођача да отпочну одржив бизнис;
- ✚ рационално коришћење расположивог пољопривредног земљишта,
- ✚ уређење и култивисање пољопривредног земљишта примјеном савремених агротехничких мјера;
- ✚ наводњавање пољопривредног земљишта у равничарском подручју;
- ✚ управљање шумама, засновано на закону, ефикасним и ефективним стандардима одрживог газдовања;
- ✚ трајно остварење што веће продукције дрвне масе по величини и квалитету;
- ✚ трајно остварење што већег приноса, у складу са потребама, по квалитету и врстама дрвећа;
- ✚ трајна њега шума уз провођење неопходних санитарних сјеча;
- ✚ екосистемско газдовање шумама, заштита природе и биодиверзитета;

Задаци Плана који из ових циљева произилазе су дефинисани по секторима:

- ✚ Територија,
- ✚ Становништво,
- ✚ Систем насеља,
- ✚ Природни ресурси,
- ✚ Антропогени ресурси,
- ✚ Енергетски потенцијали,
- ✚ Ловна и риболовна подручја,
- ✚ Стамбени фонд,
- ✚ Привреда,
- ✚ Непривреда,
- ✚ Саобраћај и саобраћајна инфраструктура
- ✚ Водопривреда и хидротехничка инфраструктура
- ✚ Енергетска инфраструктура
- ✚ Телекомуникациона инфраструктура,
- ✚ Друга (комунална) инфраструктура,
- ✚ Заштићени простори,
- ✚ Угрожена подручја,
- ✚ Животна средина.

Питања заштите животне средине су у Просторном плану разматрана кроз валоризацију постојећег стања, процјену еколошког потенцијала зона и локација, утврђивање еколошког ризика из чега произилазе циљеви заштите животне средине које обухватају смјернице за безбједно коришћење простора, природних ресурса и мјере заштите животне средине.

Проведена анализа постојећег стања на територији града Приједор дала је општу слику стања животне средине посматрајући поједине сегменте, њихову међусобну повезаност и условљеност као што су вода, земљиште, ваздух, те негативни утицаји који се манифестују у већем или мањем обиму као што су отпадне воде, емисије честица гасова у ваздух, девастација земљишта, појава буке и чврсти отпад. Сви претходно наведени облици негативног утицаја су настали усљед одређених антропогених активности.

У процесу Стратешке процјене анализирани су двије варијанте просторног развоја града Приједор, односно:

- ✚ Варијантно рјешење 1 – уколико не дође до спровођења односно реализације Просторног плана града Приједор; и
- ✚ Варијантно рјешење 2 (варијанта одрживог развоја) - уколико дође у потпуности до спровођења/реализације концепција предложених у Просторном плану града Приједор.

Процјена утицаја варијантних рјешења на циљеве Стратешке процјене урађена је како би се омогућило поређење анализираних варијантних рјешења, и указало на повољније рјешење са становишта заштите животне средине. Могући позитивни и негативни ефекти варијанти плана показују следеће:

У варијанти да се Просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процјене утицаја.

У варијанти да се Просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти у сваком сектору, који отклањају већину негативних тенденција у развоју Приједора. У овој варијанти могу се очекивати и појединачни негативни ефекти у одређеним секторима плана, а који су неизбежна цијена друштвено-економског развоја града. То су слиједећи ефекти:

- ✚ конверзија пољопривредног земљишта услед изградње објеката саобраћајне инфраструктуре, пошумљавања, туристичких и пословних објеката, због експлоатације рудникс,
- ✚ потенцијално негативни утицаји на животну средину (загађење воде, ваздуха и земљишта у зонама рудника),
- ✚ у појасевима непосредно уз планиране путеве могуће је повремено прекорачење граничних вриједности загађености ваздуха,
- ✚ у појасевима непосредно уз планиране путеве могуће је повремено прекорачење граничних вриједности нивоа буке.

На основу изнијетог може се закључити да је варијанта доношења предложеног плана знатно повољнија у односу на варијанту да се план не донесе.

Евалуација утицаја

На основу анализа утицаја (тачка 3.3) извршена је идентификација значајних и веома значајних утицаја планских рјешења и њихова евалуација, што је представљено у наставку:

✚ Значајни утицаји:

Редни број	Мјера/активност из Плана управљања	Ознака циља СПУ	Ранг	Образложење
7.	Сектор Заштита животне средине: планиране активности тачке од 1 до 25, напред наведено у СПУ	1, 2 и 6	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување идентитета града, одрживи развој животне средине и унапређење управљања отпадом, у складу са циљевима стратешке процјене бр.1, 2 и 6
8.	Сектор Енергетски потенцијали: планиране активности тачке од 1 до 9 напред наведено у СПУ	7	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување квалитета животне средине, у складу са циљевима стратешке процјене бр.7
9.	Сектор Привреда: планирана активност тачке 5 напред наведено у СПУ	7	+2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати веома позитиван дугорочан ефекат на очување квалитета животне средине, у складу са циљевима стратешке процјене бр.7
10.	Сектор Саобраћајна инфраструктура: планиране активности тачке од 1 до 7 напред наведено у СПУ	1, 2, 3 и 4	-2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину града у смислу циљева стратешке процјене бр.1, 2, 3 и 4
11.	Сектор Привреда: планиране активности тачке од 1,2,3,4, 6,7,8,9,10,11,12,13 напред наведено у СПУ	2, 3, 4, 8 и 9	-2, О, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину града у смислу циљева стратешке процјене

			бр.1, 2, 3 и 4
12. Сектор Рудна земљишта (минералне сировине): планиране активности тачке од 1 до 8 напред наведено у СПУ	1,2,3,4,5,6,8,9	2, Л, ВВ, Ст	планиране активности ће имати већи негативан утицај на животну средину одређеног локалитета због наставка експлоатације руде гвожђа у смислу циљева стратешке процјене бр.1, 2, 3, 4, 5, 6,8 и 9

✓ Веома значајни утицаји:

- нису идентификовани током евалуације утицаја.

Из анализе утицаја планских рјешења у односу на стратешке циљеве заштите животне средине приказане у претходној табели може се закључити слиједеће:

- Од укупно 181 планираних активности подијелених у 22 сектора и подсектора Просторног плана града Приједор, идентификовано је 62 значајна утицаја који остварују значајан ефекат у односу на циљеве СПУ док веома значајни утицаји нису идентификовани. Од 62 значајна утицаја 35 има позитиван утицај на одређене сегменте животне средине и очување идентитета града, док 27 активности има значајно негативан утицај као што су изградња аутопута Бања Лука–Приједор–Нови Град и брзог пута Приједор–Козарска Дубица–Доња Градина кроз територију града, што ће се огледати нарочито током извођења грађевинских радова или значајно негативни утицаји због наставка експлоатације руде гвожђа у руднику Омарска. Ове активности ће се детаљније регулисати приликом израде документације нижег реда, односно прибављања еколошких дозвола.

Анализирајући план у цјелини, као и појединачна планска рјешења, на основу евалуације значајних утицаја може се закључити да имплементација плана не производи могуће стратешки значајне негативне утицаје на цијелом планском подручју, већ само на дијеловима (локалитетима, трасама) планског подручја на коме се реализују одређена планска рјешења. У случајевима гдје је процјењено да може доћи до потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мјере заштите прописане овим Извјештајем.

Придржавањем прописаних мјера заштите животне средине у свим фазама реализације појединачних планских циљева и праћењем стања одабраних индикатора стања животне средине, потенцијално негативни утицаји проузроковани усвајањем и спровођењем Просторног плана града Приједор, биће елиминисани или у најмањој мјери сведени у прихватљиве границе. На овај начин биће испоштован најважнији принцип одрживог развоја, а то је предвиђање и спречавање узрока деградације животне средине.

9. ДРУГИ ПОДАЦИ ОД ЗНАЧАЈА ЗА СТРАТЕШКУ ПРОЦЈЕНУ

Приликом израде Стратешке процјене кориштена је сва доступна планска и техничка документација, стручна и научна литература из области процјене утицаја планова на животну средину, као и одговарајућа законска регулатива:

- Планска и просторна документација

1. Просторни план града Приједор 2020-2040 - нацрта плана, Урбис Центар д.о.о., Бања Лука, новембар 2022. године.
2. Просторни план града Приједор 2020-2040 – документациони основ, Урбис Центар д.о.о., Бања Лука, новембар 2022. године.
3. Измјене и допуне просторног плана Републике Српске до 2025., Нови урбанистички завод а. д. Републике Српске, Бањалука, Бањалука, 2015. год.
4. Просторни план подручја посебне намјене Национални парк "Козара"
5. Стратегија заштите животне средине Републике Српске,
6. Стратегија заштите природе Републике Српске,
7. Републичка стратегија заштите ваздуха,
8. Стратегија интегралног управљања водама Републике Српске 2015-2024,
9. Оквирни план развоја водопривреде Републике Српске,
10. Стратегија развоја пољопривреде и руралних подручја Републике Српске 2021-2027,
11. Републички план управљања отпадом за период 2019-2029,
12. Стратегија управљања отпадом за период 2017-2026,
13. Стратегија развоја енергетике Републике Српске до 2030. године,
14. Национални акциони план заштите животне средине БиХ (НЕАП),

- Законски и подзаконски акти

1. Закон о заштити животне средине ("Службени гласник Републике Српске" бр. 71/12, 79/15 и 70/20),
2. Закон о заштити ваздуха ("Службени гласник Републике Српске", бр. 124/11 и 46/17),
3. Закон о водама ("Службени гласник Републике Српске", бр. 50/06, 92/09, 121/12 и 74/17),
4. Закон о управљању отпадом ("Службени гласник Републике Српске", бр. 111/13, 106/15, 16/18, 70/20, и 63/21),
5. Закон о заштити природе („Службени гласник Републике Српске“ број 20/14),
6. Правилник о садржају извјештаја о стратешкој процјени утицаја на животну средину („Службени гласник Републике Српске“ број 28/13),
7. Правилник о критеријумима за одлучивање о потреби спровођења стратешке процјене утцаја на животну средину („Службени гласник Републике Српске“ број 28/13).